

Strategia
Rozwiązywania Problemów
Społecznych
Gminy Lubraniec
na lata 2009-2015

LUBRANIEC, GRUDZIEŃ 2008 r.

Spis treści

Spis treści.....	2
Spis rycin.....	2
Spis tabel.....	3
Spis wykresów.....	4
1. Wstęp.....	5
2.1. Informacje dotyczące obszaru.....	8
2.2. Struktura ludności.....	14
2.3. Gmina jako organ prowadzący sprawy społeczne.....	21
2.3.1. Pomoc społeczna.....	21
2.3.2. Zdrowie i bezpieczeństwo.....	22
2.3.3. Edukacja.....	22
2.3.4. Kultura i sport.....	23
2.3.5. Biblioteki.....	25
2.4. Organizacje pozarządowe i stowarzyszenia.....	26
3. Diagnoza społeczna gminy Lubraniec.....	28
3.1. Problemy społeczne w perspektywie MGOPS-u.....	28
3.2. Główne problemy społeczne Gminy Lubraniec.....	35
3.2.1. Bezrobocie.....	35
3.2.3. Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego.....	43
3.2.3. Ubóstwo.....	50
3.2.4. Niepełnosprawność.....	52
3.2.5. Osoby starsze.....	54
3.2.6. Przestępczość.....	56
3.2.7. Uzależnienia.....	59
3.3. Analiza ankiet.....	63
4. Analiza SWOT.....	71
5. Strategia rozwiązywania problemów społecznych.....	79
6. Monitoring i ewaluacja strategii.....	86
7. Podsumowanie.....	87
Załącznik nr 1.....	89

Spis rycin

Ryc. 1. Mapa województwa kujawsko-pomorskiego.....	8
Ryc. 2. Położenie Gminy Lubraniec na tle powiatu włocławskiego.....	10
Ryc. 3. Gmina Lubraniec.....	12

Spis tabel

Tab. 1. Dane o gminach powiatu wrocławskiego*	9
Tab. 2. Zmiany liczby ludności w gminie Lubraniec	14
Tab. 3. Wybrane wskaźniki demograficzne	15
Tab. 4. Ruch naturalny ludności	16
Tab. 5. Struktura ekonomiczna grup wiekowych	17
Tab. 6. Saldo migracji w gminie Lubraniec	19
Tab. 7. Liczba osób objętych pomocą społeczną w Gminie Lubraniec	28
Tab. 8. Liczba świadczeń przyznanych w ramach zadań zleconych i własnych	30
Tab. 9. Powody przyznawania pomocy społecznej – liczba rodzin	33
Tab. 10. Liczba osób bezrobotnych w gminie Lubraniec	37
Tab. 11. Liczba osób bezrobotnych według miejsca zamieszkania	38
Tab. 12. Liczba bezrobotnych ze względu na powód utraty pracy	39
Tab. 13. Struktura osób bezrobotnych według wykształcenia	40
Tab. 14. Czas pozostawania bez zatrudnienia w miesiącach	42
Tab. 15. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności	44
Tab. 16. Typy rodzin objętych pomocą społeczną	45
Tab. 17. Rodziny z dziećmi korzystające z pomocy społecznej	46
Tab. 18. Rodziny z dziećmi korzystające z pomocy społecznej ze względu na miejsce zamieszkania	48
Tab. 19. Rodziny niepełne korzystające z pomocy społecznej	49
Tab. 20. Rodziny wielodzietne korzystające z pomocy społecznej	49
Tab. 21. Liczba rodzin, którym przyznano świadczenia z powodu ubóstwa	50
Tab. 22. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności	53
Tab. 23. Osoby skierowane do Domu Pomocy Społecznej przez pomoc społeczną	56
Tab. 24. Liczba i rodzaje przestępstw na terenie Gminy w 2007 roku	58
Tab. 25. Liczba przestępstw i ich wykrywalność	58
Tab. 26. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy w rodzinie	59
Tab. 27. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu	60
Tab. 28. Problemy społeczne – analiza ankiet	63
Tab. 29. Skala alkoholizmu – analiza ankiet	66

Tab. 30. Przeszkody w funkcjonowaniu osób niepełnosprawnych – analiza ankiet.....	67
Tab. 31. Wyposażenie szkół – analiza ankiet.....	68
Tab. 32. Możliwości spędzania wolnego czasu – analiza ankiet.....	68
Tab. 33. Skala zjawiska „przemocy domowej” – analiza ankiet.....	69
Tab. 34. Najczęstsze problemy osób starszych – analiza ankiet.....	69
Tab. 35. Kwestia edukacji i kultury - analiza SWOT.....	72
Tab. 36. Kwestia bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego – analiza SWOT.....	73
Tab. 37. Kwestia bezrobocia – analiza SWOT.....	74
Tab. 38. Kwestia osób niepełnosprawnych i starszych – analiza SWOT	75
Tab. 39. Kwestia bezpieczeństwa i przestępczości – analiza SWOT.....	76
Tab. 40. Kwestia uzależnień – analiza SWOT.....	77
Tab. 41. Obszar problemowy: Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego.....	80
Tab. 42. Obszar problemowy: Bezrobocie.....	81
Tab. 43. Obszar problemowy: Uzależnienia.....	82
Tab. 44. Obszar problemowy: Niepełnosprawni i osoby starsze.....	84

Spis wykresów

1. Wstęp

Rozwój zjawisk niepożądanych ze społecznego punktu widzenia, szczególnie w ciągu ostatnich lat, grozi wieloma poważnymi konsekwencjami dla całego społeczeństwa. Brak wypracowania konkretnych i skutecznych rozwiązań z reguły prowadzi do jeszcze groźniejszego narastania problemów, które z kolei prowadzą do dysfunkcji nie tylko poszczególnych osób, ale także rodzin i społeczności lokalnych.

Okres transformacji, obok istotnych osiągnięć w demokratyzowaniu życia, zaowocował wysoce niekorzystnymi zmianami będącymi wynikiem braku adaptacji do nowych warunków życia społecznego. Ludzie muszą się nauczyć, że ich los jest przede wszystkim w ich rękach. Takie przejście do nowego sposobu myślenia, a co za tym idzie postępowania, bardzo często nie odbywa się bez konfliktów i będących ich następstwem problemów społecznych. Oprócz dotychczasowych problemów doszły nowe, które są pośrednio efektem transformacji. Są to przede wszystkim: bezrobocie, ubóstwo, które dotyczą całe rodziny, a przede wszystkim dzieci, które najbardziej odczuwają skutki powyższych problemów społecznych.

Należy jednak zaznaczyć, iż negatywne zjawiska społeczne istniały i istnieją we wszystkich zbiorowościach ludzkich. Nie ma bowiem chorych i zdrowych społeczeństw, są natomiast takie, które żyją w lepszych albo gorszych warunkach gospodarczych, politycznych czy kulturowych. Jednak przez odpowiednie działania możemy starać się zmniejszyć skalę występujących zjawisk patologii społecznych.

Aby skutecznie przeciwdziałać zjawiskom patologii społecznej, należy najpierw właściwie zdiagnozować istniejące problemy społeczne. Temu właśnie ma służyć niniejsza Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych.

Celem strategii jest dotarcie do źródeł społecznych patologii, aby podjąć skuteczne działania profilaktyczne i wypracować optymalne sposoby przeciwdziałania.

Strategię podzielono na dwie główne części: diagnostyczną i planistyczną. Część diagnostyczna jest opisem obecnego stanu gminy Lubraniec oraz występujących na jej terenie problemów społecznych. Diagnozę przeprowadzono na podstawie analiz, materiałów własnych oraz materiałów statystycznych, dotyczących osób i rodzin korzystających z Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Lubrańcu. Diagnoza zawiera opis sytuacji społecznej gminy, charakterystykę występujących problemów społecznych oraz opis

instytucji i organizacji pozarządowych działających na rzecz osób potrzebujących pomocy. Na podstawie powyższych informacji ustalono wstępną prognozę przedstawioną następnie w analizie szans i zagrożeń. Część druga to strategia rozwiązywania problemów społecznych w gminie, wyznaczająca misję, cele strategiczne oraz operacyjne. Misja gminy Lubraniec została sformułowana następująco: Wyrównywanie szans edukacyjnych i kulturowych dzieci i młodzieży ze środowisk dysfunkcyjnych oraz wspieranie rodzin w aktywnym przezwyciężaniu sytuacji kryzysowych.

Obowiązek opracowania strategii rozwiązywania problemów społecznych wynika wprost z art. 17.1 Ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 roku. Różnorodność problemów społecznych występujących na terenie gminy powoduje konieczność wzięcia pod uwagę także innych aktów prawnych, które mogą mieć istotny wpływ na konstrukcję dokumentu i rozwiązywanie zadań społecznych w przyszłości. Są to m. in.:

- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2003 r. Nr 96, poz. 873 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2003 r. Nr 122, poz. 1143 z późn. zm.),
- ustawa z 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2004 r. Nr 99, poz. 1001),
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2002 r. Nr 147, poz. 1231 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 1997 r. Nr 123, poz. 776 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2005 r. Nr 179, poz. 2255),
- ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2003 r. Nr 228, poz. 2255 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005 r. Nr 180, poz. 1493).

Ponadto opracowując strategię rozwiązywania problemów społecznych uwzględniono także dokumenty strategiczne o charakterze krajowym, regionalnym oraz lokalnym, w których akcentuje się konieczność dialogu i partnerskiej współpracy instytucji rządowych, samorządowych, organizacji pozarządowych, a także za niezbędną uznaje się również

partnerską współpracę z osobami podlegającemu wykluczeniu społecznemu. W związku z tym warto zwrócić uwagę na następujące dokumenty:

- Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007 – 2013 wspierające wzrost gospodarczy i zatrudnienie. Narodowa Strategia Spójności 2007-2013,
- Strategia Rozwoju Kraju 2007 – 2015,
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013,
- Strategia Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007 - 2020 r.,
- Strategia Rozwoju Powiatu ziemskiego włocławskiego na lata 2001-2015,
- Powiatowa Strategia Rozwiązywanie Problemów Społecznych 2005-2015,
- Program promocji zatrudnienia oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy na lata 2008-2013,
- Powiatowy Program działań na rzecz osób niepełnosprawnych 2004-2010,
- Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Lubraniec.

2. Charakterystyka Gminy Lubraniec

2.1. Informacje dotyczące obszaru

Gmina Lubraniec to gmina miejsko-wiejska położona w południowo-wschodniej części województwa kujawsko-pomorskiego, w powiecie włocławskim. Powiat włocławski został utworzony w 1999 roku w ramach reformy administracyjnej.

Ryc. 1. Mapa województwa kujawsko-pomorskiego

Źródło: <http://pl.wikipedia.org>

W skład powiatu włocławskiego wchodzi:

- Gminy miejskie: Kowal,
- Gminy miejsko-wiejskie: Brześć Kujawski, Chodecz, Izbica Kujawska, Lubień Kujawski, Lubraniec,
- Gminy wiejskie: Baruchowo, Boniewo, Choceń, Fabianki, Kowal, Lubanie, Włocławek,
- Miasta: Kowal, Brześć Kujawski, Chodecz, Izbica Kujawska, Lubień Kujawski, Lubraniec.

Tab. 1. Dane o gminach powiatu włocławskiego*

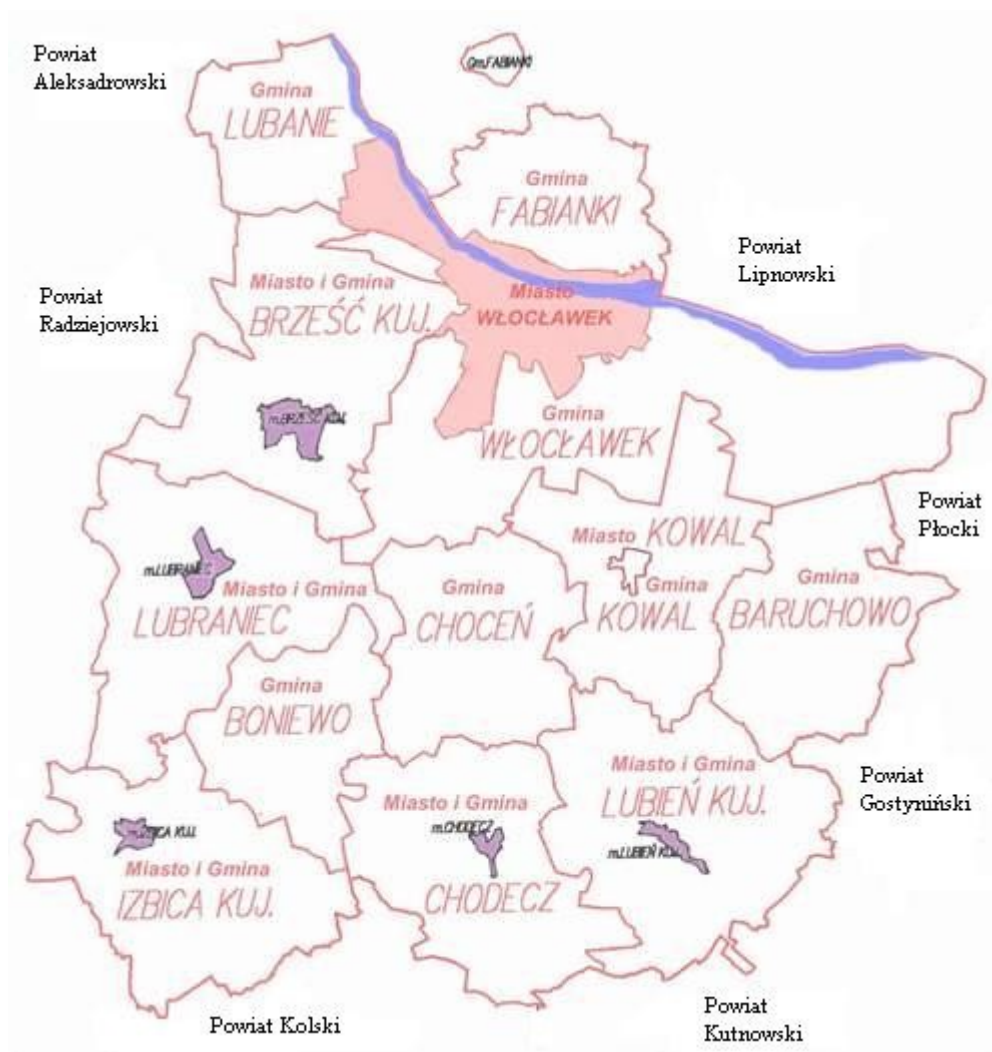
Gmina	Powierzchnia w km ²	Liczba osób	Gęstość zaludnienia	Liczba sołectw	Liczba miejscowości
Gminy miejskie					
Kowal	5	3 374	675	-	1
Gminy miejsko-wiejskie					
Brześć Kujawski	150	11 439	77	25	38
Chodecz	122	6 777	56	19	40
Izbica Kujawska	132	8 145	62	34	50
Lubień Kujawski	150	8 234	55	26	59
Lubraniec	148	10 345	72	32	51
Gminy wiejskie					
Baruchowo	107	3 498	33	15	24
Boniewo	78	3 792	49	19	29
Chocień	100	8 136	81	26	35
Fabianki	76	7 897	104	16	20
Kowal	114	4 406	39	17	19
Lubanie	69	4 791	69	19	24
Włocławek	220	6 102	28	26	50

Źródło: Urząd Statystyczny w Bydgoszczy

*Według stanu na dzień 30 kwietnia 2008 roku.

Siedzibą gminy jest miasto Lubraniec. W latach 1975-1998 gmina położona była w województwie włocławskim. Gmina zajmuje obszar 148,18 km², co stanowi 10,06% powiatu włocławskiego.

W powiecie włocławskim Gmina Lubraniec graniczy: z gminą miejsko-wiejską Brześć Kujawski, gminą wiejską Włocławek, gminą wiejską Chocień, gminą wiejską Boniewo, gminą miejsko-wiejską Izbica Kujawska. Od strony zachodniej Gmina Lubraniec graniczy z powiatem radziejowskim.

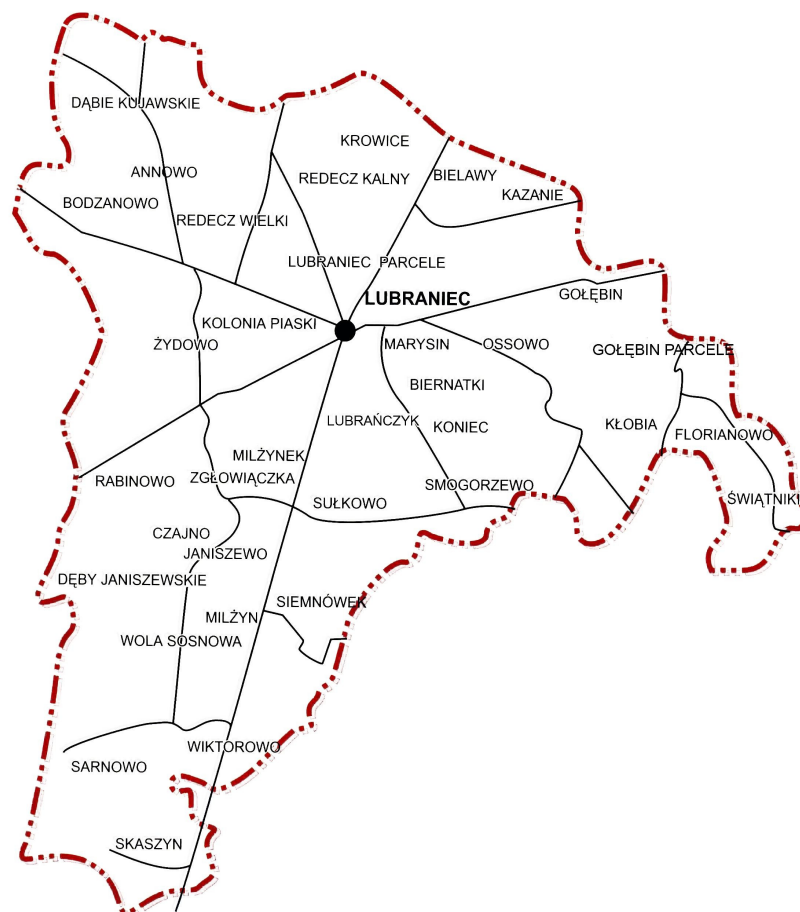
Ryc. 2. Położenie Gminy Lubraniec na tle powiatu włocławskiego

Źródło: Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Włocławskiego na lata 2004-2006

W skład Gminy wchodzi 32 sołectwa obejmujące 50 miejscowości i miasto. W skład Gminy i Miasta Lubraniec wchodzi następujące jednostki:

- 1) Sołectwo Annowo,
- 2) Sołectwo Bielawy,
- 3) Sołectwo Biernatki,
- 4) Sołectwo Bodzanowo,
- 5) Sołectwo Czajno,
- 6) Sołectwo Dąbie Kujawskie,
- 7) Sołectwo Dęby Janiszewskie,
- 8) Sołectwo Gołębin Parcele,
- 9) Sołectwo Gołębin Wieś,

- 10) Sołectwo Janiszewo,
- 11) Sołectwo Kazanie,
- 12) Sołectwo Kłobia,
- 13) Sołectwo Koniec,
- 14) Sołectwo Kolonia Piaski,
- 15) Sołectwo Krowice,
- 16) Sołectwo Lubraniec Parcele,
- 17) Sołectwo Lubrańczyk,
- 18) Sołectwo Milżyn,
- 19) Sołectwo Milżynek,
- 20) Sołectwo Ossowo,
- 21) Sołectwo Rabinowo,
- 22) Sołectwo Redecz Kalny,
- 23) Sołectwo Redecz Wielki,
- 24) Sołectwo Sarnowo,
- 25) Sołectwo Siemnowek,
- 26) Sołectwo Skaszyn,
- 27) Sołectwo Smogorzewo,
- 28) Sołectwo Sułkowo,
- 29) Sołectwo Świątniki,
- 30) Sołectwo Wiktorowo,
- 31) Sołectwo Wola Sosnowa,
- 32) Sołectwo Żydowo,
- 33) Miasto Lubraniec.

Ryc. 3. Gmina Lubraniec

Źródło: <http://lubraniec.pl>

W świetle fizyczno-geograficznego podziału Polski (J. Kondrackiego, 1998) gmina Lubraniec położona jest w obrębie makroregionu Pojezierze Wielkopolskie i mezoregionu Pojezierze Kujawskie. Ukształtowanie terenu jest monotonne. Najbardziej urozmaiconym jego elementem są doliny rzek Zgłowiączka i Lubieniec. Wzdłuż doliny rzeki Zgłowiączki oraz w dolnym odcinku rzeki Lubieniec występują terasy kemowe, których wysokość dochodzi do kilku metrów. Największą powierzchnię zajmuje wysoczyzna morenowa płaska, wznosząca się do wysokości 90-100 m n.p.m. Urozmaicona jest ona pagórkami zwydmionych piasków i lekkimi falistościami.

Gmina położona jest w dorzeczu Wisły przepływającej w odległości 23 km na północny wschód. Rzeka Zgłowiączka będąca lewobrzeżnym dopływem Wisły, wraz ze swymi dopływami, rzekami Kozieniec, Lubieniec i Dunaj, odwadnia tereny gminy. Sieć hydrograficzną uzupełniają liczne „oczka” wodne oraz drobne zagłębienia bezodpływowe. Zasilanie rzeki Zgłowiączki ma charakter śnieżno – deszczowy, a jej zlewnie stanowią obszary użytkowane rolniczo, tereny zurbanizowane oraz kompleksy leśne.

Gmina i Miasto Lubraniec posiada **liczne zabytki** stanowiące pomniki przeszłości. Są to głównie zabytki architektury sakralnej i dwory ziemskie. W *Dąbiu Kujawskim* znajduje się drewniany kościół p.w. Św. Trójcy, zbudowany w latach 1789-1790 oraz zespół dworski z unikalnym dworkiem o zabudowie alkierzowej z połowy XIX w. W miejscowości *Kazanie* zwiedzić można zespół pałacowo – parkowy obejmujący dwór wraz z oficyną z 1918 roku oraz park krajobrazowy z drugiej połowy XIX wieku. W *Kłobi* godnym uwagi jest kościół p.w. Św. Wojciecha murowany, powstały w latach 1883-1888 oraz cmentarz rzymskokatolicki z XIX w. z zespołem zabytkowych nagrobków. W *Kłobi* znajduje się również zespół parkowo-dworski z dworkiem murowanym z 1920 roku i pozostałością drzewostanu parkowego. W *Lubrańcu* na uwagę zasługują: dawna synagoga żydowska z I połowy XIX wieku, wybudowana w stylu barokowym, neogotycki kościół parafialny p.w. Matki Boskiej Szkaplerznej z 1490 r. wraz z budynkiem plebani z ok. 1490 roku, będący wcześniej klasztorem kanoników regularnych, cmentarz parafialny z kaplicą z 1834 roku wraz z zespołem zabytkowych nagrobków, budynek Domu Ludowego z 1930 r. oraz zespół pałacowo-parkowy z 1827 roku. Godnym uwagi jest też budynek Liceum Ogólnokształcącego, powstały w latach 1924 – 1926. W *Ossowie* znajduje się dwór murowany z końca XIX w. oraz park krajobrazowy, podlegający prawnej ochronie. Można też zobaczyć w *Ossowie* drewniany młyn wodny pochodzący z ok. 1900 roku. *Redecz Kalny* posiada z kolei dwór murowany z czworakiem i budynkiem mieszkalnym, pochodzące z 1900 roku oraz park krajobrazowy z XIX wieku, w którym występuje dąb szypułkowy, będący pomnikiem przyrody. W *Sarnowie* znajduje się rezerwat archeologiczny, gdzie dokonano odkrycia prehistorycznego cmentarzyska kurhanów zwanych „Grobowcami Kujawskimi”. Należy ono do jednych z najstarszych i najbardziej okazałych zabytków polskich. W *Sulkowie* można zobaczyć dwór murowany z ok. 1890 roku z parkiem krajobrazowym z XIX wieku z wysokim drzewostanem. W *Turowie* pozostała zabudowa i założenia parkowe z resztką drzewostanu. *Żydowo* posiada dwór murowany z końca XIX wieku z zespołem folwarcznym oraz park krajobrazowy.

2.2. Struktura ludności

Podjęmowanie i planowanie działań na gruncie polityki społecznej jest ściśle powiązane z rozpoznaniem problemów ludnościowych oraz zmian zachodzących w strukturze społecznej.

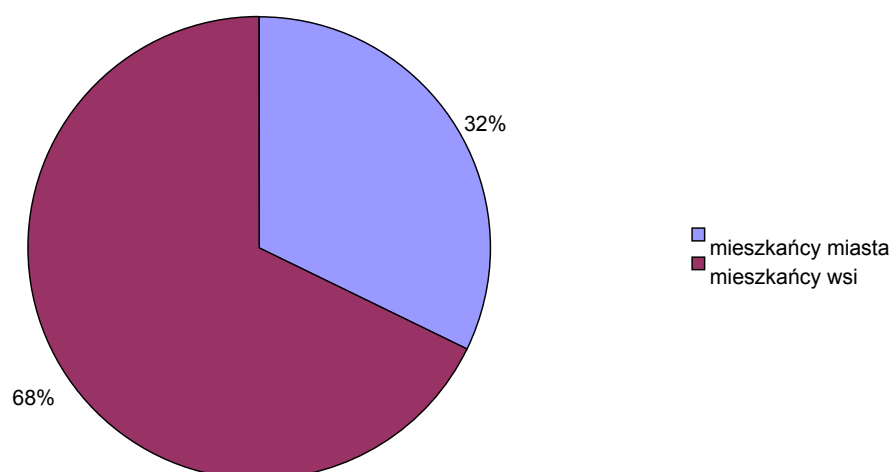
Tab. 2. Zmiany liczby ludności w gminie Lubraniec

Gmina Lubraniec	2003	2004	2005	2006	2007	2008*
Liczba ludności ogółem	10 685	10 521	10 473	10 443	10 341	10 345
Gęstość zaludnienia os/km ²	74	73	73	73	72	72
Kobiety	5 430	5 349	5 318	5 303	5 263	5 265
Mężczyźni	5 255	5 172	5 155	5 140	5 078	5 080

Źródło: GUS; *Według stanu na dzień 30 kwietnia 2008 roku.

W granicach gminy Lubraniec zamieszkuje ponad 10 tys. mieszkańców. Od roku 2003 możemy zauważyć niewielki, aczkolwiek systematyczny spadek liczby ludności. Pod względem zaludnienia gmina Lubraniec jest jedną z największych gmin powiatu wrocławskiego. Więcej mieszkańców w powiecie wrocławskim posiada tylko gmina Brześć Kujawski (ponad 11 tys. mieszkańców).

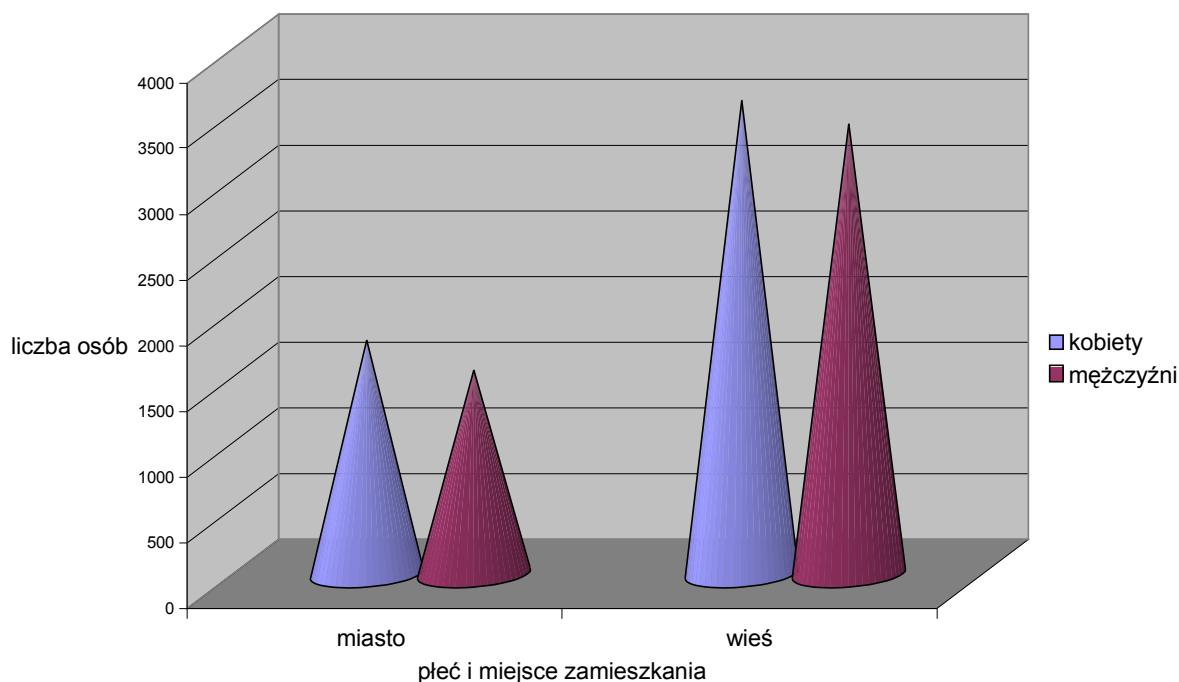
Wyk. 1. Mieszkańcy gminy Lubraniec

Gmina Lubraniec jest jedną z czterech gmin miejsko-wiejskich powiatu wrocławskiego. Blisko 70% ludności gminy to mieszkańcy wsi. Na dzień 30 kwietnia 2008 r.

liczba mieszkańców wsi wynosiła 7 001 osób. Natomiast miasto Lubraniec liczyło 3 344 mieszkańców, co stanowi blisko jedną trzecią mieszkańców całej Gminy.

Wyk. 2. Mieszkańcy Gminy Lubraniec według płci i miejsca zamieszkania

Wśród mieszkańców gminy Lubraniec jest więcej kobiet niż mężczyzn, co odzwierciedla tendencję krajową. Jednak gminę charakteryzuje dość korzystny udział płci. Wskaźnik feminizacji (czyli liczba kobiet przypadających na 100 mężczyzn) w stosunku kraju wynosi 107 kobiet na 100 mężczyzn. Natomiast w gminie Lubraniec wskaźnik feminizacji od dłuższego czasu utrzymuje się na poziomie 103. Dopiero w roku 2007 osiągnął wartość 104.

Tab. 3. Wybrane wskaźniki demograficzne

Wskaźniki	2003	2004	2005	2006	2007
Współczynnik feminizacji					
Gmina Lubraniec	103	103	103	103	104
Województwo kujawsko-pomorskie	107	107	107	107	107
Małżeństwa na 1000 mieszkańców					
Gmina Lubraniec	5,2	4,6	4,3	3,8	4,4
Województwo kujawsko-pomorskie	5,6	4,8	5,6	6,3	6,5

Źródło: GUS

Liczba zawartych związków małżeńskich na 1000 mieszkańców w latach 2003-2007 kształtowała się na poziomie 5,2 – 4,4. Można zauważyć wyraźną tendencję spadkową na przestrzeni pięciu lat. Liczba zawieranych małżeństw wypada bardzo niekorzystnie na tle

województwa kujawsko-pomorskiego i kraju, gdzie współczynnik ten sięga blisko 6,2. Jest to bardzo niepokojące, gdyż liczba zawieranych małżeństw potencjalnie przekłada się na wskaźnik urodzeń w przyszłości.

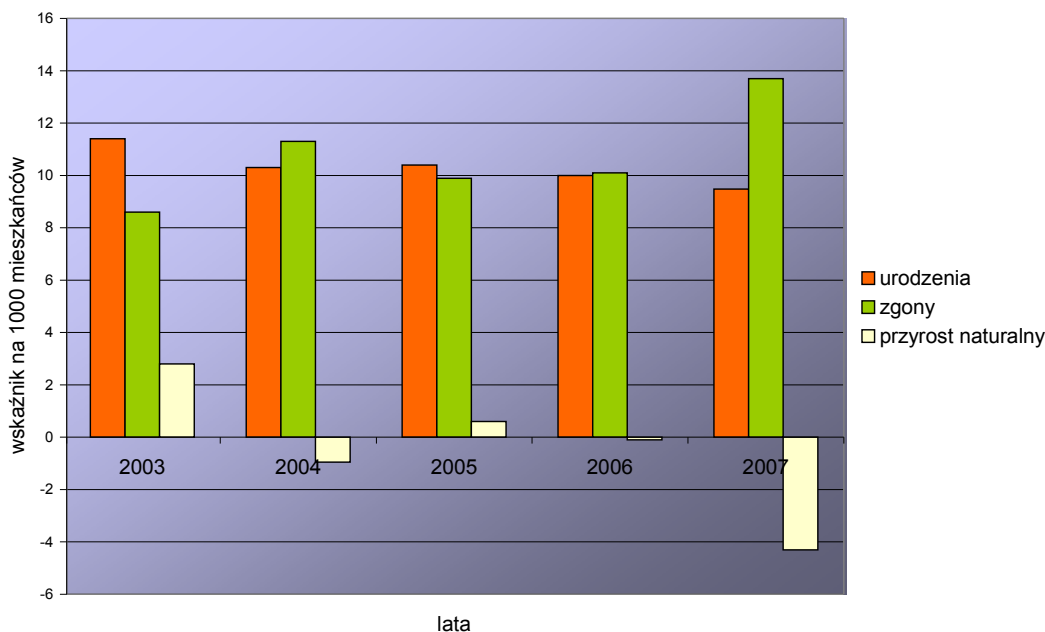
Tab. 4. Ruch naturalny ludności

Wskaźniki	2003	2004	2005	2006	2007
Urodzenia (wskaźnik na 1000 mieszkańców)					
Gmina Lubraniec	11,4	10,3	10,4	10	9,4
Zgony (wskaźnik na 1000 mieszkańców)					
Gmina Lubraniec	8,6	11,3	9,8	10,1	13,7
Przyrost naturalny (wskaźnik na 1000 mieszkańców)					
Gmina Lubraniec	2,8	-1	0,6	-0,1	-4,3

Źródło: GUS

W gminie Lubraniec od kilku lat spada liczba urodzeń, przy jednoczesnym spadku liczby mieszkańców i malejącej liczbie zawieranych małżeństw. Natomiast od roku 2003 bardzo wzrósł wskaźnik zgonów. W roku 2003 wynosił on 8,6, a w roku 2007 już 13,7. Wiąże się to bezpośrednio ze zjawiskiem starości demograficznej, która ostatnio jest coraz bardziej odczuwalna.

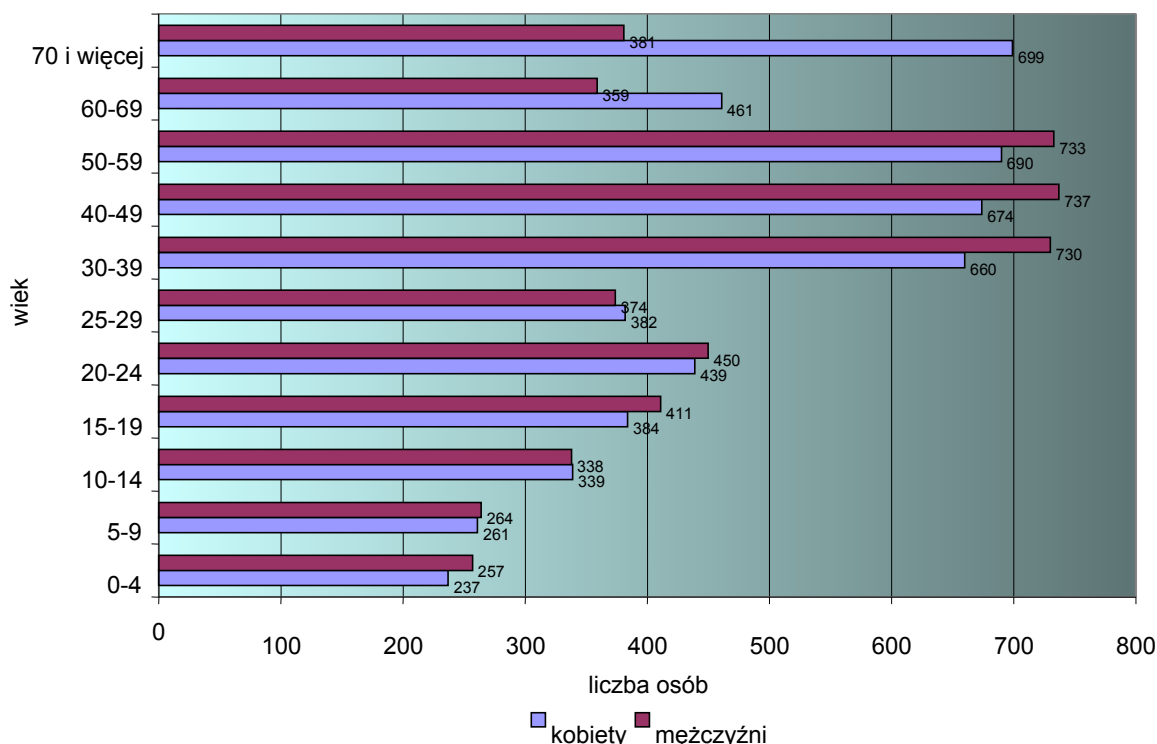
Wyk. 3. Ruch naturalny ludności Gminy Lubraniec

Na przestrzeni pięciu lat możemy obserwować niepokojący spadek liczby urodzeń oraz wzrost liczby zgonów, co przekłada się na minusowy przyrost naturalny. Wraz z upływem czasu należy liczyć się z dalszym wzrostem liczby osób w wieku poprodukcyjnym, przy jednoczesnym spadku liczby urodzeń. Efektem tych zmian może być coraz wyraźniejszy deficyt siły roboczej w gminie, a jednocześnie wzrost zapotrzebowania na usługi socjalne –

szczególnie opiekuńcze i usługi rehabilitacyjne, co wiąże się z demograficznym starzeniem się społeczeństwa.

Wyk. 4. Struktura wieku mieszkańców Gminy Lubraniec

Na przedstawionym powyżej wykresie widzimy wyraźną przewagę ludności w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym, nad ludnością w wieku przedprodukcyjnym. Najliczniejszą grupę stanowią osoby w wieku 30 – 59 lat. Najmniejszą grupę wiekową stanowią mieszkańcy w wieku do czterech lat, co wiąże się bezpośrednio ze spadkiem liczby urodzeń. Należy również zwrócić uwagę na przewagę kobiet w grupie osób najstarszych (ponad 70 lat).

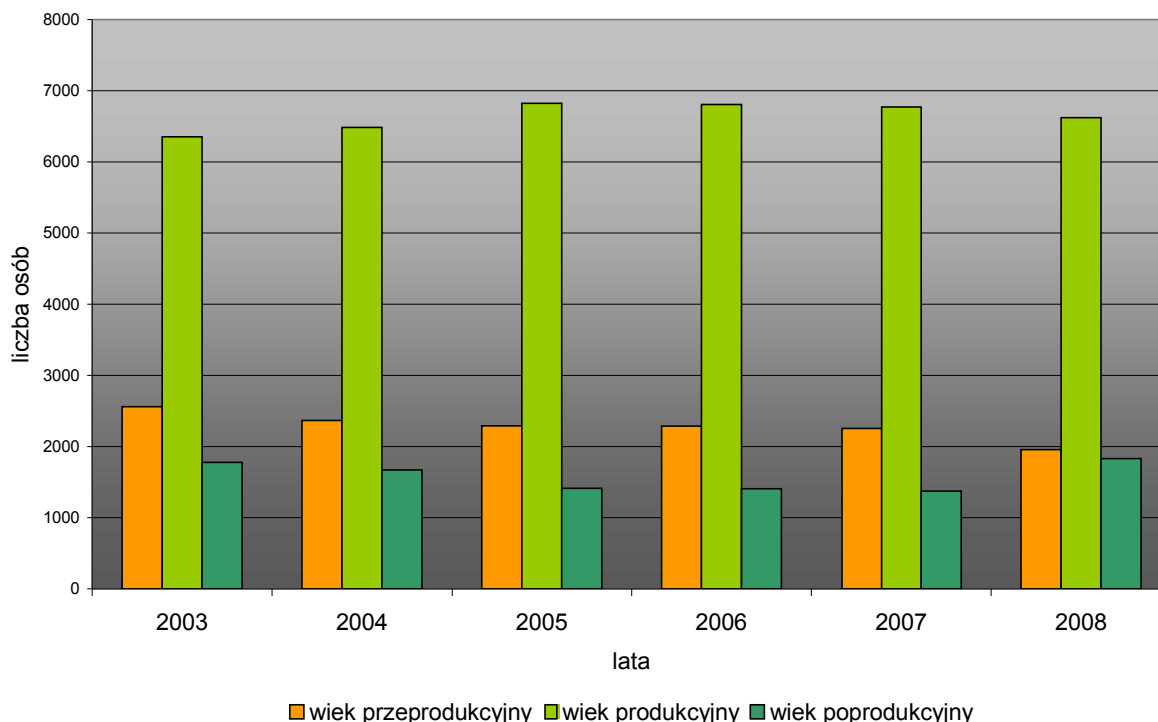
Tab. 5. Struktura ekonomiczna grup wiekowych

Grupy wiekowe	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Wiek przedprodukcyjny %	23,9	22,5	21,9	20,8	19,3	19,4
Wiek produkcyjny %	59,4	61,6	64,6	64,7	63,0	62,9
Wiek poprodukcyjny %	16,7	15,9	13,5	14,5	17,7	17,7

Źródło: GUS

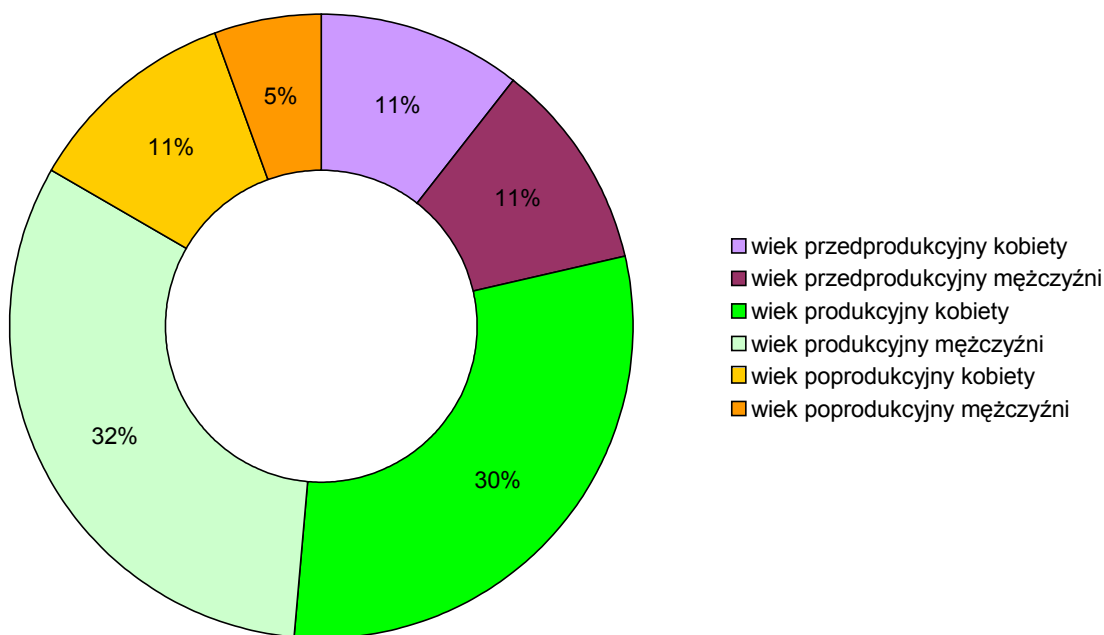
Na przestrzeni pięciu lat od 2003 do 2008 roku obserwujemy wzrost liczby osób w wieku produkcyjnym z 59,4% do 62,9% ludności Gminy. Zwiększa się również liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym, chociaż z mniejszym nasileniem. Natomiast spada liczebność grupy osób w wieku przedprodukcyjnym, co wiąże się ze spadkiem liczby urodzeń w ostatnich latach.

Wyk. 5. Struktura ekonomiczna grup wiekowych w Gminie Lubraniec

W roku 2008 spośród 10 345 mieszkańców gminy Lubraniec 19,4% ludności stanowiły dzieci i młodzież (1 831 osoby w wieku przedprodukcyjnym), 62,9% osób znajdowało się w wieku produkcyjnym (6 507 osób), a 17,7% w wieku poprodukcyjnym (2 007 osób). Strukturę wiekową mieszkańców Gminy Lubraniec charakteryzuje wyższy procent osób w wieku przedprodukcyjnym niż w wieku poprodukcyjnym, ale różnica ta ulega znacznym zmianom. W najbliższej przyszłości będzie następował wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym i zmniejszy się liczba osób w wieku przedprodukcyjnym, przy ogólnej tendencji stopniowego zmniejszania się liczby ludności w gminie. Stale malejąca liczba osób w wieku przedprodukcyjnym nie zapewni wystarczającego zabezpieczenia emerytalnego dla ciągle zwiększającej się liczby mieszkańców w wieku poprodukcyjnym. Wzrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym pociąga za sobą również wzrastające koszty usług socjalnych i świadczeń medycznych dla przyszłej grupy emerytów.

Wyk. 6. Struktura ekonomiczna grup wiekowych według płci

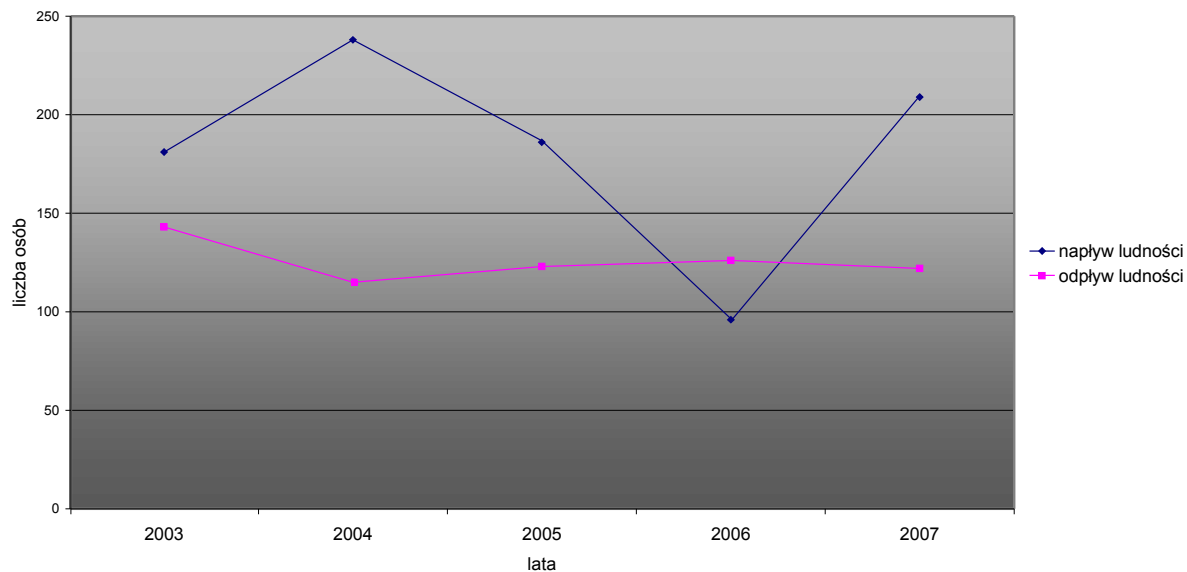
Rozkład płci w grupie osób w wieku przedprodukcyjny i produkcyjnym jest wyrównany i stabilny. Jedynie w grupie poprodukcyjnej widzimy znaczną przewagę kobiet. Mężczyźni w grupie poprodukcyjnej stanowią 5% ogółu mieszkańców gminy Lubraniec, natomiast kobiety aż 11%. Ma to zapewne niewątpliwy związek z dłuższą średnią życia kobiet, ale oznacza to również potrzebę stworzenia systemu opieki i aktywizacji dla osób, które na starość zostały same, często bez opieki najbliższej rodziny i godnych środków do życia.

Tab. 6. Saldo migracji w gminie Lubraniec

Migracje	2003	2004	2005	2006	2007
Napływ ludności	181	238	186	96	209
Odływ ludności	143	115	123	126	122
Saldo migracji	+38	+123	+63	-30	+87

Źródło: GUS

Wyk. 7. Saldo migracji w Gminie Lubraniec

Saldo migracji na terenie gminy Lubraniec, a więc różnica pomiędzy napływem (imigracja) a odpływem (emigracja) ludności na danym terenie, wypada dla gminy dosyć korzystnie. Od 2003 roku widać znaczną przewagę napływu ludności w stosunku do odpływu ludności z terenu gminy. Wyjątek stanowi tylko rok 2006, kiedy nastąpił zmniejszony napływ ludności na teren gminy.

2.3. Gmina jako organ prowadzący sprawy społeczne

2.3.1. Pomoc społeczna

Miejsko - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej (MGOPS) mieści się przy Urzędzie Gminy w Lubrańcu. Świadczy mieszkańcom gminy pomoc finansową i materialną. Najczęstszą przyczyną udzielania pomocy społecznej jest bezrobocie, a co za tym idzie - trudna sytuacja życiowa beneficjentów.

W MGOPS zatrudnionych jest siedemnaście osób (16,5 etatu):

- 1 kierownik,
- 4 pracowników socjalnych w terenie, w tym jeden pracownik jest zatrudniony na czas określony w ramach projektu systemowego Kapitał Ludzki – pracownicy obsługują teren gminy i miasta,
- 1 pracownik socjalny – realizator,
- 1 inspektor ds. dodatków mieszkaniowych,
- 7 opiekunek domowych,
- 2 referentów ds. świadczeń rodzinnych,
- 1 referent ds. funduszu alimentacyjnego (1/2 etatu).

Od 1 marca 2003 roku na terenie gminy Lubraniec działa Komitet Pomocy Potrzebującym Mieszkańcom. Funkcjonuje on na podstawie decyzji Burmistrza Gminy i Miasta Lubraniec p. Krzysztofa Wrzeńskiego. Komitet tworzą wolontariusze, którzy poprzez liczne akcje dobroczynne, wspomagają osoby znajdujące się w ciężkiej sytuacji materialnej i życiowej.

Na podstawie ustawy z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii została powołana Gminna Komisja Przeciwdziałania Alkoholizmowi i Narkomani. Do zadań Komisji należy m. in. rozpoznawanie problemów alkoholowych i problemów narkomani na terenie gminy oraz podejmowanie działań mających na celu zmniejszenie problemu uzależnień.

2.3.2. Zdrowie i bezpieczeństwo

Opieką medyczną w gminie zajmuje się Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej. Posiada on dwa gabinety rehabilitacyjne (kinezyterapii), gabinet stomatologiczny i zabiegowy, poradnię K, cztery gabinety lekarskie oraz laboratorium. Zatrudnionych jest tam 21 osób. W Lubrańcu mieści się też podstacja Pogotowia Ratunkowego z siedzibą we Włocławku, dysponująca jedną karetką. Ponadto na terenie gminy działają dwa Niepubliczne Zakłady Opieki Zdrowotnej (w Lubrańcu i Zgłowiączce) oraz trzy prywatne gabinety stomatologiczne.

Na terenie gminy działa jednaście jednostek ochotniczej straży pożarnej, w tym jedna włączona do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego. Jednostki OSP mieszczą się w następujących miejscowościach: Bielawy, Bodzanowo, Gołębin, Kazanie, Kłobia, Lubraniec (2 jednostki), Sarnowo, Siemnowek, Skaszyn, Zgłowiączka. Skupiają one blisko 340 członków czynnych, 73 wspierających oraz 22 honorowych. Jednostki OSP posiadają 10 remiz, wyposażone są w 12 wozów bojowych oraz sprzęt ratowniczy.

Nad bezpieczeństwem mieszkańców gminy czuwa Komisariat Policji w Lubrańcu.

2.3.3. Edukacja

Bazę oświatową gminy Lubraniec stanowią cztery szkoły podstawowe oraz trzy publiczne gimnazja. Szkoły podstawowe funkcjonują w Lubrańcu, Kłobi, Sarnowie i Zgłowiączce. Uczęszcza do nich 878 uczniów. W szkołach w Kłobi i w Sarnowie uruchomione zostały, dzięki pomocy Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, dwie pracownie komputerowe. Zakupiono wówczas 11 komputerów wraz z oprogramowaniem. W Szkole podstawowej w Sarnowie uruchomionych zostało 6 stanowisk komputerowych, zaś w Kłobi 10 stanowisk (dodatkowe 5 komputerów zostało zakupionych ze środków Rady Rodziców). Przy szkołach podstawowych działa też siedem klas „0”, do których uczęszcza łącznie 113 dzieci.

Gimnazja publiczne zlokalizowane są w Lubrańcu i Siemnowku. Aktualnie uczy się w nich 534 uczniów. Obecnie w Publicznym Gimnazjum w Lubrańcu trwają prace związane z rozbudową gmachu szkoły i wybudowaniem pełnowymiarowej sali sportowej, z której w przyszłości korzystać będą mogli nie tylko uczniowie, ale i mieszkańcy gminy.

W Gminie Lubraniec funkcjonuje również jedno przedszkole samorządowe z 46 podopiecznymi.

We wszystkich placówkach oświatowych pracuje 152 nauczycieli. Do szkół dowożonych jest łącznie 568 dzieci z 17 tras. Dojeżdżają one 3 gminnymi autobusami (w tym 1 użyczonym przez OSP) oraz wynajętymi od Z.U.T. w Rzadkiej Woli i PPKS we Włocławku.

Szkolnictwo średnie zapewniają dwie placówki:

5) Zespół Szkół w Lubrańcu:

- Liceum Ogólnokształcące,
- Zasadnicza Szkoła Zawodowa, kształcąca w zawodach: piekarz, sprzedawca, rzeźnik-wędliniarz, mechanik pojazdów samochodowych, kucharz małej gastronomii, monter instalacji i urządzeń sanitarnych, kelner, stolarz, krawiec.

6) Zespół Szkół w Lubrańcu – Marysinie:

- Technikum Agrobiznesu, kształcące w zawodzie technik agrobiznesu,
- Technikum Ekonomiczne, kształcące w zawodzie technik ekonomista,

W Lubrańcu działa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, która prowadzi również bezpłatne zajęcia psychoedukacyjne „Poznaję świat ucząc się i bawiąc”, przeznaczone dla dzieci 3, 4 i 5- letnich. Zajęcia prowadzi psycholog, terapeuta i logopeda.

2.3.4. Kultura i sport

Zajęcia kulturalno – oświatowe na terenie gminy prowadzi Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury (MGOK) w Lubrańcu. Adresuje on swoje działania do odbiorców w różnym wieku. Jego celem jest integracja środowiska lokalnego przez działania artystyczne, takie jak teatr, taniec, muzyka, plastyka itp.

W ramach działalności Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury w Lubrańcu dzieci i młodzież mogą brać udział w następujących warsztatach:

- Pracownia plastyczna „Akwarela” – proponuje dzieciom i młodzieży wszechstronny rozwój wrażliwości plastycznej, ćwiczenie różnych technik rysunkowych i malarskich oraz rękodzieła artystycznego,
- Kółko teatralne „Kleks” – pozwala dzieciom i młodzieży rozwijać pasje aktorskie na scenie,

- Klub Młodego Piosenkarza – dzieci w wieku od 6 do 15 lat posiadające predyspozycje muzyczne ćwiczą naukę śpiewu solowego. Członkowie Klubu Młodego Piosenkarza koncertują, biorą udział w przeglądach i festiwalach, nagrywają płyty,
- Młodzieżowy zespół muzyczny „ALOHEYA” – pozwala rozwijać umiejętności gry na instrumentach muzycznych,
- Zespół Rockowy,
- Zespół Folklorystyczny „Echo Lubrańca” – prowadzi zajęcia dla dzieci, młodzieży i dorosłych posiadających dobry słuch muzyczny, poczucie rytmu i przede wszystkim zamiłowanie do folkloru,
- Klub Seniora – proponuje swoim członkom: wieczorki taneczne, zabawy okolicznościowe, grzybobrania, wyjazdy do kina, wycieczki itp. Klub prowadzi stałą współpracę ze Związkiem Emerytów, Rencistów i Inwalidów w Lubrańcu.

Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury w Lubrańcu współpracuje również ze szkołami, placówkami działającymi na rzecz dzieci i młodzieży oraz organizacjami społecznymi. Do stałych imprez MGOK wpisane są uroczystości patriotyczne i środowiskowe, pikniki rodzinne oraz plenerowa zabawa sylwestrowa. MGOK organizuje również cykliczne imprezy o wieloletniej tradycji: Zapusty Kujawskie, Dni Lubrańca, Sąsiedzkie Biesiady Kulturalne oraz Dni Kultury Chrześcijańskiej.

Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury w Lubrańcu kontynuuje również swoją działalność podczas wakacji. -W roku 2007 w okresie letnim MGOK zorganizował dla dzieci i młodzieży szkolnej akcję pn. „Wakacje z uśmiechem w herbie”. Postawiono na aktywne formy wypoczynku: wyjazdy na basen, nad jezioro, wyjazdy do kina, wycieczki krajoznawcze i zabawy w plenerze. W ramach akcji letniej podjęto również działania zapobiegające alkoholizmowi i narkomanii przy współpracy z poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną, miejscowym Posterunkiem Policji, Komitetem Pomocy Potrzebującym Mieszkańcom Miasta i Gminy Lubraniec oraz Miejsko-Gminną Biblioteką Publiczną w Lubrańcu. Efektem tej współpracy było przygotowanie i zrealizowanie programu profilaktycznego „Bezpieczne wakacje”.

Działalność sportową na terenie gminy Lubraniec prowadzą:

- Miejsko-Gminny Klub Sportowy „Lubraniec” gromadzący w swych szeregach młodzież w wieku 11-25 lat. Klub rozpoczął swoją działalność w 1996 roku,

- Klub Strzelecki będący organizatorem odbywających się systematycznie zawodów strzeleckich,
- Miejski Klub Sportowy START,
- Akademia KARATE.

Bazę sportową stanowią stadion miejski, który może pomieścić 2000 osób (w tym 500 miejsc siedzących), boiska sportowe w Kazaniu i Żydowie, kort tenisowy, strzelnica oraz sale sportowe w SP Lubraniec, SP Kłobia i ZS Lubraniec.

Rozwojowi turystyki sprzyjają przebiegające przez Lubraniec kajakowe i samochodowe szlaki turystyczne, wytyczone przez PTTK oraz zaplanowana autostrada północ-południe, mająca przebiegać w niewielkiej odległości od Lubrańca.

2.3.5. Biblioteki

Do instytucji kultury w gminie Lubraniec należy też Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna oraz jej dwie filie w Zgłowiączce i w Kłobi. Od 2004 roku Biblioteka w Lubrańcu rezyduje w nowym, wyremontowanym i przystosowanym do potrzeb bibliotecznych lokalu, usytuowanym na piętrze SP ZOZ. Jest to nowoczesna placówka zaopatrzona w corocznie uzupełniany księgozbiór, liczący ok. 30 tys. woluminów. W Bibliotece znajdują się również 3 stanowiska komputerowe z dostępem do Internetu oraz niezbędny sprzęt reprograficzny: kserokopiarka, skaner i dwie drukarki.

Biblioteka bierze udział w akcji „Cała Polska czyta dzieciom” oraz prowadzi lekcje biblioteczne. Do stałych imprez organizowanych przez Bibliotekę należą: „Tydzień bibliotek” organizowany w maju oraz „Mikołajki dla Przedszkolaków”.

W 2004 roku we współpracy z Poczta Polska w Zgłowiączce otwarto Centrum Komunikacji Społecznej, prowadzone przez Miejsko-Gminną Bibliotekę Publiczną. W Centrum mieści się: Filia biblioteczna z dużą czytelnią, kawiarenka internetowa oraz agencja pocztowa. Można tu poczytać prasę, wypożyczyć książki, skorzystać bezpłatnie z Internetu oraz załatwić niezbędne sprawy w okienku pocztowym.

Filia biblioteczna w Kłobi mieści się w Zespole Szkół w Kłobi. Usytuowana jest w bibliotece szkolnej, stanowiąc jej odrębną część.

2.4. Organizacje pozarządowe i stowarzyszenia

Stowarzyszenie - Lokalna Grupa Działania „Dorzecza Zgłowiączki”

Gmina i Miasto Lubraniec w celu wspierania idei samorządności poprzez swoich przedstawicieli – lokalnych liderów, uczestniczy w pracach Stowarzyszenia – Lokalna Grupa Działania „Dorzecza Zgłowiączki”. Stowarzyszenie – Lokalna Grupa Działania „Dorzecza Zgłowiączki” obejmuje obszar 7 gmin powiatu włocławskiego tj. Boniewo, Brześć Kujawski, Chocień, Chodecz, Izbica Kujawska, Lubień Kujawski, Lubraniec. Siedzibą Stowarzyszenia jest miejscowość Chocień.

Przedmiotem działalności statutowej jest m.in.: działanie na rzecz rozwoju obszarów wiejskich, ich promocja, stymulowanie lokalnych inicjatyw, wspieranie, opracowywanie i wdrażanie programów rozwoju, restrukturyzacji i modernizacji rolnictwa, działalność edukacyjna i informacyjna w zakresie możliwości korzystania i wdrażania programów rozwoju, mobilizacja społeczności lokalnych do udziału w procesach rozwoju, działalność propagująca sport i rekreację, wspieranie kultury i sztuki oraz działań na rzecz ochrony środowiska naturalnego.

Stowarzyszenie swoje cele realizuje poprzez wdrażanie Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich i tworzenie Zintegrowanej Strategii Rozwoju Obszarów Wiejskich, organizowanie spotkań grup dyskusyjnych mających na celu informowanie mieszkańców o możliwych drogach rozwoju gospodarczego regionu, zachęcanie społeczności lokalnej do aktywnego uczestnictwa w spotkaniach informacyjnych i dyskusyjnych, współpracę i wymianę doświadczeń z instytucjami publicznymi i organizacjami pozarządowymi, promocję i informację dotyczącą założeń i sposobu realizacji strategii rozwoju obszarów wiejskich pomoc szkoleniową i doradczą w zakresie przygotowania i realizacji projektów w ramach zintegrowanej strategii rozwoju obszarów wiejskich, organizacje imprez promujących region, jego produkty, usługi, kulturę, sztukę itp.

Stowarzyszenie Lubraniecka Inicjatywa Ludzi Aktywnych

Jest to grupa ludzi podejmująca różnorodne inicjatywy na rzecz własnego środowiska lokalnego, bierze aktywny udział w organizowaniu imprez i uroczystości promujących gminę Lubraniec na szczeblu ponad lokalnym. W roku 2008 Stowarzyszenie *Lubraniecka*

Inicjatywa Ludzi Aktywnych brało udział w organizacji Dożynek Powiatowo-Gminnych, promując tradycje polskiej wsi.

Filia Klubu Pracy

Zgodnie z Ustawą o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, celem Klubu Pracy jest umożliwienie osobom bezrobotnym i poszukującym pracy nabycie umiejętności poszukiwania i uzyskania zatrudnienia. Klub realizuje swoje cele m. in. poprzez przeprowadzanie szkoleń. Szkolenia w ramach Klubu Pracy przeznaczone są dla osób, które nie mają żadnego doświadczenia w poszukiwaniu pracy albo są zniechęcone dotychczasowym brakiem pozytywnych efektów swoich działań. Uczestnictwo w zajęciach Klubu Pracy pomaga bezrobotnym zmienić postawę wobec siebie i swojej sytuacji, uczy aktywności i samodzielności.

Klubem Pracy kieruje Lider. Jego podstawowym zadaniem jest prowadzenie szkoleń w Klubie Pracy i pomaganie uczestnikom poprzez indywidualne konsultacje. Lider prowadzi uczestników poprzez proces uczenia się i wspiera ich w działaniach skierowanych na poszukiwanie pracy.

Klub Abstynenta „Nadzieja”

Celem Klubu jest działalność na rzecz społeczności lokalnej w zakresie ochrony i promocji zdrowia, poprzez różnorodne formy rozpowszechniania i promowania trzeźwego stylu życia, zwiększania świadomości na temat nadużywania alkoholu. W Klubie odbywają się spotkania z terapeutami, udzielana jest pomoc i wsparcie oraz informacje osobom i rodzinom dotkniętym problemem uzależnień i współuzależnień.

Przy Klubie działa również Świetlica profilaktyczno-terapeutyczna, której celem jest zapewnienie opieki i wychowania dzieciom i młodzieży z rodzin dysfunkcyjnych. Zadaniem świetlicy jest pomoc w nauce, organizacja czasu wolnego, rozwój zainteresowań, organizacja zabaw i zajęć sportowych. Świetlica przygotowuje też do podejmowania odpowiedzialności za własne zachowania oraz kształtuje nawyki i zachowania prozdrowotne.

3. Diagnoza społeczna gminy Lubraniec

3.1. Problemy społeczne w perspektywie MGOPS-u

Celem pomocy społecznej jest zapobieganie problemom społecznym, a także zaspokajanie niezbędnych potrzeb życiowych jednostki, grup i rodzin oraz umożliwienie im bytowania w warunkach odpowiadających godności człowieka. Pomoc społeczna powinna w miarę możliwości doprowadzić do życiowego usamodzielnienia osoby potrzebującej pomocy oraz zintegrować ją z najbliższym otoczeniem.

Ogólną zasadą udzielania pomocy jest to, że osoby korzystające z tej pomocy są zobowiązane do współdziałania w rozwiązywaniu własnej trudnej sytuacji życiowej. Zmusza to zatem odbiorców pomocy społecznej do zmiany postawy z biernej i roszczeniowej na postawę aktywną.

Prawo do świadczeń z pomocy społecznej przysługuje w szczególności z powodu: ubóstwa, sieroctwa, bezdomności, ochrony macierzyństwa, wielodzietności, bezrobocia, niepełnosprawności, długotrwałej choroby, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, alkoholizmu i narkomanii, trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego oraz na skutek klęski żywiołowej i ekologicznej.

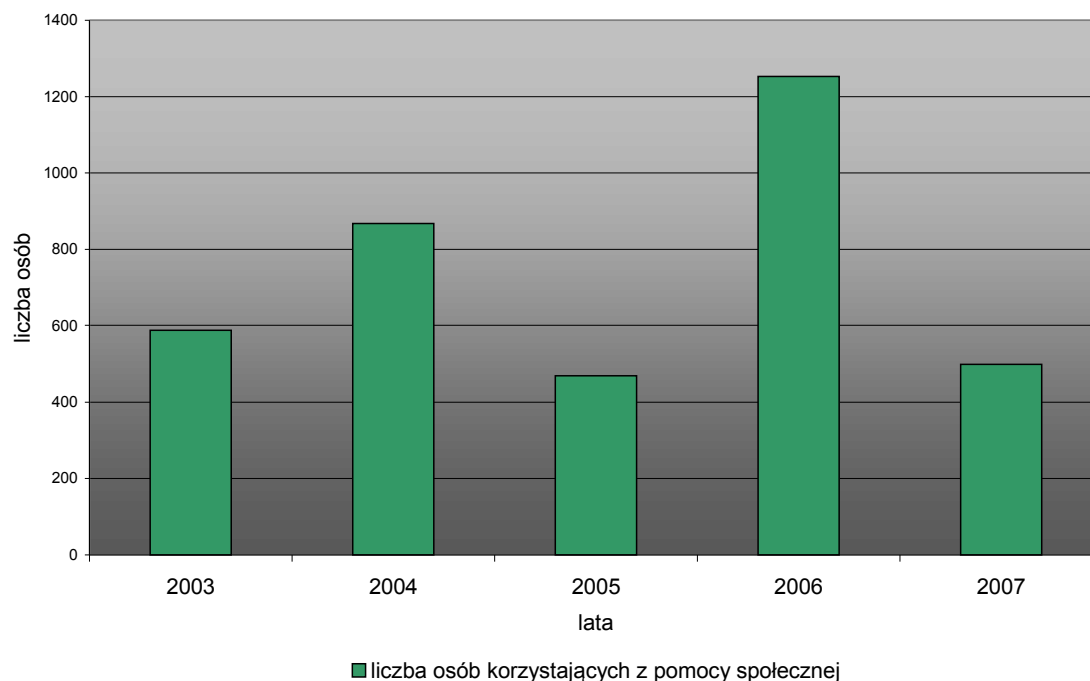
Tab. 7. Liczba osób objętych pomocą społeczną w Gminie Lubraniec

Liczba osób i rodzin	2003	2004	2005	2006	2007
Liczba osób objętych pomocą społeczną	588	868	469	1253	499
Liczba rodzin objętych pomocą społeczną	572	857	465	524	494
w tym:	343	514	284	312	307
na wsi					
w mieście	229	343	181	212	187

Źródło: MGOPS w Lubrańcu

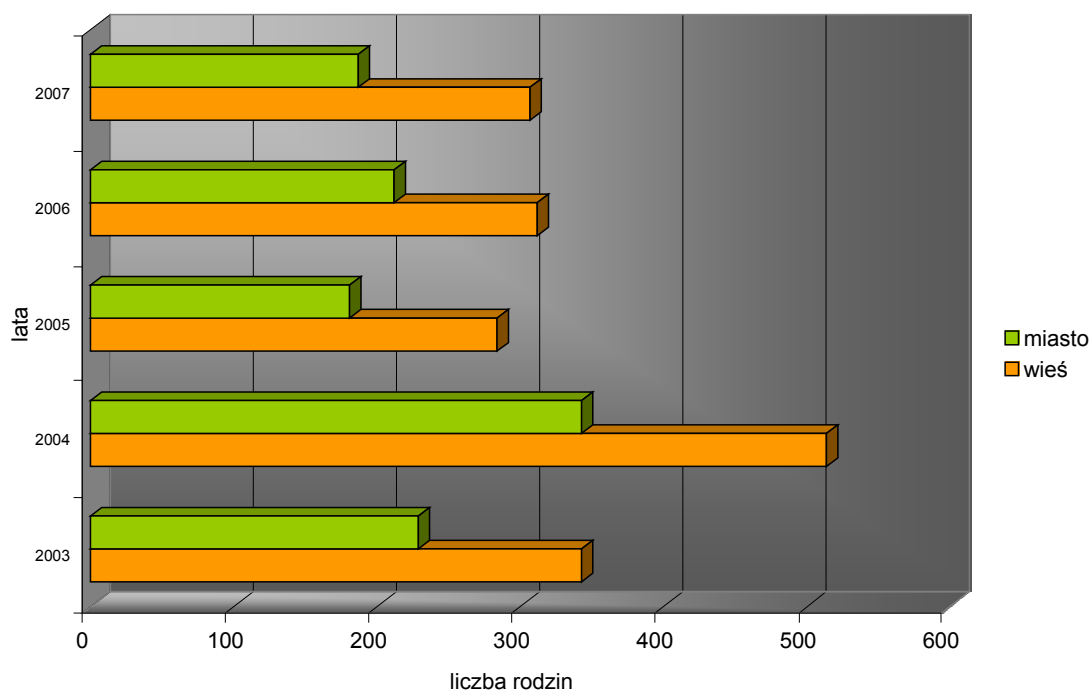
W roku 2007 z pomocy społecznej skorzystało 499 mieszkańców gminy Lubraniec, co stanowi 4,8% wszystkich mieszkańców gminy. Ze wsparcia pomocy społecznej częściej korzystają mieszkańcy wsi niż miasta. Tłumaczyć to można wyższym standardem życia w mieście, ale także faktem, iż mieszkańcy wsi stanowią blisko 68% mieszkańców całej Gminy.

Wyk. 8. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej

Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w poszczególnych latach jest bardzo zróżnicowana. Zależy to od bardzo wielu czynników, m.in. liczby osób potrzebujących, sytuacji losowych np. klęsk żywiołowych, takich jak susze, zalania, ale także od możliwości budżetowych gminy.

Wyk. 9. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej

Formy otrzymywanej pomocy przez rodziny mogą być bardzo różne. Zgodnie z Ustawą o pomocy społecznej (art.36), świadczenia udzielane przez pomoc społeczną możemy podzielić na świadczenia pieniężne i świadczenia niepieniężne.

Do świadczeń pieniężnych możemy zaliczyć: zasiłek stały, zasiłek okresowy, zasiłek celowy i specjalny zasiłek celowy, zasiłek i pożyczkę na ekonomiczne usamodzielnienie, pomoc dla rodzin zastępczych, pomoc na usamodzielnienie oraz kontynuowanie nauki, świadczenia pieniężne na utrzymanie i pokrycie wydatków związanych z nauką języka polskiego dla cudzoziemców (ze statusem uchodźcy).

Natomiast do świadczeń niepieniężnych możemy zaliczyć: pracę socjalną, bilet kredytowany, składki na ubezpieczenie zdrowotne, składki na ubezpieczenia społeczne, pomoc rzeczową, sprawienie pogrzebu, poradnictwo specjalistyczne, interwencję kryzysową, schronienie, posiłek, niezbędne ubranie, usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania, w ośrodkach wsparcia oraz w rodzinnych domach pomocy, specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania oraz w ośrodkach wsparcia, mieszkanie chronione, pobyt i usługi w domu pomocy społecznej, opiekę i wychowanie w rodzinie zastępczej i w placówce opiekuńczo-wychowawczej, pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, w tym w mieszkaniu chronionym, pomoc w uzyskaniu zatrudnienia, pomoc na zagospodarowanie – w formie rzeczowej dla osób usamodzielnionych, szkolenia, poradnictwo rodzinne i terapię rodzinną, prowadzone przez ośrodki adopcyjno-opiekuńcze.

Świadczenia udzielane przez Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lubrańcu można podzielić na dwie grupy. Pierwszą grupę stanowią zadania własne gminy, a drugą zadania zlecone.

Tab. 8. Liczba świadczeń przyznanych w ramach zadań zleconych i własnych

Zadania Gminy	2003	2004	2005	2006	2007
Zadania zlecone	437	350	50	606	62
Zadania własne	435	565	458	1238	469

Źródło: MGOPS w Lubrańcu

Do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym, zgodnie z Ustawą o pomocy społecznej należą:

1. opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka,

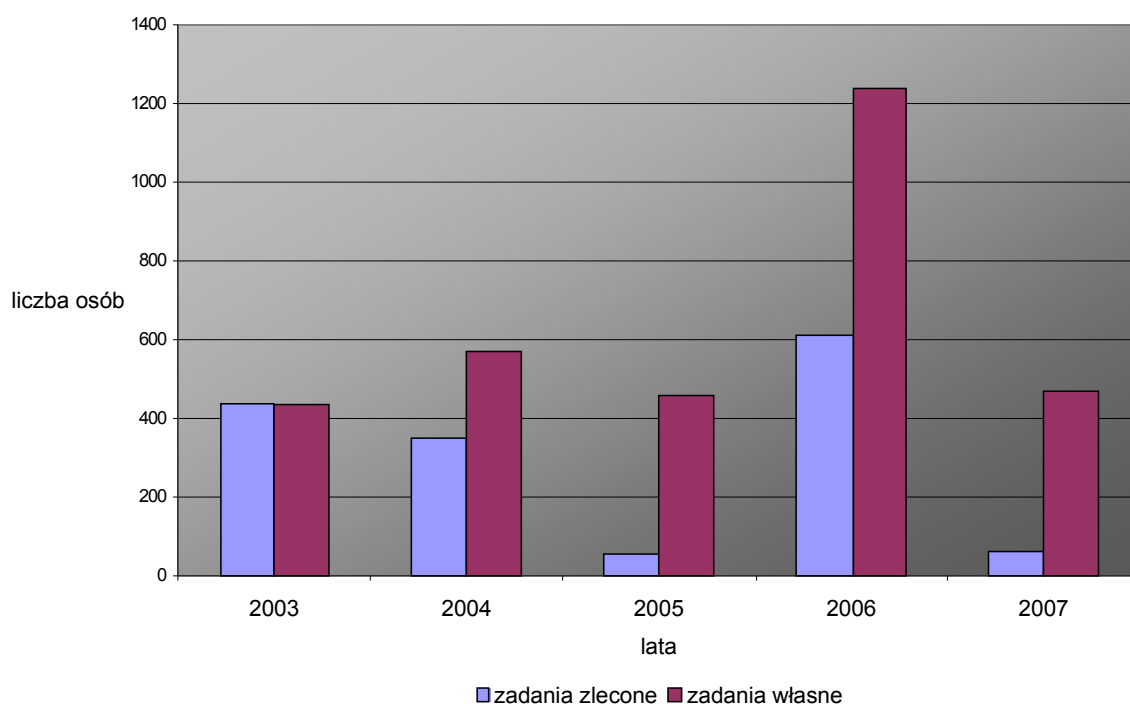
2. sporządzanie bilansu potrzeb gminy w zakresie pomocy społecznej,
3. udzielanie schronienia, zapewnienie posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym,
4. przyznawanie i wypłacanie zasiłków okresowych,
5. przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych,
6. przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego,
7. przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków na świadczenia zdrowotne osobom bezdomnym oraz innym osobom nie mającym dochodu i możliwości uzyskania świadczeń na podstawie przepisów o powszechnym ubezpieczeniu w NFZ,
8. przyznawanie zasiłków celowych w formie biletu kredytowanego,
9. opłacania składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe za osobę, która zrezygnuje z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny oraz wspólnie nie zamieszkującymi matką, ojcem lub rodzeństwem,
10. praca socjalna,
11. organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych, w miejscu zamieszkania, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
12. prowadzenie i zapewnienie miejsc w placówkach opiekuńczo - wychowawczych i wsparcia dziennego lub mieszkaniach chronionych,
13. tworzenie gminnego systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną,
14. dożywanie dzieci,
15. sprawienie pogrzebu, w tym osobom bezdomnym,
16. kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym domu,
17. sporządzanie sprawozdawczości oraz przekazywanie jej właściwemu wojewodzie,
18. utworzenie i utrzymywanie ośrodka pomocy społecznej, w tym zapewnienie środków na wynagrodzenie pracowników.

Natomiast do zadań własnych gminy w zakresie świadczenia pomocy społecznej należą:

1. przyznawanie i wypłacanie zasiłków specjalnych celowych,
2. przyznawanie i wypłacanie pomocy na ekonomiczne usamodzielnienie w formie zasiłków, pożyczek oraz pomocy w naturze,

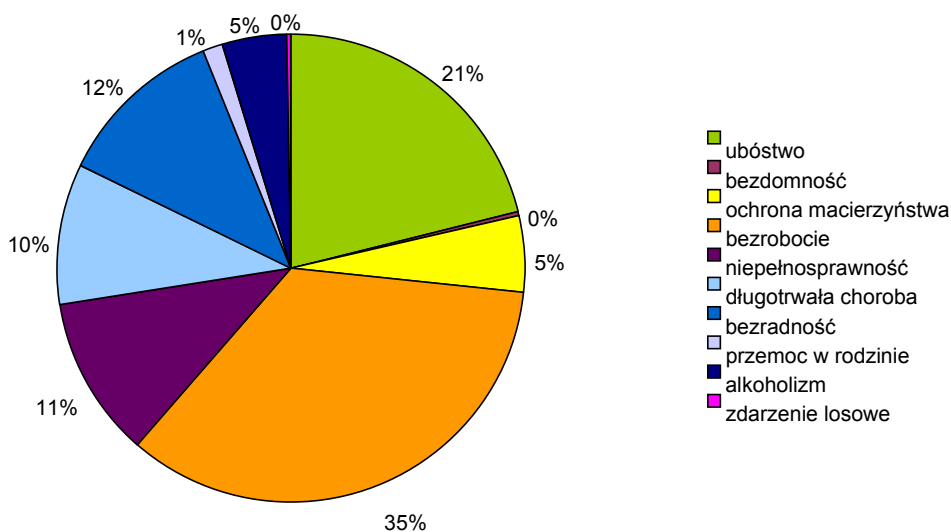
3. prowadzenie i zapewnienie miejsc w domach pomocy społecznej i ośrodkach wsparcia o zasięgu gminnym oraz kierowanie do nich osób wymagających opieki,
4. podejmowanie innych zadań z zakresu pomocy społecznej wynikających z rozeznaczonych potrzeb gminy, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych,
5. współpraca z powiatowym urzędem pracy w zakresie upowszechniania ofert pracy oraz informacji o wolnych miejscach pracy, upowszechnianie informacji o usługach poradnictwa zawodowego i o szkoleniach.

Wyk. 10. Świadczenia przyznawane w ramach zadań zleconych i własnych

Na przestrzeni ostatnich pięciu lat, liczba świadczeń przyznawanych w ramach zadań własnych wyraźnie wzrosła w stosunku do zadań zleconych. W roku 2007 zadania zlecone stanowiły 88% świadczeń, podczas gdy w roku 2003 było to blisko 50%. Liczba ta zmienia się w zależności od potrzeb i sytuacji na terenie gminy oraz posiadanych środków finansowych.

Wyk. 11. Powody przyznawania pomocy społecznej w roku 2007

Do najczęstszych powodów przyznawania pomocy społecznej na terenie gminy Lubraniec można zaliczyć **bezrobocie i ubóstwo**. Te dwa czynniki są ze sobą ściśle powiązane i często bezrobocie jest przyczyną pogorszenia się sytuacji materialnej rodziny, zwłaszcza jeżeli mamy do czynienia z bezrobociem skumulowanym w danej rodzinie. Kolejne powody otrzymywania wsparcia ze strony MGOPS to: bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, niepełnosprawność oraz długotrwała i ciężka choroba. Natomiast warto odnotować, iż **w gminie nie zachodzi potrzeba udzielania pomocy z powodu narkomanii**. Nie oznacza to jednak, iż problem nie istnieje, a jedynie może być dobrze zamaskowany i niezdiagnozowany.

Tab. 9. Powody przyznawania pomocy społecznej – liczba rodzin

Powody udzielania pomocy społecznej	2003	2004	2005	2006	2007
Ubóstwo	510	520	350	340	220
Sieroctwo	0	0	0	0	0
Bezdromność	0	1	1	0	1
Potrzeba ochrony macierzyństwa	128	120	115	120	55
Bezrobocie	235	295	340	395	360
Niepełnosprawność	210	165	155	160	115
Długotrwała lub ciężka choroba	245	190	165	145	102
Bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	266	130	210	180	120
Przemoc w rodzinie	0	1	2	5	14
Alkoholizm	22	18	32	34	47

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY LUBRANIEC

Narkomania	0	0	0	0	0
Trudności w przystosowaniu się do życia po opuszczeniu zakładu karnego	3	6	1	5	0
Brak umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze	0	0	1	0	0
Trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy	0	0	0	0	0
Zdarzenie losowe	0	2	1	1	2
Sytuacja kryzysowa	0	3	0	5	0
Kłęska żywiołowa lub ekologiczna	276	266	0	0	0

Źródło: MGOPS w Lubrańcu

Warto odnotować spadek liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa. W roku 2003 takich rodzin było 510, a w roku 2007 już tylko 210. Wiąże się to również ze spadkiem liczby rodzin mających problemy z bezradnością w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i z prowadzeniem gospodarstwa domowego. W roku 2003 z takiej pomocy korzystało 266 rodzin, a w roku 2007 tylko 120 rodzin. Niestety należy odnotować wzrost liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia. W roku 2003 opieką z powodu bezrobocia było objętych 235 rodzin, a w roku 2007 już 360 rodzin. Wzrosła również liczba rodzin korzystających z pomocy z powodu alkoholizmu i przemocy w rodzinie.

3.2. Główne problemy społeczne Gminy Lubraniec

3.2.1. Bezrobocie

Bezrobocie jest bardzo poważnym problemem społecznym, gdyż jego konsekwencje dotyczą nie tylko gospodarki, ale przede wszystkim samej osoby bezrobotnej, jej rodziny i najbliższego otoczenia.

Pierwszym i najważniejszym skutkiem bezrobocia jest uderzenie w godność człowieka. Bezrobocie jest niejako widzialnym, społecznie potwierdzonym znakiem małej wartości i niewystarczalności osoby bezrobotnej oraz jej zależności od anonimowych mechanizmów społeczno-gospodarczych. Utrata pracy, albo niemożność jej zdobycia, pomimo nieraz starannego przygotowania zawodowego, jest przyczyną głębokiej frustracji, poczucia zawodu życiowego, rodzi uprzedzenia i niechęć do istniejącego ładu społecznego oraz nienawiść.¹

W ramach ekonomicznych skutków bezrobocia możemy mówić o dwóch grupach tych skutków: makro i mikroekonomicznych. Skutki w skali makroekonomicznej wiążą się ze stratami, jakie ponosi gospodarka z powodu pozostawiania części ludności w wieku produkcyjnym, zdolnej i chcącej pracować, poza społecznym podziałem pracy. Należy je postrzegać przede wszystkim jako marnotrawstwo istniejących w gospodarce zasobów oraz przyczynę obniżenia się dochodów społeczeństwa. Do ujemnych konsekwencji ekonomicznych bezrobocia w skali makroekonomicznej należy przede wszystkim zaliczyć: niepełne wykorzystanie zasobów pracy, pojawienie się tzw. luki produktu krajowego brutto, wydatki finansowe na programy rynku pracy, straty dochodów budżetowych z tytułu bezrobocia, czy wzrost emigracji zarobkowej.²

Oprócz skutków makroekonomicznych, można wyróżnić także mikroekonomiczne skutki bezrobocia, dotyczące poszczególnych osób bezrobotnych i ich rodzin. Zalicza się do nich przede wszystkim: pogorszenie sytuacji materialnej bezrobotnych i ich rodzin, pogorszenie standardu życia, obniżenie dotychczasowego poziomu konsumpcji.

Długotrwały brak pracy powoduje szybką degradację ekonomiczną jednostki i rodziny, potęguje biedę oraz rozszerza sferę ubóstwa. Bezpośrednią konsekwencją długotrwałego braku pracy jest rodzenie się nowego ubóstwa, tj. pauperyzacja rodzin, które

¹ J. Majka, *Rozważania o etyce pracy*, Wrocław 1997, s. 162.

² E. Kwiatkowski, W. Kwiatkowska, *Bezrobocie i jego skutki społeczno-ekonomiczne w okresie transformacji systemu społeczno-gospodarczego w Polsce*, „Zeszyty naukowe” 1998, nr 10, s. 63-70.

wcześniej radziły sobie same w sferze zaspokajania podstawowych potrzeb. Zwłaszcza utrata prawa do zasiłku z Urzędu Pracy prowadzi do ubóstwa, zmusza do szukania wsparcia w pomocy społecznej. Sytuacja materialna długotrwałych bezrobotnych w dużej mierze zależy od standardu ich życia w czasie zatrudnienia, a zwłaszcza od posiadanych dóbr trwałego użytku, oszczędności oraz długów. Istotne znaczenie ma bowiem poziom, od którego zaczyna się proces degradacji ekonomicznej i społecznej. Najbardziej dramatyczną sytuację materialną mają rodziny długotrwale bezrobotnych świadczeniobiorców pomocy społecznej, które od dawna były pod opieką ośrodka (niskie dochody, wielodzietność, inwalidztwo, choroba).³

Psychospołeczne konsekwencje bezrobocia mają charakter pozytywny i negatywny, chociaż w świadomości społecznej bardziej dostrzegane są konsekwencje negatywne. Do pozytywnych następstw towarzyszących bezrobociu możemy zaliczyć: doskonalenie umiejętności lub zdobywanie nowych, zwiększenie zainteresowania osób inwestycjami w „kapitał ludzki”, czego efektem jest wyższy poziom wykształcenia i wyższy poziom kwalifikacji oraz zwiększenie szacunku dla pracy.⁴ Jednak bardzo często bezrobotni niechętnie podnoszą i zdobywają nowe kwalifikacje.

Natomiast do negatywnych skutków bezrobocia możemy zaliczyć: utratę wiary we własne siły, zejście na margines życia społecznego oraz silne poczucie samotności, a nawet odrzucenia przez społeczeństwo. Istotne są również skutki w sferze zdrowia i funkcjonowania rodziny. Bezrobocie dotyka rodziców, ale uderza też bardzo mocno w dzieci.

Niekiedy w rodzinach, w których jest bezrobotny, dochodzi do przemocy. Przystępczość wobec własnej rodziny jest poważnym problemem dla osób, które utraciły prawo do pobierania zasiłku dla bezrobotnych. Dłuższe przebywanie bez pracy stymuluje procesy dezintegracyjne w życiu rodzinnym. Słabnący autorytet bezrobotnego w rodzinie wywołuje u niego pragnienie demonstrowania siły i władzy w stosunku do bliskich.⁵

Społeczne skutki bezrobocia są szczególnie niebezpieczne dla ludzi młodych, którzy po ukończeniu szkoły nie mogą znaleźć pracy. Bezrobocie powoduje bowiem duże zmiany w psychice młodych osób, hamuje rozwój osobowości, rodzi frustracje i obojętność. Jest źródłem powstawania i rozwoju szeregu patologicznych zjawisk społecznych, takich jak alkoholizm, narkomania, przestępczość.

³ A. Rajkiewicz (red.), J. Supińska, M. Książkowski, *Polityka Społeczna*, Katowice 1998, s. 172.

⁴ J. Mariański, *Etos pracy bezrobotnych*, Lublin 1994, s. 190.

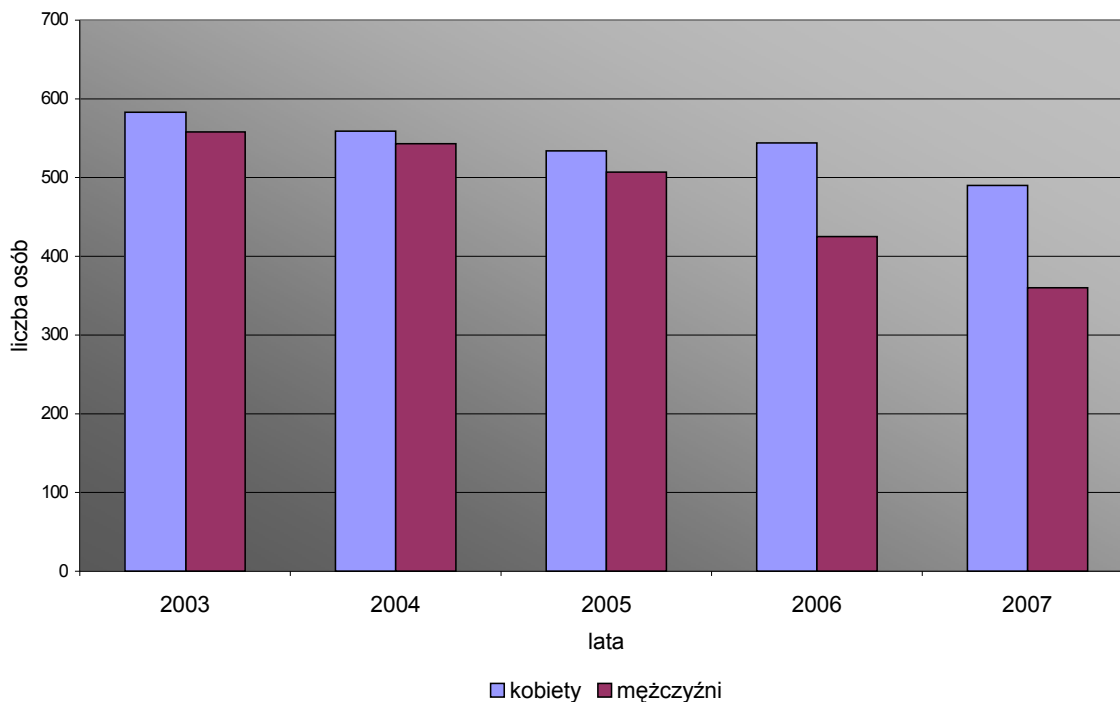
⁵ E. Kwiatkowski, W. Kwiatkowska, *Bezrobocie i jego skutki społeczno-ekonomiczne w okresie transformacji systemu społeczno-gospodarczego w Polsce*, „Zeszyty naukowe” 1998, nr 10, s. 63-70.

Tab. 10. Liczba osób bezrobotnych w gminie Lubraniec

Liczba osób	2003	2004	2005	2006	2007
Liczba mieszkańców	10 685	10 521	10 473	10 443	10 341
Liczba osób bezrobotnych	1141	1102	1041	969	850
- procentowo	10,7%	10,5%	9,9%	9,3%	8,2%
- kobiety	583	559	534	544	490
- mężczyźni	558	543	507	425	360

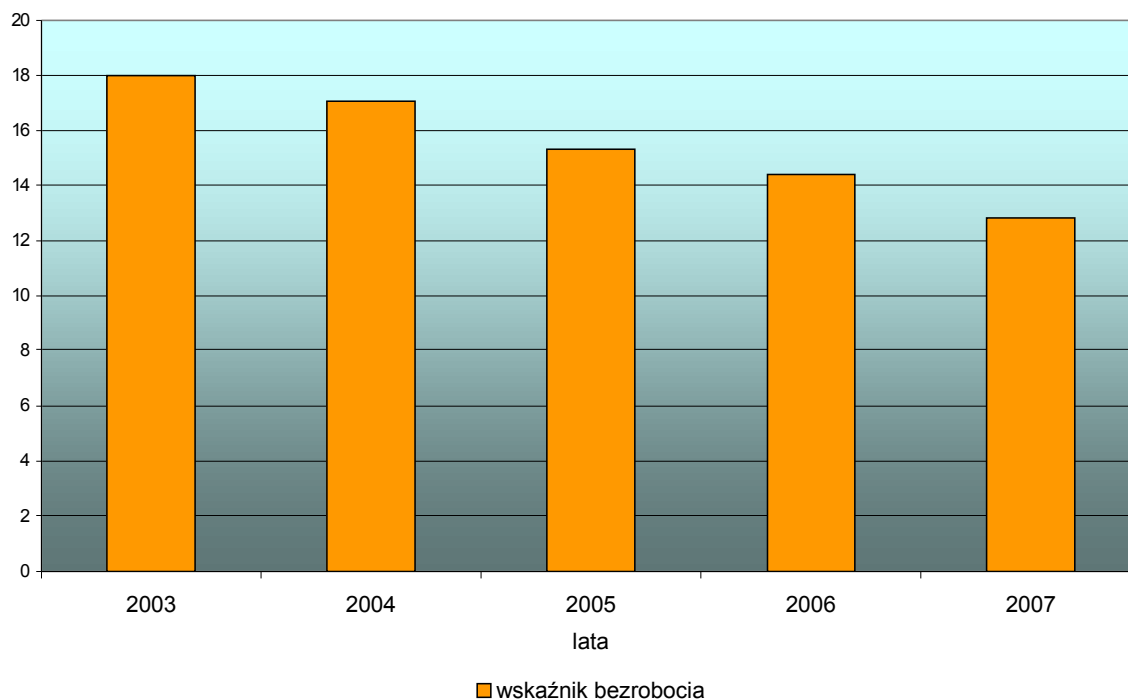
Źródło: Powiatowy Urząd Pracy we Włocławku

Na przestrzeni pięciu lat w gminie Lubraniec zanotowano spadek liczby osób bezrobotnych. W roku 2003 osoby bezrobotne stanowiły 10,7% całej ludności gminy. Natomiast w roku 2007 było to już tylko 8,2% wszystkich mieszkańców gminy. Oznacza to spadek liczby bezrobotnych o 291 osób. Spadek bezrobocia przekłada się również na poprawę warunków życia konkretnych rodzin.

Wyk. 12. Liczba osób bezrobotnych w Gminie Lubraniec

W gminie Lubraniec jest więcej bezrobotnych kobiet niż mężczyzn. W roku 2003 kobiety stanowiły 51% ogólnej liczby osób bezrobotnych, natomiast w roku 2007 było to już 58%. Wynika to zapewne z faktu, iż kobietom jest trudniej znaleźć pracę ze względu na pełnione przez nie role społeczne.

Wyk. 13. Wskaźnik bezrobocia w Gminie

Najlepszym obrazem zjawiska bezrobocia w gminie jest tzw. wskaźnik bezrobocia. Jest to stosunek liczby osób bezrobotnych do liczby ludności aktywnej ekonomicznie. W odniesieniu do mniejszych jednostek terytorialnych, wskaźnik ten oblicza się jako stosunek osób bezrobotnych do liczby osób w wieku produkcyjnym. Wskaźnik uzyskany w ten sposób jest zawsze niższy, gdyż liczba ludności w wieku produkcyjnym jest większa niż liczba ludności aktywnej ekonomicznie.

Tab. 11. Liczba osób bezrobotnych według miejsca zamieszkania

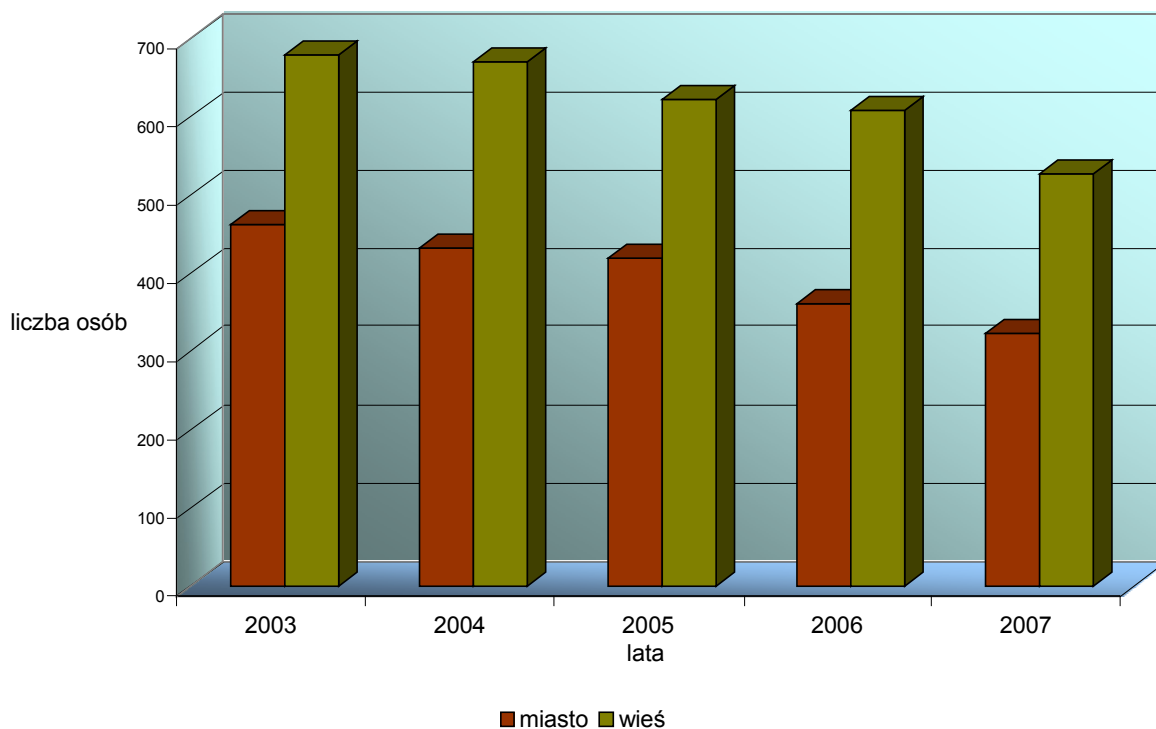
Liczba osób	2003	2004	2005	2006	2007
Liczba mieszkańców	10 685	10 521	10 473	10 443	10 341
Liczba osób bezrobotnych	1141	1102	1041	969	850
- procentowo	10,7%	10,5%	9,9%	9,3%	8,2%
- miasto	462	432	419	361	323
- procentowo	40,5%	39,2%	40,2%	37,3%	38%
- wieś	679	670	622	608	527
- procentowo	59,5%	60,8%	59,8%	62,7%	62%

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy we Włocławku

Bezrobocie w większym stopniu dotyczy osób mieszkających na wsi niż w mieście. Różnica ta wynosi około 20% i z upływem lat można zauważyć pogłębianie się tej różnicy. W roku 2007 wyniosła ona już 24%. Różnica ta wynika z faktu przemian społecznych, które zaszły w ostatnich latach. W zmienionej sytuacji trudniej jest się odnaleźć osobom mieszkającym na wsi, gdyż tam o znalezienie zatrudnienia jest zdecydowanie trudniej niż w mieście. Ponadto działania kierowane do osób bezrobotnych o wiele łatwiej docierają do

osób mieszkających w mieście niż na wsi. Poza tym osoby mieszkające w mieście chętniej uczęszczają na kursy i szkolenia związane z uzyskaniem nowych kwalifikacji i kompetencji zawodowych.

Wyk. 14. Liczba osób bezrobotnych ze względu na miejsce zamieszkania

Na przestrzeni ostatnich pięciu lat możemy zauważyć spadek bezrobocia zarówno na terenie miasta, jak i na obszarach wiejskich. W roku 2003 na wsi było 679 bezrobotnych, a w roku 2007 już tylko 527. Natomiast w mieście w roku 2003 było 462 bezrobotnych, a pięć lat później 323 osoby. Spadek liczby osób bezrobotnych zarówno w mieście, jak i na wsi jest dobrym prognostykiem na przyszłość.

Tab. 12. Liczba bezrobotnych ze względu na powód utraty pracy

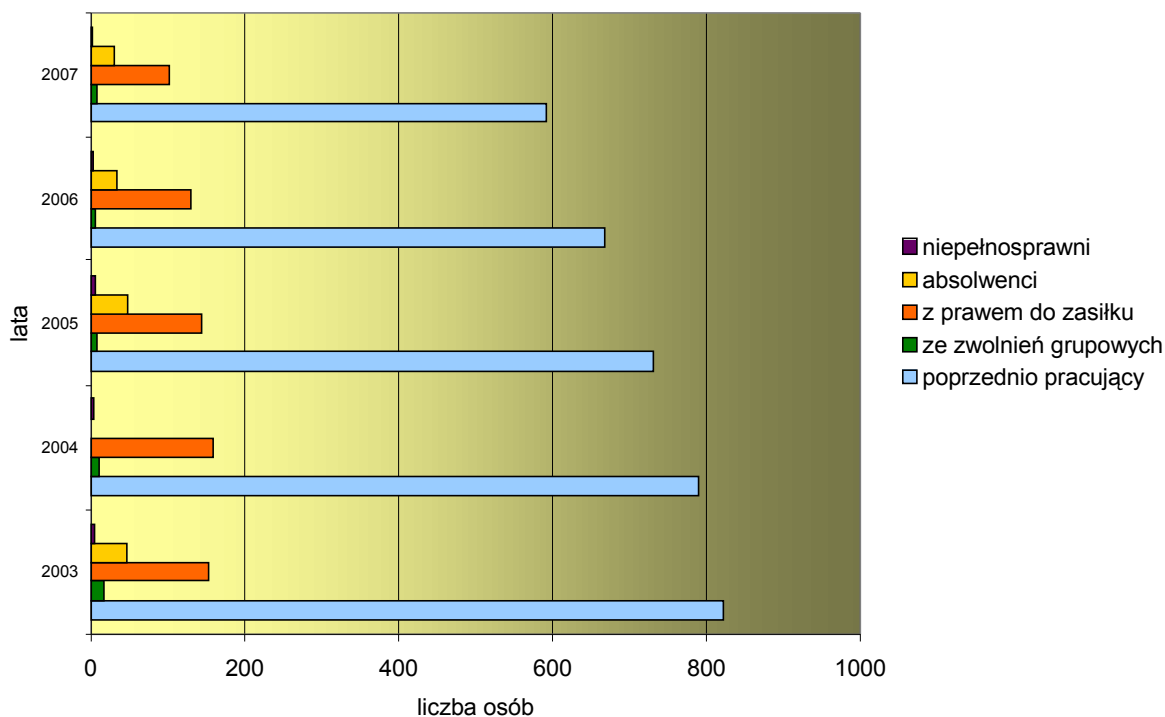
Liczba bezrobotnych	2003	2004	2005	2006	2007
Poprzednio pracujący	822	787	731	668	592

Ze zwolnień grupowych	17	11	8	6	8
Z prawem do zasiłku	153	156	144	130	102
Absolwenci	47	0	48	34	28
Niepełnosprawni bezrobotni	5	4	6	3	2

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy we Włocławku

Największą grupę bezrobotnych stanowią osoby, które straciły pracę. Jednak od roku 2003 następuje systematyczny spadek osób bezrobotnych we wszystkich grupach. W roku 2003 było 822 bezrobotnych, którzy stracili pracę, a w roku 2007 - 592 osoby. Nastąpił spadek o 230 osób. Zadowalający jest również fakt, iż w gminie jest niewielki odsetek osób niepełnosprawnych pozostających w grupie osób bezrobotnych zarejestrowanych w Urzędzie Pracy. W roku 2007 w Urzędzie Pracy odnotowano tylko 2 bezrobotne osoby niepełnosprawne.

Wyk. 15. Powody bezrobocia

Możemy zauważyć spadek liczebności we wszystkich grupach osób bezrobotnych. Jednak niepokojące jest zjawisko bezrobocia wśród absolwentów. W roku 2003 była to grupa 47 osób, a w roku 2007 takich osób było 28. Pomimo zauważalnego spadku bezrobocia wśród absolwentów, to osoby posiadające wykształcenie nie zawsze mogą znaleźć zatrudnienie na miarę ich możliwości i ambicji.

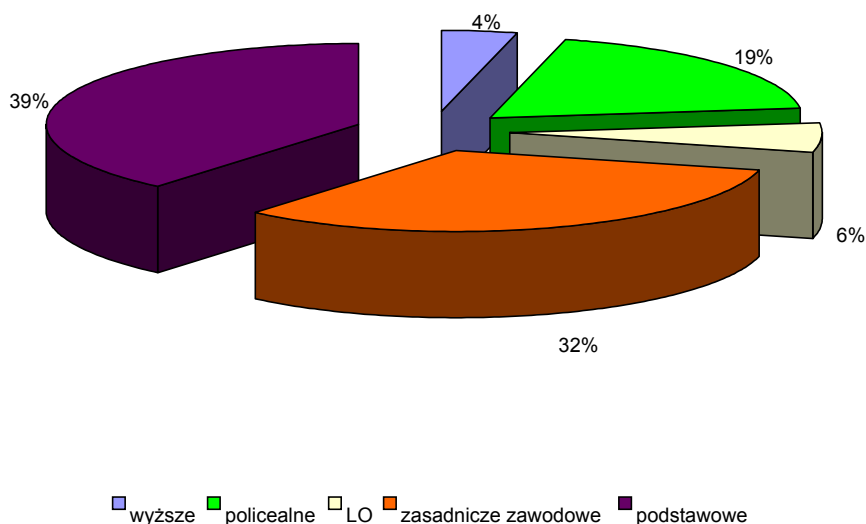
Tab. 13. Struktura osób bezrobotnych według wykształcenia

Lata	Wyższe	Policealne i średnie zawodowe	Ogólnokształcące	Zasadnicze zawodowe	Podstawowe i bez wykształcenia
2003	29	205	64	414	429
2004	22	209	59	382	430
2005	30	184	66	363	398
2006	28	180	63	319	379
2007	33	164	48	275	330

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy we Włocławku

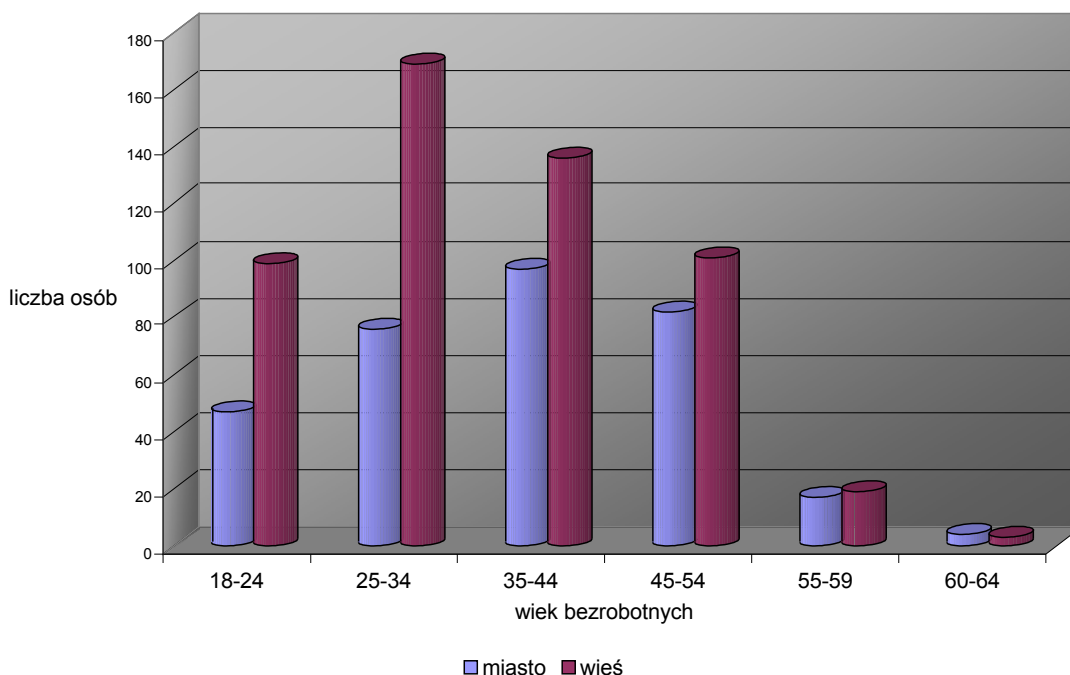
W przeciągu ostatnich pięciu lat możemy zauważyć największy spadek bezrobocia w grupie osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym. Również w pozostałych grupach widać znaczny spadek liczby osób bezrobotnych. Niepokojący jest jednak wzrost bezrobocia w grupie osób z wykształceniem wyższym. Odzwierciedla to ogólną tendencję – osobom z wykształceniem wyższym jest coraz trudniej znaleźć zatrudnienie odpowiadające ich kwalifikacjom. Z jednej strony wynika to ze wzrostu liczby osób z wykształceniem wyższym, co jest bardzo pozytywnym zjawiskiem, a z drugiej strony następuje wzrost oczekiwań osób wykształconych wobec przyszłej pracy.

Wyk. 16. Bezrobotni według wykształcenia w roku 2007

Powyższe dane wskazują, że najwięcej osób bezrobotnych jest z wykształceniem podstawowym (39%) i zasadniczym zawodowym (32%). Sporą grupę stanowią również osoby z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym (19%). Najmniej liczną grupę stanowią osoby bezrobotne z wykształceniem wyższym (4%).

Wyk. 17. Bezrobotni według wieku w roku 2007

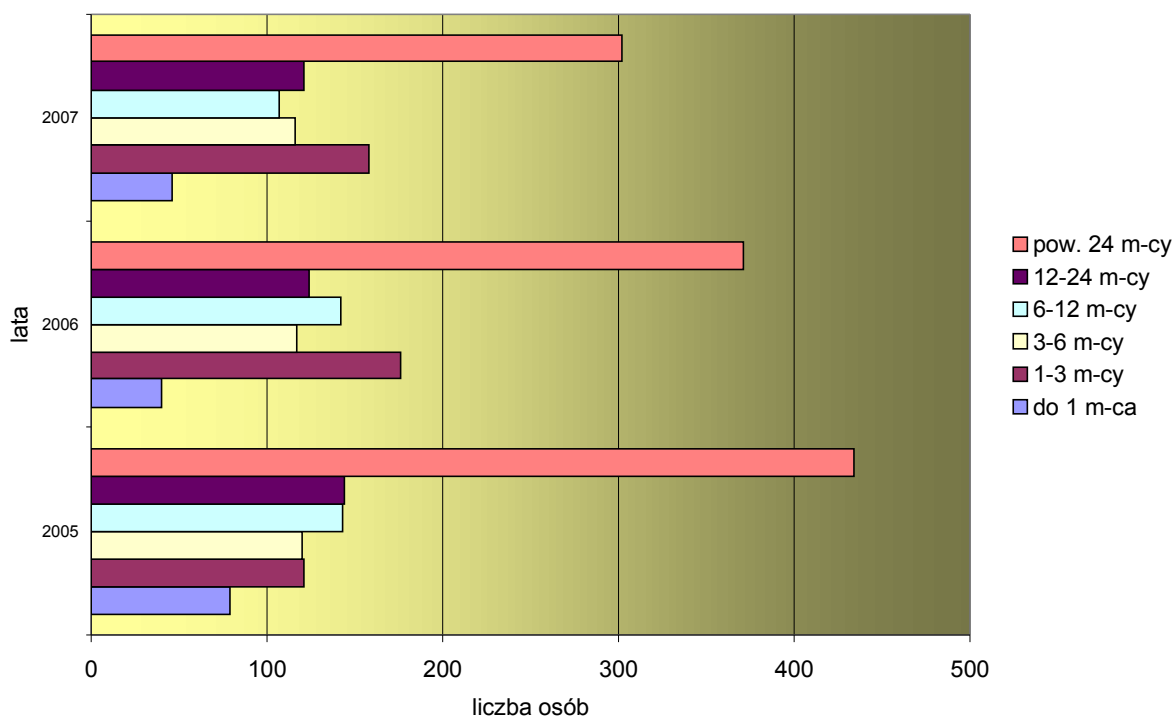
Najwięcej osób bezrobotnych znajduje się w przedziale wiekowym od 25 do 34 lat na wsi, a w mieście największa grupa osób bezrobotnych jest w wieku 35 – 44 lat. Jest to bardzo niepokojące zjawisko, gdyż w wieku 25 – 34 lat bardzo często zakłada się rodzinę, pojawiają się dzieci, a młodzi ludzie nie są w stanie zapewnić godnego bytowania ani sobie, ani swoim rodzinom. Dlatego też młodzi ludzie chcą najpierw znaleźć pracę i uzyskać stabilizację finansową, a dopiero potem myślą o zakładaniu rodziny. Dlatego też brak zatrudnienia i stabilizacji finansowej jest jedną z przyczyn niżu demograficznego.

Tab. 14. Czas pozostawania bez zatrudnienia w miesiącach

W miesiącach	2003	2004	2005	2006	2007
do 1	110	106	79	40	46
1- 3	121	99	121	176	158
3 – 6	103	97	120	117	116
6 – 12	129	158	143	142	107
12 - 24	196	169	144	124	121
pow. 24	482	473	434	370	302

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy we Włocławku

Bardzo niepokojący jest fakt, iż największą grupę osób bezrobotnych stanowią osoby pozostające bez zatrudnienia powyżej 24 miesięcy, tzw. długotrwale bezrobotni. Niestety coraz dłuższy czas przebywania na bezrobociu oznacza mniejsze szanse na znalezienia pracy. W dodatku wydłużający się czas pozostawania bez pracy rodzi coraz większą frustrację, często prowadzi do popadania w uzależnienia. Ponadto znacznie obniża się status materialny życia rodziny, często prowadząc do ubóstwa.

Wyk. 18. Bezrobotni według czasu pozostawania bez pracy w miesiącach

Dlatego tak ważne są różne formy aktywizacji osób bezrobotnych. Jedną z takich form jest Klub Pracy. Podczas zajęć w Klubie Pracy uczestnicy mogą:

- poznać podstawowe zagadnienia dotyczące rynku pracy i mechanizmy, które nim rządzą,
- dokonać analizy lokalnego rynku pracy,
- określić swoją sylwetkę zawodową oraz dokonać bilansu swoich mocnych i słabych stron,
- dopasować swoje kwalifikacje, umiejętności oraz predyspozycje do potrzeb rynku pracy,
- podjąć decyzję dotyczącą swojej przyszłości zawodowej,
- nabyć wiedzę z zakresu technik i metod poszukiwania pracy oraz przekonać się o potrzebie ich stosowania oraz ich skuteczności,
- nawiązywać kontakty pomocne w znalezieniu zatrudnienia,
- korzystać z wyposażenia Klubu Pracy.

3.2.3. Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego

Nieumiejętność rozwiązywania problemów rodzinnych i wychowawczych stanowi bardzo duży problem społeczny. Rodzina nie tylko nie potrafi funkcjonować w społeczeństwie, ale także bardzo często nie jest w stanie przygotować dzieci do samodzielnego życia. Problem jest tym większy, gdyż bezradność w sprawach opiekuńczych i domowych bardzo często wiąże się z wielodzietnością rodzin. To właśnie środowisko

rodzinne jest pierwszym środowiskiem wychowawczym w życiu dziecka. W nim nawiązuje ono pierwsze kontakty z innymi ludźmi oraz zdobywa pierwsze doświadczenia, dotyczące współżycia społecznego, które stają się podwaliną i zaczątkiem rozwoju społecznego dziecka, rzutując nieraz w decydujący sposób na całe jego przyszłe życie.

Wielu rodziców nie posiada wystarczających umiejętności opiekuńczych i wychowawczych, co często prowadzi właśnie do bezradności opiekuńczo-wychowawczej. Wśród przyczyn powodujących bezradność wychowawczą możemy wyróżnić:

- Brak wzorców zachowań w sytuacjach wychowawczych i opiekuńczych, których osoba nie nabyła w drodze socjalizacji we własnym domu rodzinnym,
- Skrajna bieda materialna – stan, w którym trudno zaspokoić podstawowe potrzeby biologiczne swoje i dziecka, nie wspominając o potrzebach wyższego rzędu,
- Oddziaływanie środowiska nadopiecznego lub odrzucającego. W obu sytuacjach mamy do czynienia z negatywnym wpływem na indywidualną aktywność jednostki,
- Uzależnienie rodziców, powodujące skupienie się na sobie i swoim nałogu, kosztem zaspokajania potrzeb emocjonalnych i materialnych dzieci,
- Przytłaczająca przewaga problemu. Bezradność może być spowodowana przewagą fizyczną (np. przemoc w rodzinie), psychiczną, ekonomiczną (ubóstwo, uzależnienie od pomocy społecznej), bądź nieuchronnością problemu (np. długotrwała i ciężka choroba).

Dlatego tak ważna jest działalność wszelkiego rodzaju instytucji, organizacji, mających na celu wsparcie rodziny, ale nie tylko materialne, lecz przede wszystkim powodujące przywrócenie prawidłowego funkcjonowania rodziny w społeczeństwie. Natomiast dzieciom z rodzin dysfunkcyjnych należy zapewnić opiekę i wychowywanie w różnego rodzaju placówkach wsparcia dziennego, aby mogły nauczyć się prawidłowych wzorców funkcjonowania w społeczeństwie.

Adekwatnie i w odpowiednim czasie udzielona pomoc i wsparcie odpowiednich instytucji, umożliwi wyrwanie rodziny ze stanu bezradności, wskazując drogi rozwiązania i sposoby ich realizacji.

Tab. 15. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności

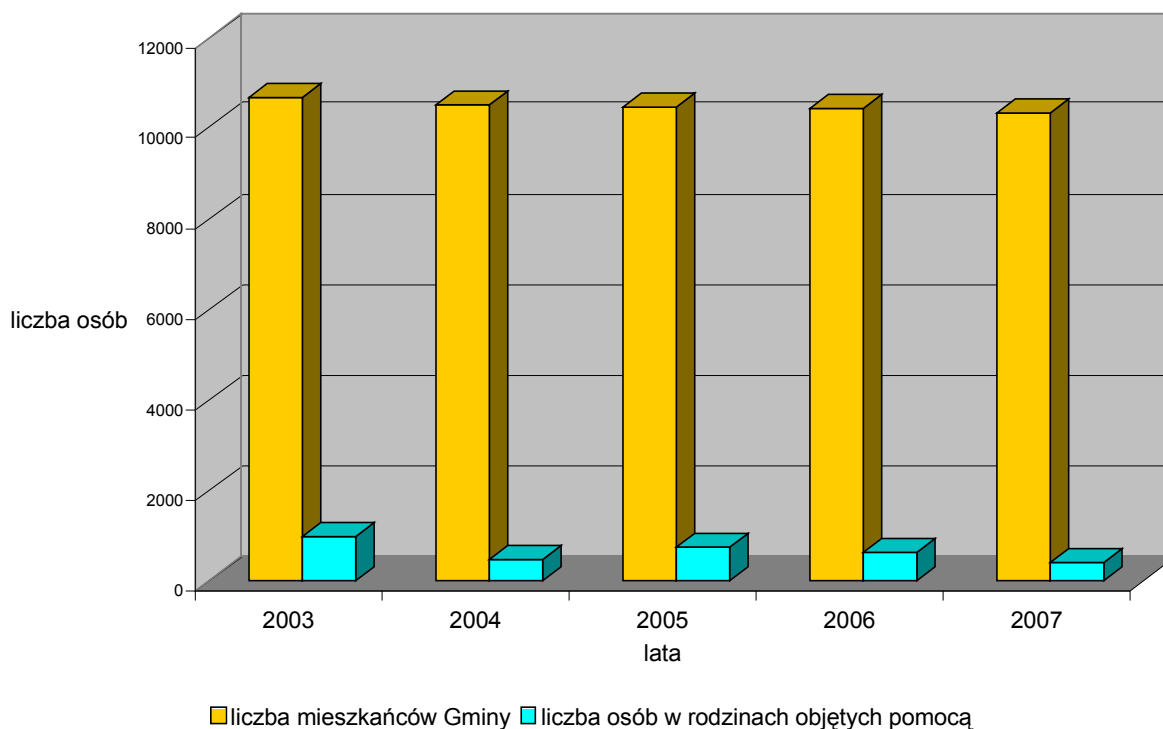
Lata	Liczba mieszkańców Gminy	Liczba rodzin, którym przyznano świadczenia	Liczba osób w tych rodzinach	Stosunek osób objętych pomocą do liczby mieszkańców w %
2003	10 685	266	975	9,1

2004	10 521	130	468	4,4
2005	10 473	210	740	7,1
2006	10 443	180	622	6,0
2007	10 341	120	400	3,9

Źródło: MGOPS w Lubrańcu

Liczba osób objętych pomocą społeczną na przestrzeni ostatnich pięciu lat oscyluje pomiędzy 9,1 a 3,9% w stosunku do liczby mieszkańców gminy. W roku 2007 było to 3,9%, a więc daje się zauważyć pewien spadek liczby osób i rodzin korzystających ze wsparcia Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Lubrańcu z powodu bezradności.

Wyk. 19. Liczba osób objętych pomocą w stosunku do liczby mieszkańców gminy

Tab. 16. Typy rodzin objętych pomocą społeczną

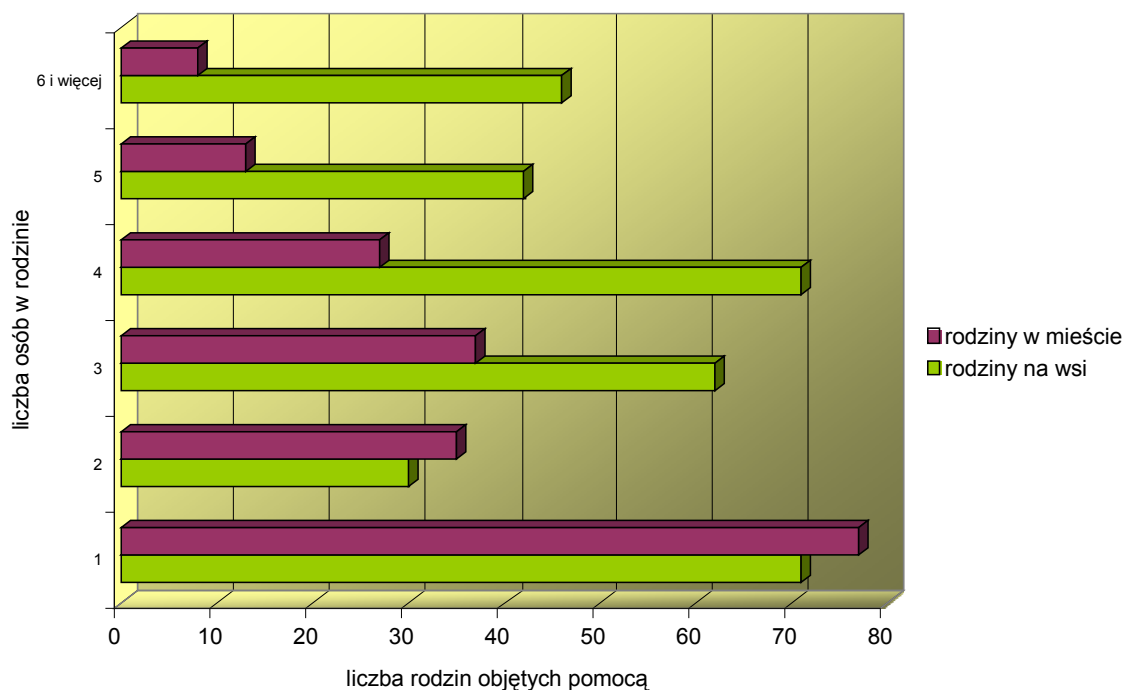
Typy rodzin	2003	2004	2005	2006	2007
Rodziny ogółem	610	905	511	552	519
1- osobowe	80	88	117	143	148
2 – osobowe	92	96	52	57	65
3 – osobowe	125	219	96	99	99
4 – osobowe	123	226	116	123	98
5 - osobowe	105	204	72	71	55
6 i więcej osób	85	72	58	59	54

Źródło: MGOPS w Lubrańcu

Problemy społeczne dotyczą zarówno osób żyjących samotnie, jak i rodzin wielodzietnych. Na przestrzeni pięciu lat możemy zauważyć spadek liczby rodzin

korzystających z pomocy społecznej. Natomiast niepokojące jest zjawisko, iż osoby samotne coraz częściej potrzebują wsparcia MGOPS-u. W 2003 roku było to 80 osób, natomiast w roku 2007 już prawie dwa razy więcej – 148 osób. Być może jest to wynik zaniku więzi rodzinnych, a także wzrostu skali uzależnień, co często jest przyczyną rozpadu wielu rodzin.

Wyk. 20. Typy rodzin objętych pomocą społeczną ze względu na miejsce zamieszkania

Problemy społeczne w największym stopniu dotyczą gospodarstw jednoosobowych. Najczęściej są to osoby samotne, bez stałych dochodów albo z dochodami, które nie wystarczają na zaspokojenie podstawowych potrzeb życiowych. W drugiej kolejności z pomocy społecznej korzystają gospodarstwa 3 i 4 osobowe. O wiele częściej z pomocy społecznej korzystają rodziny mieszkające na wsi. Jedynym wyjątkiem są gospodarstwa jednoosobowe. W tym wypadku ze wsparcia pomocy społecznej równie często korzystają osoby mieszkające w mieście.

Tab. 17. Rodziny z dziećmi korzystające z pomocy społecznej

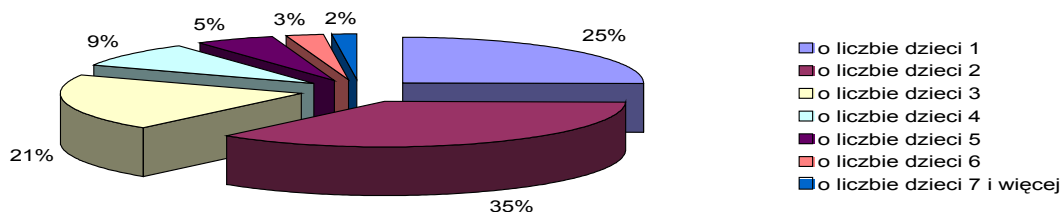
Rodzina o	2003	2004	2005	2006	2007
liczbie dzieci:	Liczba rodzin				
1	98	126	96	82	89
2	128	195	115	118	126
3	78	174	52	64	72
4	44	43	22	25	31
5	19	21	11	13	18

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY LUBRANIEC

6	12	10	5	3	9
7 i więcej	6	7	3	4	6
Rodziny ogółem	385	576	304	309	351

Źródło: MGOPS w Lubrańcu

Najwięcej rodzin korzystających z pomocy społecznej to rodziny, które mają dwójkę dzieci. W pozostałych typach rodzin można zauważyć spadek liczby rodzin korzystających ze wsparcia pomocy społecznej. Najwyraźniej dotyczy to rodzin, które mają jedno, trójkę lub czwórkę dzieci. Dla przykładu w 2003 roku z pomocy społecznej korzystały 44 rodziny z czwórką dzieci, a w 2007 roku takich rodzin było już tylko 31.

Wyk. 21. Rodziny z dziećmi korzystające z pomocy społecznej w 2007 roku.

W roku 2007 aż 35% rodzin korzystających z pomocy społecznej to rodziny, które mają dwójkę dzieci. Jedna czwarta rodzin to rodziny z jednym dzieckiem. Bardzo często są to samotne matki, które nie radzą sobie z utrzymaniem rodziny. Jedna piąta to rodziny z trójką dzieci. Rodzin wielodzietnych korzystających z pomocy społecznej jest znacznie mniej. Jednak nie wynika to z faktu, iż rodziny wielodzietne lepiej funkcjonują społecznie, ale jest ich po prostu znacznie mniej. Współcześnie preferowany model rodziny to 2+1 bądź 2+2, dlatego też tego typu rodziny najczęściej korzystają z pomocy społecznej.

Tab. 18. Rodziny z dziećmi korzystające z pomocy społecznej ze względu na miejsce zamieszkania

Lata	Liczba rodzin	Liczba dzieci w rodzinie						
		1	2	3	4	5	6	7 i więcej
2003	w mieście	40	50	31	18	8	5	3
	na wsi	58	78	47	26	11	7	3
2004	w mieście	51	79	69	17	7	4	3
	na wsi	75	116	105	26	14	6	4
2005	w mieście	38	44	20	9	5	0	0
	na wsi	58	71	32	13	6	5	3
2006	w mieście	46	47	26	10	5	1	1
	na wsi	82	118	64	25	13	3	4
2007	w mieście	35	49	27	12	6	4	1
	na wsi	54	77	45	19	12	5	5

Źródło: MGOPS w Lubrańcu

Rodziny zamieszkujące na wsi znacznie częściej korzystają z pomocy społecznej niż rodziny w mieście. Wynika to z faktu, iż 68% ludności Gminy Lubraniec zamieszkuje na wsi,

ale także warunki życiowe na wsi są nieco trudniejsze. Trudniej jest znaleźć pracę, a co za tym idzie, wyższy jest stopień ubóstwa na wsi niż w mieście.

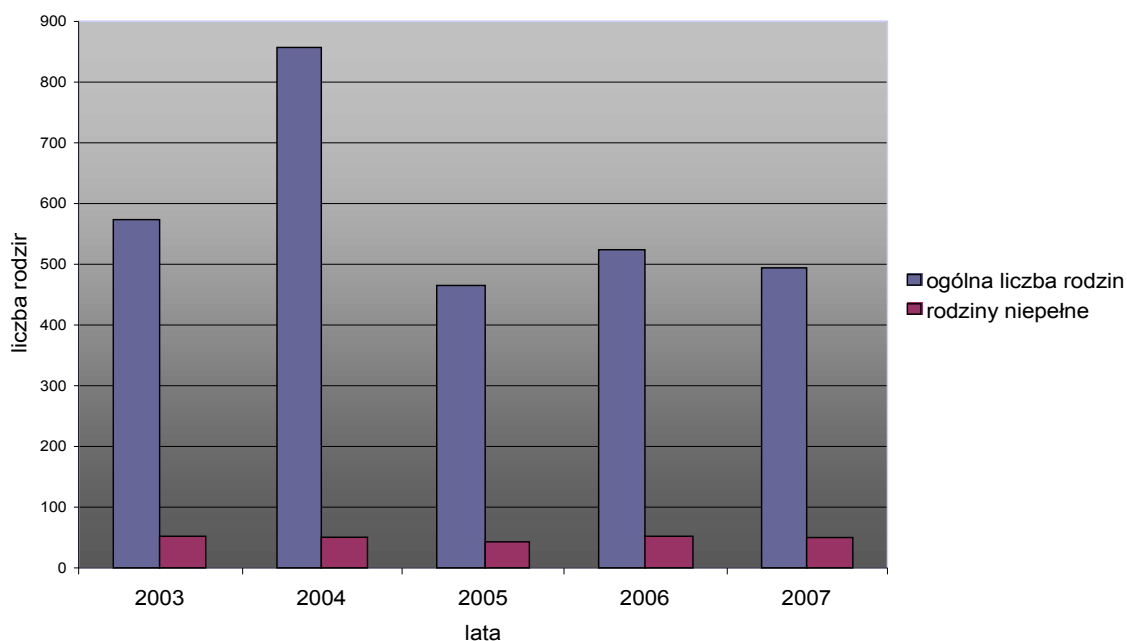
Tab. 19. Rodziny niepełne korzystające z pomocy społecznej

Lata	Ogólna liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej	Liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej	Liczba rodzin niepełnych korzystających z pomocy społecznej	Liczba osób w rodzinach niepełnych korzystających z pomocy społecznej
2003	572	2 086	52	165
2004	857	3 128	49	142
2005	465	1 645	43	143
2006	524	1 815	52	142
2007	494	1 650	50	127

Źródło: MGOPS w Lubrańcu

Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej na przestrzeni lat 2003 – 2007 utrzymuje się na stałym poziomie i stanowi około 10% wszystkich rodzin korzystających z pomocy społecznej. Liczba ta nie ulega zbyt dużym zmianom, ponieważ z powodu, iż w rodzinach niepełnych najczęściej to kobiety utrzymują rodzinę i często pogodzenie pracy z wychowaniem dziecka jest bardzo trudne.

Wyk. 22. Rodziny niepełne korzystające z pomocy społecznej

Tab. 20. Rodziny wielodzietne korzystające z pomocy społecznej

Lata	Ogólna liczba rodzin korzystających	Liczba osób w rodzinach korzystających	Liczba rodzin wielodzietnych korzystających	Liczba osób w rodzinach wielodzietnych
------	-------------------------------------	--	---	--

	z pomocy społecznej	z pomocy społecznej	z pomocy społecznej	korzystających z pomocy społecznej
2003	572	2 086	56	364
2004	857	3 128	54	232
2005	465	1 645	37	254
2006	524	1 815	45	228
2007	494	1 650	37	228

Źródło: MGOPS w Lubrańcu

Na przestrzeni lat 2003-2007 zanotowano spadek liczby rodzin wielodzietnych korzystających z pomocy społecznej. W roku 2003 z pomocy korzystało 56 rodzin wielodzietnych, co stanowiło blisko 10% wszystkich rodzin korzystających z pomocy MGOPS. Natomiast w roku 2007 ten odsetek wynosił już tylko 7,5. Należy również wspomnieć o ogólnym spadku liczby rodzin, które są beneficjentami pomocy społecznej.

3.2.3. Ubóstwo

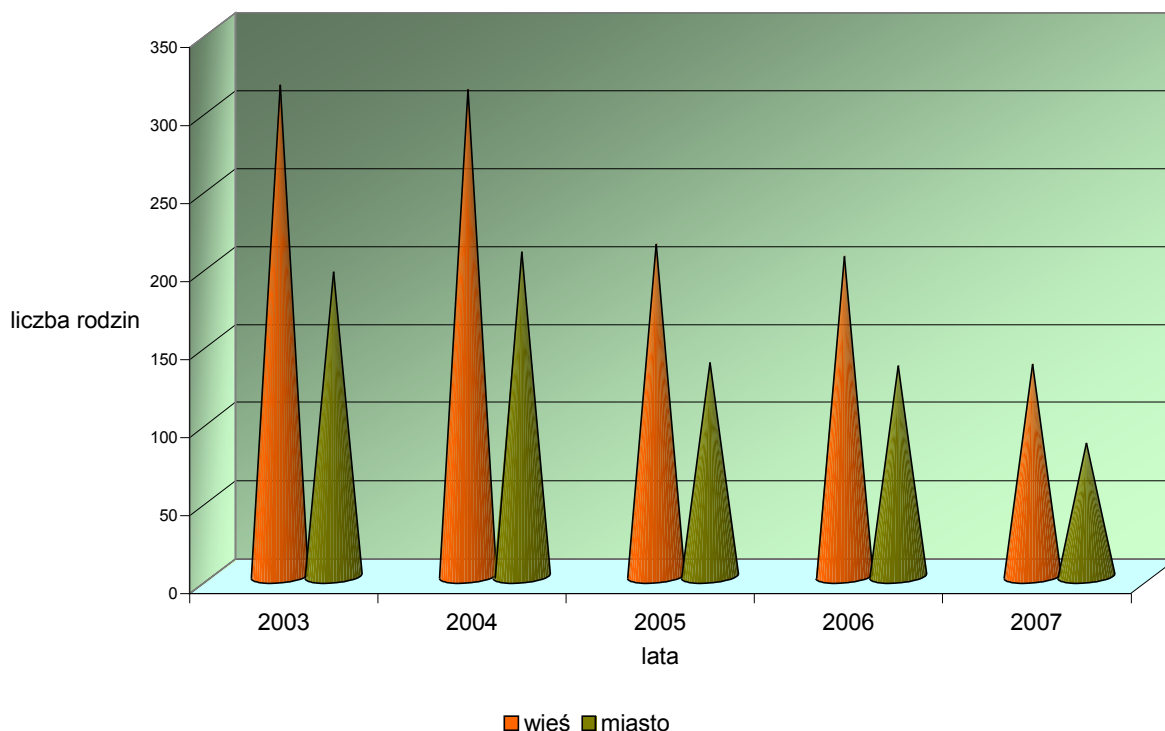
Jedną z przyczyn korzystania ze wsparcia pomocy społecznej jest ubóstwo. W roku 2003 prawie 89% rodzin było zmuszonych korzystać z pomocy MGOPS z powodu ubóstwa. Jednak w roku 2007 takich rodzin było o ponad połowę mniej, co stanowi prawie 45%. Jest to wielki sukces osób zajmujących się pomocą najbiedniejszym, ale także samych rodzin, które w sposób aktywny dążyły do przezwyciężenia spotykających je sytuacji kryzysowych.

Tab. 21. Liczba rodzin, którym przyznano świadczenia z powodu ubóstwa

Lata	Liczba rodzin			Liczba osób w rodzinach
	Ogółem	w tym: na wsi	w tym: w mieście	
2003	510	315	195	1 866
2004	520	312	208	1 895
2005	350	213	137	1 235
2006	340	205	135	1 172
2007	220	136	84	760

Źródło: MGOPS w Lubrańcu

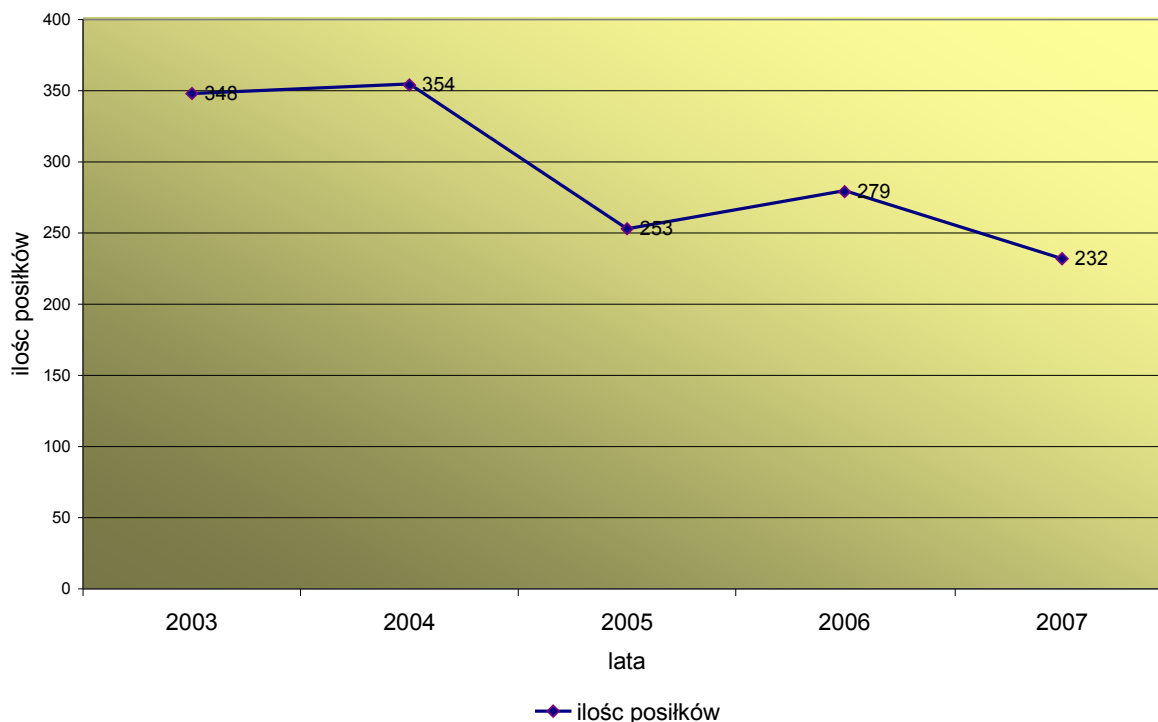
Wyk. 23. Liczba rodzin otrzymujących pomoc z powodu ubóstwa

Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej jest znacznie większa na wsi niż w mieście, co nie wywołuje zresztą zbyt dużego zaskoczenia. Jednak zarówno na wsi, jak i w mieście, obserwujemy wyraźny spadek liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej, jak również zmniejszenie się różnicy pomiędzy liczbą rodzin na wsi i w mieście, korzystających ze wsparcia MGOPS z powodu ubóstwa. Powyższe dane wydają się być dobrym prognostykiem na przyszłość.

Spadek liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa potwierdza również spadek liczby posiłków zapewnianych dzieciom i młodzieży w szkole przez Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lubrańcu. W roku 2003 wydawano takich posiłków 348, a w roku 2007 już tylko 232, co oznacza spadek liczby finansowanych posiłków blisko o jedną trzecią.

Wyk. 24. Liczba posiłków dla dzieci i młodzieży w szkole w ramach pomocy społecznej

3.2.4. Niepełnosprawność

Określenie człowieka jako osoby niepełnosprawnej oznacza, że jego stan zdrowia fizycznego lub psychicznego powoduje trwałe lub długotrwałe utrudnienie, ograniczenie lub uniemożliwienie udziału w stosunkach społecznych i wypełnianiu ról według przyjętych kryteriów i obowiązujących norm. Ta powszechnie przyjęta w Polsce definicja odnosi niepełnosprawność do dwóch poziomów funkcjonowania człowieka. Z jednej strony podkreśla niepełnosprawność organizmu, z drugiej zaś niepełnosprawność społeczną, która sprowadza się do niezdolności człowieka do pełnego uczestnictwa w życiu społecznym.

Dysfunkcjonalność organizmu może być różnicowana ze względu na czas jej trwania i zakres istniejącego uszkodzenia. Można wyróżnić dysfunkcjonalność krótkotrwałą, długotrwałą i trwałą. Rozpoznanie długotrwałej lub trwałej dysfunkcjonalności organizmu traktowane jest jako niezdolność do podjęcia i wykonywania pracy zarobkowej w pełnym zakresie. Wielkość istniejącej dysfunkcji organizmu była dodatkowo wykorzystywana do zróżnicowania stopnia niepełnosprawności. Opierając się na tym kryterium, przyznawano odpowiednią grupę inwalidzką, a to z kolei służyło do przyznawania odpowiedniej formy zabezpieczenia socjalnego. W ostatnich latach coraz wyraźniej uwidacznia się nowa tendencja w diagnozowaniu niepełnosprawności – dysfunkcjonalność organizmu jest przede wszystkim

rozpatrywana pod kątem szans, jakie mogą pojawić się w związku z ograniczeniem jej społecznych skutków.⁶

W społeczeństwie mamy bardzo często do czynienia z tak zwaną stygmatyzacją osób niepełnosprawnych, zwłaszcza w odniesieniu do osób niepełnosprawnych intelektualnie. Strach i nieznamość tematu wzbudzają często agresję i niechęć wobec takich osób.

Wśród czynników powodujących niepełnosprawność umysłową można wyróżnić:

- czynniki dziedziczne (genetyczne, endogenne działające w okresie przed zapłodnieniem),
- czynniki wrodzone (działające w życiu płodowym organizmu),
- czynniki nabyte (działające w pierwszych latach życia).

W przypadku niepełnosprawności umysłowej bardzo ważna jest rehabilitacja, która ma na celu:

- nawiązanie kontaktu emocjonalnego,
- nawiązanie dróg i form komunikowania się z osobą niepełnosprawną oraz osoby niepełnosprawnej z otoczeniem,
- doprowadzenie do bezpośredniego udziału osoby niepełnosprawnej w życiu najbliższego otoczenia,
- naukę form samoobsługi,
- naukę czynności społecznie użytecznych,
- wdrożenie w technikę społecznego bytowania.⁷

Dlatego tak ważną formą jest udział osób niepełnosprawnych w życiu lokalnych społeczności. Niezastąpioną formą rehabilitacji są warsztaty terapii zajęciowej, dzięki którym osoby niepełnosprawne mogą dalej rozwijać swoje umiejętności i czuć się wartościową częścią społeczeństwa.

Tab. 22. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności

Miejsce zamieszkania	2003	2004	2005	2006	2007
Ogółem	210	165	155	160	115
- miasto	82	68	60	65	44
- wieś	128	97	95	95	71

Źródło: MGOPS w Lubrańcu

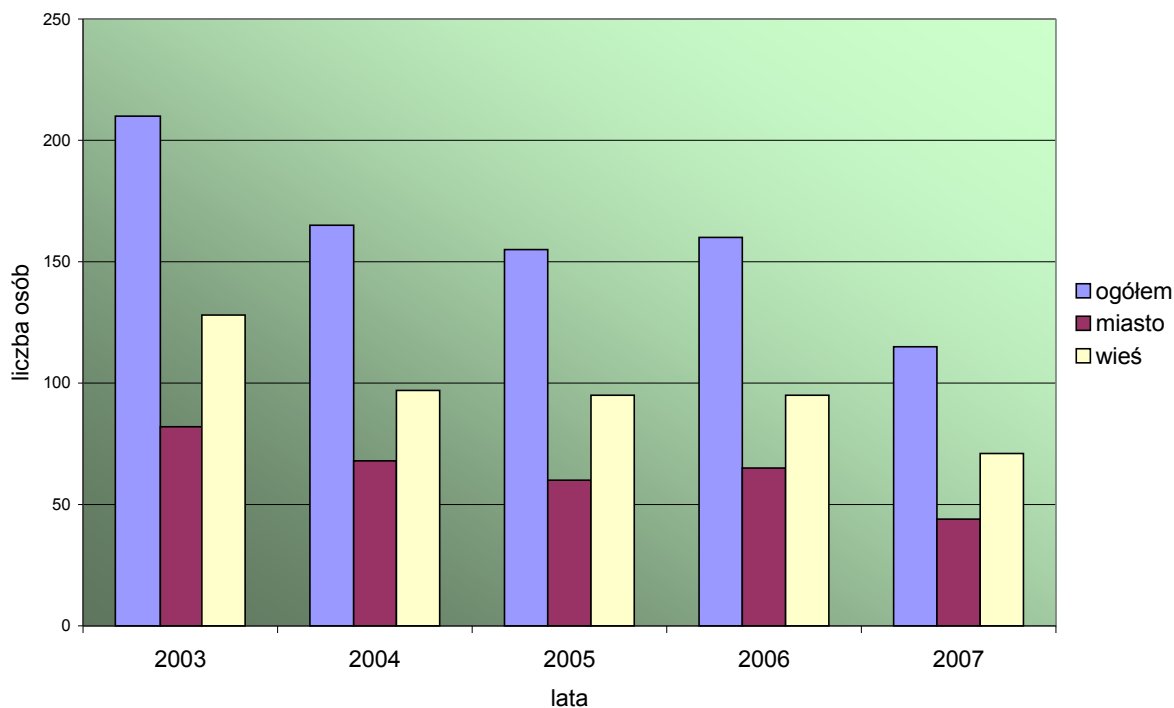
Na przestrzeni ostatnich pięciu lat możemy zaobserwować bardzo pozytywne zjawisko spadku liczby osób niepełnosprawnych korzystających z pomocy społecznej. W roku 2003 ze

⁶ J. Strelau (red.), *Psychologia. Jednostka w społeczeństwie i elementy psychologii stosowanej*, t. 3, Gdańsk 2000, s. 798.

⁷ Z. Sękowska, *Wprowadzenie do pedagogiki specjalnej*, Warszawa 1998, s. 223.

wsparcia MGOPS korzystało 210 osób z powodu niepełnosprawności. W roku 2007 przyznanych świadczeń było już tylko 115. Jest to spadek o blisko 45%. Może to oznaczać, iż rodziny z osobami niepełnosprawnymi, jak i same osoby niepełnosprawne coraz lepiej radzą sobie w swoich środowiskach lokalnych.

Wyk. 25. Liczba osób niepełnosprawnych ze względu na miejsce zamieszkania

Na podstawie przedstawionych danych możemy zauważyć, że zdecydowanie więcej osób niepełnosprawnych korzystających z pomocy społecznej mieszka na wsi niż w mieście. W roku 2003 wśród wszystkich beneficjentów korzystających ze wsparcia MGOPS z powodu niepełnosprawności blisko 60% stanowili mieszkańcy wsi. Odsetek ten nie uległ zbyt wielkim zmianom i w roku 2007 wyniósł 62%. Wynika to z faktu, iż osobom niepełnosprawnym znacznie gorzej żyje się na wsi niż w mieście, dlatego też potrzebują oni większego wsparcia ze strony pomocy społecznej.

3.2.5. Osoby starsze

Starość jest jedynym z etapów życia człowieka, który nie ma perspektywy przygotowania do następnej fazy rozwojowej. Oznacza raczej moment, kiedy człowiek zaczyna zbliżać się ku kresowi własnej egzystencji. Dlatego być może postrzegamy często ten etap życia w sposób negatywny. Wycofywanie się z życia społecznego i zawodowego, ograniczone możliwości w sferze biologicznej i psychicznej, bierność, smutek – oto najczęstsze określenia okresu starości. Jednak liczne prace teoretyczne oraz przeprowadzone

badania dotyczące tego okresu życia, wydają się przeczyć powyższemu stereotypowi postrzegania starości. Niewątpliwie w tym okresie następuje spadek sił fizycznych i pogarsza się stan zdrowia. Ale jednocześnie można stwierdzić, iż poprawa funkcji organizmu w dużym stopniu zależy od świadomego działania i podejmowania aktywnego trybu życia. I chociaż regres wynikający ze starzenia się organizmu jest nieuchronny, to jednak rozwój jest nadal możliwy.

Człowiek, wkraczając w okres starości, traci swe liczne role społeczne: zawodową – gdy przechodzi na emeryturę, rodzinną – gdy dzieci usamodzielniają się i opuszczają dom, społeczno-organizacyjną, która wiąże się często z utratą tamtych. W miarę jak się starzejemy, stajemy się coraz bardziej uzależnieni od bezpośredniego otoczenia. W tym właśnie tkwi klucz, zarówno do zaangażowania się na rzecz swego otoczenia, jak i wewnętrznego poczucia, że jest się użytecznym. Nowe role można odnaleźć nie tylko w rodzinie (np. pomoc przy wychowaniu wnuków), ale także poza jej kręgiem (np. działalność w klubie seniora).

Na skutek przemian zachodzących w społeczeństwie polskim, ostro zarysowała się polaryzacja standardów życia różnych grup społecznych. Zmiany te wprowadziły – zwłaszcza osoby starsze – w stan dezorientowania i zmęczenia. W konsekwencji doprowadziły do życia w napięciu, czujności i niepewności jutra. Badania socjologiczne wskazują, że na pogorszenie się pozycji człowieka starego w społeczeństwie wpływ mają między innymi:

- brak odpowiedniego przygotowania ludzi starych do momentu wyłączenia się z aktywnego życia zawodowego, idący w parze z niedostatkiem możliwości nowej reorientacji życiowej,
- rozpad rodziny wielopokoleniowej i ograniczenie rodziny do tzw. nuklearnej, prowadzący do skazania człowieka starego w daleko idącej mierze na własne siły w dokonywaniu psychologicznych zmian adaptacyjnych,
- funkcjonujący w naszej kulturze zespół negatywnych przekonań i stereotypów dotyczących okresu starości.

Cechą wspólną wymienionych czynników jest zdecydowana redukcja poczucia posiadania określonego miejsca w środowisku społecznym.⁸

Aspekt społeczny starzenia się to również problem demograficzny. W opracowaniach ONZ, zjawisko starości demograficznej wyznaczone jest wskaźnikiem powyżej 7% ludzi w wieku 65 lat i więcej w ogólnej strukturze społeczeństwa. Według polskich norm demograficznych, opracowanych przez Rosseta, starość demograficzną wyznacza wskaźnik

⁸ A. Tokaj, *Społeczne konteksty życia i przemijania*, „Auxilium sociale” 1999, nr 1-2, s. 8-23.

12%. Natomiast wskaźnik powyżej 15% ludzi w wieku 60 lat i więcej w ogólnej strukturze społecznej, określa się mianem zaawansowanej starości demograficznej.⁹

W roku 2001 Polska liczyła 38 632 000 mieszkańców, w tym 16,7% to osoby w wieku powyżej 60 lat. Natomiast w roku 2030 wskaźnik ten sięgnie 24%.¹⁰ Starzenie się Polaków wynika nie tylko z wydłużającego się życia, ale także wiąże się z gwałtowną zmianą wzorców tworzenia rodzin i postaw prokreacyjnych, skutkującą spadkiem dzietności. Zaobserwowane w Polsce tendencje demograficzne są już nieodwracalne. W 1950 r. tzw. wiek środkowy Polaków wynosił mniej niż 26 lat, czyli połowa Polaków miała mniej niż 26 lat. Sto lat później, w 2050 r., wiek środkowy wyniesie aż 48 lat. Dziesięciokrotnie w stuleciu 1950-2050 wzrośnie liczba osób, które osiągną wiek powyżej 80 lat. Będzie to prawdziwe wyzwanie wobec naszej służby zdrowia oraz instytucji rządowych i pozarządowych, świadczących usługi medyczne i opiekuńcze.¹¹ Również na terenie gminy Lubraniec będą miały odzwierciedlenie tendencje krajowe i już teraz można wyraźnie zaobserwować starzenie się lokalnej społeczności.

Tab. 23. Osoby skierowane do Domu Pomocy Społecznej przez pomoc społeczną

Lata	Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie	Liczba świadczeń	Kwota świadczeń
2005	0	0	0
2006	1	2	2.225 zł
2007	1	12	15.684 zł

Źródło: MGOPS w Lubrańcu

Sytuacja materialna osób starszych w gminie nie jest najlepsza. Wydatki związane z wyżywieniem, opłatami za mieszkanie, leczeniem, często znacznie przewyższają wartość dochodów. Powyższa sytuacja jest często powodem ubiegania się o umieszczenie w placówce pomocy społecznej.

3.2.6. Przestępczość

W kwestii przestępczości warto zwrócić uwagę na problem przestępczości wśród dzieci i młodzieży. W ostatnim czasie wzrasta przestępczość wśród nieletnich. Za bardzo niepokojące należy uznać obniżenie się wieku sprawców czynów karalnych oraz brutalność ich działania. Nadal największą liczbę nie ujawnionych czynów stanowią rozboje

⁹ J. Śledzianowski, *Demograficzna starość Polski*, [W:] Zych A. A. (red.), *Demograficzne i indywidualne starzenie się*, Wydawnictwo Akademii Świętokrzyskiej, Kielce 2001, s. 12.

¹⁰ *Mały rocznik Statystyczny*, GUS, Zakład Wydawnictw Statystycznych, Warszawa 2002, s. 110-111.

¹¹ M. Henzler, *Więcej dziadków niż wnuków*, „Polityka” 2002, nr 49, s.20-22.

i wymuszenia rozbójnicze dokonywane na terenie szkół. Dzieci i młodzież bardzo często boją się sygnalizować rodzicom i nauczycielom o tego typu zjawiskach.

Przestępczość i demoralizacja nieletnich jest wypadkową wielu przyczyn często wzajemnie powiązanych. Niezmienne od lat czynniki, sprzyjające pogłębianiu się niedostosowania społecznego młodzieży wiążą się z trzema środowiskami, w których przebywają ludzie młodzi. Są to: rodzina, szkoła i grupa rówieśnicza. Najczęściej wymieniane czynniki to:

- kryzys rodziny, przejawiający się rozluźnieniem więzi rodzinnych, zachowaniem stabilności, rozbiciem małżeństwa, niekorzystnymi wzorcami w rodzinie,
- niezaspokajanie podstawowych potrzeb dzieci,
- niewydolność wychowawcza rodziców,
- brak kontroli sposobu spędzania wolnego czasu zarówno przez rodziców, jak i nauczycieli,
- koncentracja rodziców na zdobywaniu środków finansowych, służących utrzymaniu rodziny,
- niepowodzenia szkolne jako rezultat konfliktów z rówieśnikami, rodzicami i negatywnego stosunku do szkoły,
- brak ogólnodostępnych miejsc do spędzania czasu wolnego, rozwijania zainteresowań.¹²

Dlatego tak ważna jest współpraca nauczycieli, pedagoga szkolnego, rodziców i policji w celu eliminacji powyższych zjawisk.

Istotą przemocy domowej jest wykorzystywanie przewagi siły lub władzy w celu krzywdzenia innych członków rodziny. Dlatego, gdy pomagamy ofiarom, najważniejszą sprawą jest wzmocnienie ofiary i osłabienie sprawcy. Na przemoc w rodzinie można spojrzeć z perspektywy prawnej, moralnej, psychologicznej i społecznej.

Z punktu widzenia prawa, przemoc w rodzinie to przestępstwo, którego odmiany określone są w różnych kodeksach i odpowiednio karane. Najczęściej stosowany artykuł 207 kodeksu karnego dotyczy znęcania się fizycznego lub moralnego nad członkiem rodziny i przewiduje za nie karę pozbawienia wolności od 6 miesięcy do 5 lat. Z perspektywy moralnej, dokonywanie przemocy to krzywdzenie słabszego, co jest złem moralnym. Moralna ocena przemocy powinna powstrzymywać sprawców i motywować świadków do pomagania.

---

¹² M. Płaza, *Podstawowe uwarunkowania przestępczości nieletnich i zagrożenia demoralizacją – zapobieganie niedostosowaniu społecznemu i przestępczości* /w:/ Z. Płoszyński, E. Bilińska-Suchanek (red.), *Rozpoznawanie zjawisk patologicznych i profilaktyka*, Słupsk 2003, s. 125.

Z perspektywy społecznej zwracamy uwagę na czynniki zawarte w obyczajach i postawach społecznych, które mogą sprzyjać przemocy lub ją usprawiedliwiać. Psychologiczne spojrzenie na przemoc domową zwraca naszą uwagę na cierpienie i bezradność ofiary, odsłania mechanizmy wewnętrzne i sytuacyjne sterujące przemocą oraz złożone procesy interakcji między sprawcą a ofiarą. Psychologiczne zrozumienie przemocy odgrywa podstawową rolę przy pomaganiu ofiarom w wyzwaniu się od przemocy i w naprawianiu szkód, jakie poczyniła w ich życiu.¹³

Tab. 24. Liczba i rodzaje przestępstw na terenie Gminy w 2007 roku

Rodzaje przestępstw	Liczba
Zabójstwa	-
Gwałty	-
Rozboje	-
Kradzieże	34
Włamania	32
Przestępstwa gospodarcze	12
Pozostałe	81
RAZEM	159

Źródło: Posterunek Policji w Lubrańcu

O skuteczności działań podejmowanych przez Policję na terenie Gminy świadczą m. in. przestępstwa i wykroczenia dokonywane na obszarze Gminy, ich skala oraz wykrywalność. W roku 2007 na terenie Gminy odnotowana 159 przestępstw. Jednak Gmina Lubraniec może się poszczycić bardzo wysoką wykrywalnością przestępstw na tle powiatu włocławskiego. Jest to też zapewne jedna z przyczyn, dla której mieszkańcy gminy czują się bezpiecznie na jej terenie.

Tab. 25. Liczba przestępstw i ich wykrywalność

Przestępstwa	2004	2005
Przestępstwa stwierdzone	155	132
Przestępstwa wykryte	123	109
Wykrywalność %	79,4%	82,6%

Źródło: Posterunek Policji w Lubrańcu

W ostatnich latach wzrosła liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy w rodzinie. Na skutek reklamy społecznej i edukacji, kobiety, bo to one są najczęściej ofiarami przemocy w rodzinie, coraz częściej mają odwagę mówić o tym, co dzieje się w ich domach.

¹³ J. Strelau (red.), *Psychologia. Jednostka w społeczeństwie i elementy psychologii stosowanej*, t. 3, Gdańsk 2000, s. 755.

Tab. 26. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy w rodzinie

Liczba osób	2004	2005	2006	2007
Ogółem	1	2	5	14
- miasto	-	-	-	7
- wieś	1	2	5	7
Liczba osób w rodzinach	5	4	21	53

Źródło: MGOPS w Lubrańcu

W roku 2004 tylko jedna rodzina korzystała z pomocy społecznej z powodu przemocy w rodzinie. W roku 2007 takich rodzin było już 14. Dane te nie oznaczają rzeczywistej skali problemu, gdyż jest on na pewno większy. Mimo wielu kampanii, kobiety jeszcze bardzo często nie chcą, bądź też boją się zgłaszać problem przemocy fizycznej i psychicznej, mający miejsce w ich domach. Dlatego istotną rolę mogą tu odegrać nauczyciele i wychowawcy, gdyż dzieci bardzo często sygnalizują, iż w domu są jakieś problemy. A same dzieci również często bywają ofiarami przemocy domowej. Dlatego ani szkoła, ani sąsiedzi nie mogą udawać, iż nie dostrzegają problemu.

3.2.7. Uzależnienia

Z problemem uzależnienia od alkoholu mamy do czynienia wtedy, gdy człowiek nie jest w stanie konsekwentnie kontrolować swego picia przez dłuższy czas i nie może ręczyć za swoje zachowanie po tym, jak zaczyna pić. Alkoholik pije, bo jest chory na chorobę alkoholową, która jest chorobą postępującą, śmiertelną i przewlekłą. Alkoholizm doprowadza do ruiny i śmierci, jednak śmierć nie następuje od razu. Alkoholikiem jest się wcześniej, a choroba rozwija się w czasie i jej objawy nasilają się wraz ze stażem picia.

U osób uzależnionych możemy wyróżnić kilka zjawisk, które ukierunkowują destrukcyjnie i aktywizują mechanizm uzależnienia, powodując picie alkoholu. Należą do nich przede wszystkim:

- 1) nastawienie autodestrukcyjne – niskie poczucie własnej wartości, dręczenie i poniżanie siebie, myśli samobójcze, negatywny obraz własnej osoby i własnego życia,
- 2) destrukcyjne schematy relacji międzyludzkich – nastawienie obronne lub agresywne, gotowość do wycofywania się i izolacji, podejrzliwość i brak zaufania, nastawienie lub tak zwane cechy antyspołeczne bądź aspołeczne,
- 3) rozpad systemu wartości i brak konstruktywnej wizji życia – zwątpienie, nihilizm, brak wiary w pozytywne wartości i w możliwość ich realizacji, manipulowanie destrukcyjnymi wizjami własnego życia.

Połączone działanie trzech opisanych wyżej mechanizmów tworzy wewnętrzne i całościowe „zaprogramowanie autodestrukcyjne”, które niszczy całe życie osoby uzależnionej i koncentruje je wokół picia alkoholu.¹⁴

Należy zwrócić jeszcze uwagę na problem nadużywania alkoholu wśród ludzi młodych. Nastolatki spożywają alkohol z najrozmaitszych powodów: ponieważ chcą zobaczyć, jak to jest, ponieważ wygląda to na świetną zabawę, ponieważ zaimponowały im reklamy lub idole, z którymi się identyfikują, ponieważ alkohol jest łatwo dostępny, ponieważ wszyscy to robią, a rodzice często milcząco na to pozwalają. Wreszcie alkohol właściwie gwarantuje natychmiastowe osiągnięcie wspaniałego samopoczucia przy minimalnym wysiłku.

Pijące alkohol nastolatki łatwiej popadają w alkoholizm niż dorośli. Uzależnienie następuje tym łatwiej, im młodszy jest pijący. Dorosły osiąga późne stadia uzależnienia w okresie od pięciu do dziesięciu lat. Nastolatek może osiągnąć ten sam stan w czasie od sześciu miesięcy do trzech lat. Również kuracja nastolatka jest z wielu powodów znacznie trudniejsza niż leczenie dorosłego.¹⁵

Dlatego tak ważna jest profilaktyka uzależnień. Istotne zadanie staje tutaj przed szkołą i placówkami wychowawczymi, by podejmowały działania i programy mające na celu dokładne informowanie młodych ludzi o skutkach uzależnień oraz uczenie postawy asertywnej, mogącej uchronić niejednego ucznia i młodego człowieka przed uzależnieniami. Nie bez znaczenia dla profilaktyki uzależnień jest również zapewnienie młodym ludziom miejsc, gdzie w sposób twórczy i aktywny mogliby spędzić wolny czas.

Tab. 27. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu

Liczba osób	2003	2004	2005	2006	2007
Ogółem	22	18	32	34	47
- miasto	11	10	19	14	23
- wieś	11	8	13	20	24

Źródło: MGOPS w Lubrańcu

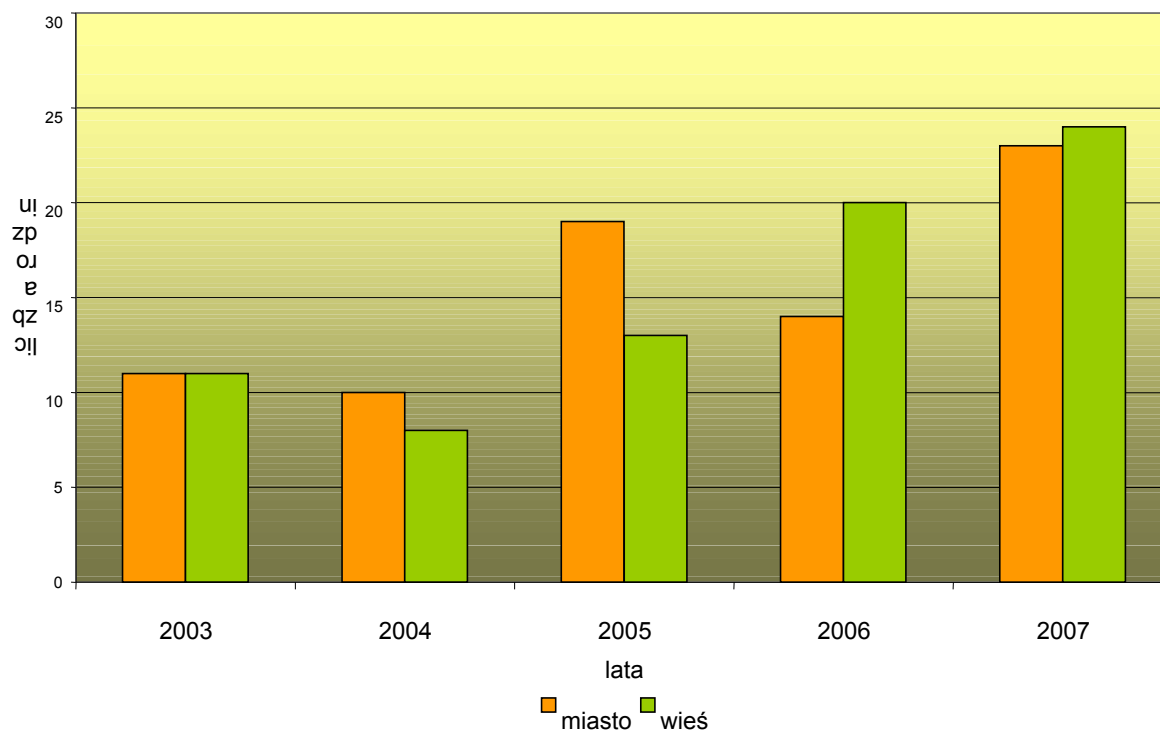
Z danych przedstawionych w powyższej tabeli wyłania się bardzo niepokojący obraz. Od roku 2003 do roku 2007, liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu wzrosła o ponad dwukrotnie. W roku 2003 takich rodzin było 22, natomiast pięć

¹⁴ J. Strelau (red.), *Psychologia. Jednostka w społeczeństwie i elementy psychologii stosowanej*, t. 3, Gdańsk 2000, s. 707.

¹⁵ M. Kundel, D. Czekan, *Uzależnienia jako rodzaje zjawisk patologicznych /w:/ Z. Płoszyński, E. Bilińska-Suchanek (red.), *Rozpoznawanie zjawisk patologicznych i profilaktyka*, Słupsk 2003, s. 159.*

lat później już 47 rodzin potrzebowało wsparcia, gdyż alkoholizm jednego z członków rodziny uniemożliwiał normalne funkcjonowanie rodziny.

Wyk. 26. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu

Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu na wsi i w mieście jest porównywalna, co obrazuje powyższy wykres. Są to dość niepokojące dane, gdyż mieszkańcy miasta stanowią zaledwie 32% ludności Gminy. Wynikałoby z tego, iż alkoholizm stanowi bardzo poważny problem zwłaszcza dla mieszkańców miasta. Należy podkreślić, iż powyższe dane nie przedstawiają rzeczywistej skali zjawiska uzależnienia od alkoholu, ale liczbę osób korzystających z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu.

Problem uzależniania występujący w rodzinie najbardziej odczuwa dziecko, które najczęściej nie potrafi sobie poradzić z problemami rodziców. Aby pomóc dzieciom i ukazać im właściwe wzorce, zakładane są świetlice socjoterapeutyczne, które mają przeciwdziałać skutkom patologii wychowania. Ich działania mają na celu:

- poprawę funkcjonowania emocjonalnego dzieci przez stworzenie atmosfery bezpieczeństwa w świetlicy, systemu oparcia w grupie, zarówno ze strony dzieci, jak i wychowawców,

- niwelowanie skutków izolacji społecznej, pojawiających się niepowodzeń oraz zachowań destrukcyjnych oraz uczenia sposobów rozwiązywania i radzenia sobie z problemami w szkole i w domu,
- budowanie właściwych wzorców zachowań poprzez tworzenie możliwości pomocy w zaspokojeniu podstawowych potrzeb oraz okazanie zainteresowania dziecku, jak i zdobywanie nowych umiejętności społecznych,
- wzrost wiedzy i umiejętności wychowawczych rodziców i opiekunów, pozwalający na skuteczniejsze zapobieganie i rozwiązywanie problemów oraz kryzysów wychowawczych z dziećmi,
- przygotowanie dziecka do życia społecznego poprzez selekcjonowanie zachowań (niwelowanie zachowań negatywnych, a wspieranie i uczenie w działaniach dydaktyczno-wychowawczych pozytywnych zachowań).

Zadaniem świetlicy jest zapewnienie uczestnikom właściwej organizacji czasu wolnego od zajęć szkolnych, wspomaganie dziecka w nauce oraz prowadzenie zajęć profilaktycznych, mających uchronić dziecko przed pułapką uzależnień.

3.3. Analiza ankiet

W celu zbadania problemów społecznych na terenie gminy Lubraniec przeprowadzono ankietę. W badaniu wzięło udział 18 osób. Ankietę przeprowadzono wśród wybranych reprezentantów różnych instytucji. Ankieta była wypełniana anonimowo.

Ankieta jest bardzo istotnym elementem opracowania strategii gminy, ponieważ pozwala określić problemy społeczne występujące na obszarze gminy oraz w przybliżeniu określić ich skalę i nasilenie.

Świadomość występowania różnych problemów społecznych na terenie gminy prezentuje tabela 28.

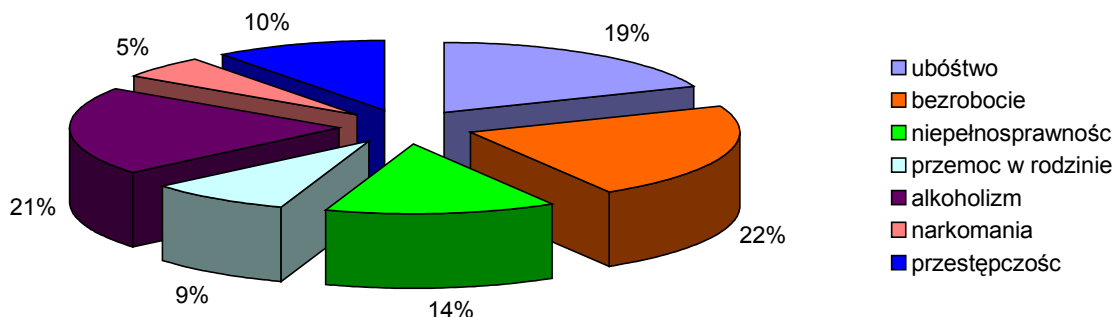
Tab. 28. Problemy społeczne – analiza ankiet

Pytanie 1. Czy dostrzega Pani/Pan w miejscu swego zamieszkania następujące problemy społeczne:			
Problem społeczny:	TAK	NIE	NIE WIEM
Ubóstwo	11	4	3
Bezrobocie	13	2	3
Bezdomność	0	14	4
Nieppełnosprawność	8	5	5
Przemoc w rodzinie	5	6	7
Alkoholizm	12	2	4
Narkomania	3	8	7
Przestępczość	6	10	2

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiet

Z odpowiedzi respondentów wynika, iż na terenie gminy Lubraniec występują różnego rodzaju problemy społeczne. Najczęściej wskazywane problemy to: bezrobocie, alkoholizm, ubóstwo, niepełnosprawność i przestępczość. Dostrzegany jest również problem narkomanii i przemocy w rodzinie, chociaż występują znaczne trudności z określeniem skali tych zjawiska. Natomiast żaden z respondentów nie dostrzega na terenie gminy problemu bezdomności.

Wyk. 27. Opinia badanych na temat skali występowania problemów społecznych

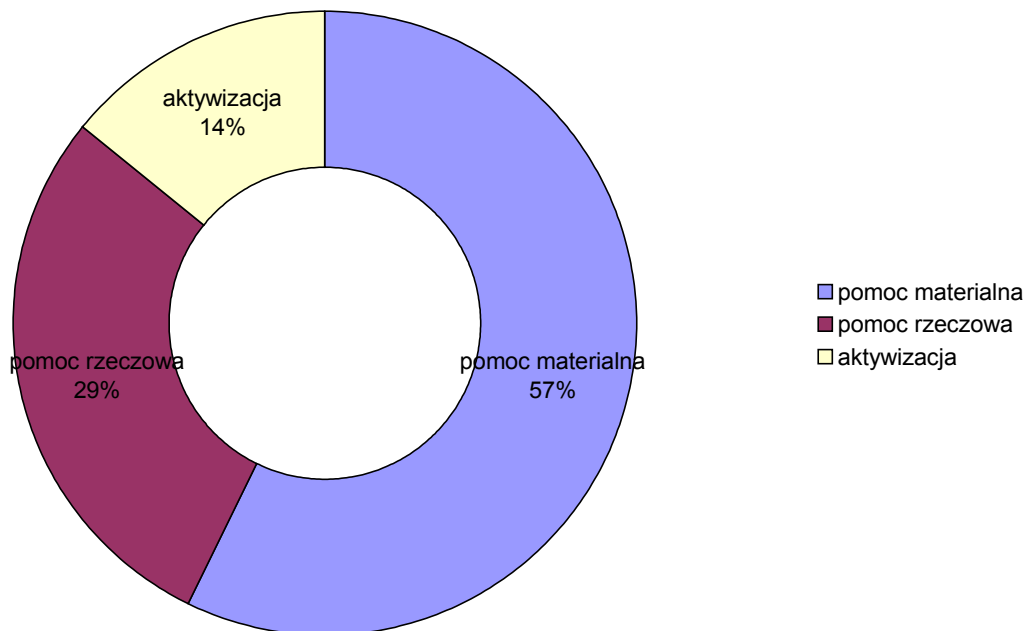
Wśród problemów społecznych na pierwszym miejscu wskazano bezrobocie (22% respondentów). Jest to problem chyba najbardziej odczuwany, gdyż dotyka nie tylko samej osoby bezrobotnej, ale także jej rodziny i całej społeczności lokalnej. Równie poważnymi problemami są alkoholizm (21%) oraz ubóstwo (19%). Powyższe problemy często nie występują w izolacji, ale wzajemnie na siebie oddziałują. Bezrobocie często pociąga za sobą problem alkoholizmu i ubóstwa. Z odpowiedzi respondentów wynika, iż na terenie gminy problem narkomanii i przemocy jest śladowy. Być może wynika to z braku właściwej diagnozy powyższych problemów.

W pytaniu 2 zapytano respondentów czy na terenie Gminy są instytucje zajmujące się rozwiązywaniem powyższych problemów. Odpowiedzi wyglądają bardzo obiecująco. 94% respondentów udzieliło pozytywnej odpowiedzi na to pytanie, twierdząc, że na terenie gminy istnieją instytucje zajmujące się rozwiązywaniem problemów społecznych. Tylko jedna osoba badana udzieliła negatywnej odpowiedzi.

Jednak na pytanie 3: Czy wsparcie MGOPS-u w Gminie jest wystarczające, tylko 50% respondentów udzieliło pozytywnej odpowiedzi. Być może jest to kwestia braku wystarczającej ilości funduszy, aby pomóc wszystkim potrzebującym, albo pewnego rodzaju wyuczona bezradność osób korzystających z pomocy społecznej i reprezentujących bardzo często postawy roszczeniowe.

W pytaniu 4 zapytano jakiej formy pomocy oczekują najczęściej mieszkańcy Gminy od MGOPS-u? Poniższy wykres obrazuje uzyskane od respondentów odpowiedzi.

Wyk. 28. Formy wsparcia najczęściej oczekiwane przez beneficjentów pomocy społecznej.

Z odpowiedzi respondentów wynika, iż beneficjenci pomocy społecznej najczęściej (57% ankietowanych) oczekują wsparcia materialnego. Wynika to z pewnej roszczeniowej postawy osób korzystających z pomocy społecznej, które bardzo często tylko oczekują, a nie chcą brać aktywnego udziału w procesie wychodzenia z sytuacji kryzysowych. Jedna trzecia badanych według respondentów oczekuje pomocy rzeczowej. Tylko 14% respondentów wskazało, iż beneficjenci pomocy społecznej, chcą brać aktywny udział w wychodzeniu z trudnych sytuacji życiowych.

Bardzo ważnym i często występującym problemem społecznym jest kwestia uzależnień. Jest to problem tym większy, gdyż bardzo często dotyka on osób młodych. Niestety według ostatnich badań po alkohol i inne używki sięgają coraz młodsze osoby.

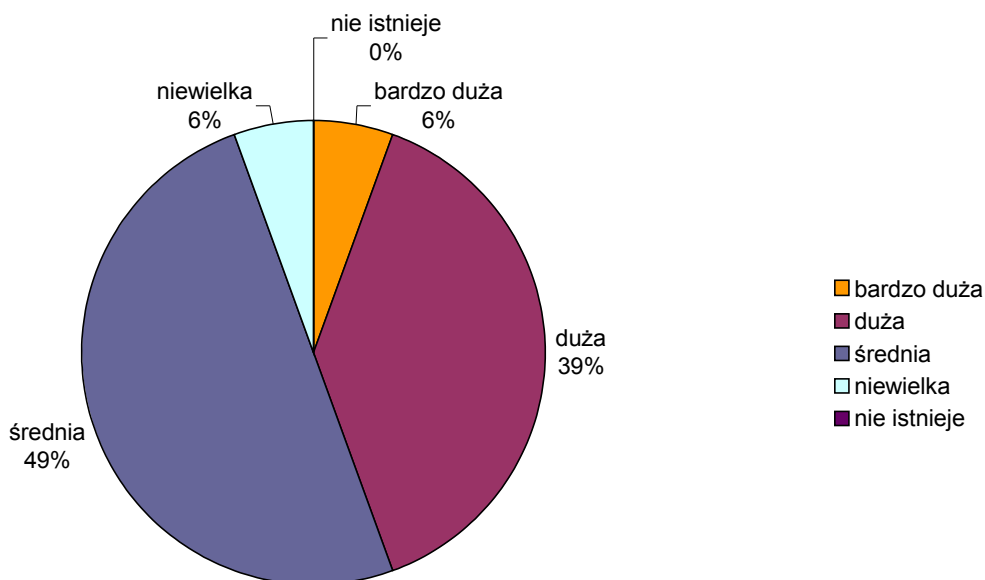
Tabela 29 przedstawia odpowiedzi na pytanie 5 dotyczące skali uzależnień na obszarze gminy Lubraniec.

Tab. 29. Skala alkoholizmu – analiza ankiet

Skala problemu	Odpowiedzi	Udział procentowy
Bardzo duża	1	5,5%
Duża	7	39%
Średnia	9	50%
Niewielka	1	5,5%
Nie istnieje	0	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiet

Bardzo pozytywnym wynikiem powyższych badań jest fakt, iż wszyscy respondenci zdają sobie sprawę z występowania problemu alkoholizmu na terenie Gminy.

Wyk. 29. Skala uzależnienia od alkoholu na terenie Gminy

Prawie połowa badanych (49% ankietowanych) uważa, że skala problemu jest umiarkowana. Blisko 40% respondentów uważa, że skala problemu alkoholizmu na terenie Gminy jest duża. Świadomość występowania zjawiska jest podstawowym warunkiem, aby rozpocząć działania mające na celu zmniejszenie problemu. Zwłaszcza istotne wydają się działania skierowane w stronę osób młodych, gdyż to one są najczęściej narażone na tego typu problemy. Wspierając osoby dorosłe w walce z nałogiem, trzeba otoczyć opieką i edukacją całą rodzinę, a zwłaszcza dzieci.

Ostatnio coraz bardziej poważnym problemem społecznym jest uzależnienie od narkotyków, zwłaszcza wśród osób młodych. Zjawisko to bardzo często dotyka szkół i jest trudniejsze do zidentyfikowania niż problem uzależnienia od alkoholu.

Na pytanie 6: Czy na terenie Gminy występuje zjawisko narkomanii połowa badanych udzieliła pozytywnej odpowiedzi. Blisko 40% respondentów zaprzeczyło, iż zjawisko narkomanii występuje na terenie ich Gminy. Jest to problem tym trudniejszy do zwalczania, gdyż trudniej go wykryć. Młodzież bardzo dobrze ukrywa obecność narkotyków na terenie szkoły. Również rodzicom trudniej zauważyć uzależnienie ich dziecka od narkotyków, gdyż nie są wyedukowani w sferze tego typu uzależnień.

Kolejnym problemem społecznym występującym na terenie Gminy jest kwestia osób niepełnosprawnych. Na pytanie 7 czy osoby niepełnosprawne biorą aktywny udział w życiu Gminy, 89% respondentów udzieliło negatywnej odpowiedzi. Odpowiedzi wskazują, iż problem osób niepełnosprawnych jest bardzo poważny i być może po części spychany na margines innych problemów społecznych.

Odpowiedzi na pytanie o najczęściej spotykane przeszkody w życiu osób niepełnosprawnych przedstawia tabela 30.

Tab. 30. Przeszkody w funkcjonowaniu osób niepełnosprawnych – analiza ankiet

Rodzaje utrudnień	Liczba odpowiedzi
Bariery architektoniczne	11
Nietolerancja ze strony otoczenia	7
Brak pracy	3
Brak wsparcia finansowego	2
Brak transportu dla osób niepełnosprawnych	1
Brak zainteresowania problemami niepełnosprawnych	2
Brak możliwości specjalistycznej rehabilitacji	1

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiet

Najczęściej wskazywaną przeszkodą, na którą napotykają osoby niepełnosprawne to bariery architektoniczne, które bardzo często utrudniają dotarcie od urzędów, sklepów, a niekiedy nawet własnych mieszkań. Równie często wskazywanym utrudnieniem w życiu osób niepełnosprawnych jest nietolerancja ze strony otoczenia. Dlatego tak samo ważne, jak przystosowanie budynków użyteczności publicznej do potrzeb osób niepełnosprawnych, jest zmiana sposobu myślenia i postępowania wobec osób niepełnosprawnych. Niestety bariery zakorzenione w umysłach ludzi są nieraz o wiele trudniejsze do usunięcia niż bariery architektoniczne. Dlatego należy podjąć działania mające na celu integrację osób niepełnosprawnych z otoczeniem już w szkole. Bardzo ważna jest tutaj rola rodziny, ale także

i szkoły, która pomaga w przewyciężaniu stereotypów nieraz bardzo mocno zakorzenionych w społecznościach lokalnych.

Poziom wyposażenia szkół w nowoczesny sprzęt dydaktyczny i pomoce dydaktyczne jest oceniany średnio bądź nisko. Odpowiedzi na pytanie 9 przedstawia tabela 31.

Tab. 31. Wyposażenie szkół – analiza ankiet

Poziom wyposażenia szkół	Liczba odpowiedzi	Udział procentowy
Wysoki	1	5%
Średni	10	56%
Niski	7	39%

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiet

Większość badanych określa poziom wyposażenia szkół jako średni (56%) bądź niski (39%). Mimo powstawania kolejnych pracowni komputerowych, rozwój techniki wymusza ciągle podnoszenie poziomu kształcenia, również w zakresie pomocy dydaktycznych. Niestety możliwości finansowe placówek oświatowych często rozmijają się z ich potrzebami.

Jednym ze sposobów zapobiegania uzależnieniom i patologiom społecznym jest zapewnienie dzieciom i młodzieży różnych możliwości spędzania wolnego czasu. W pytaniu 10 zapytano respondentów o **możliwość spędzania wolnego czasu na terenie Gminy**. Odpowiedzi respondentów przedstawia tabela 32.

Tab. 32. Możliwości spędzania wolnego czasu – analiza ankiet

Formy spędzania wolnego czasu	Liczba odpowiedzi
Zajęcia pozalekcyjne w szkole	8
Miejsko-Gminy Ośrodek Kultury	9
Kursy językowe (bezpłatne)	2
We własnym zakresie	3
Brak	4

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiet

Najwięcej możliwości spędzania wolnego czasu według respondentów oferuje Miejsko - Gminny Ośrodek Kultury. Młodzi ludzie mogą uczestniczyć w zajęciach plastycznych, teatralnych i muzycznych. Również szkoła jest miejscem, gdzie dzieci mogą w sposób aktywny i twórczy spędzać wolny czas. W badaniach respondenci zwrócili uwagę na zbyt małą liczbę placów zabaw, klubów, boisk dla dzieci i młodzieży, zwłaszcza na wsi. Problem, według badanych, stanowi również brak korelacji między rozkładem jazdy autobusów a zajęciami w MGOK.

Kolejnym problemem społecznym dotyczącym całe rodziny jest przemoc domowa. Bardzo często jest ona związana z ubóstwem bądź też uzależnieniem od alkoholu. Dane na temat skali zjawiska przedstawia tabela 33.

Tab. 33. Skala zjawiska „przemocy domowej” – analiza ankiet

Skala zjawiska	Liczba odpowiedzi	Udział procentowy
Bardzo duża	0	-
Duża	2	11%
Średnia	5	28%
Niewielka	9	50%
Nie istnieje	0	-
Nie wiem	2	11%

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiet

Połowa respondentów uważa, że skala występowania przemocy domowej jest niewielka. Być może wynika to z faktu, iż tego typu przestępstwa są bardzo często ukrywane i ofiary nie chcą podejmować oficjalnych działań i ukrywają dramat rozgrywający się za zamkniętymi drzwiami. Dlatego w sytuacji przemocy domowej, bardzo ważna jest pomoc sąsiedzka oraz uważna obserwacja zachowań dzieci w szkole.

Ostatnio mamy do czynienia z ciągłym wzrostem liczby osób starszych w społeczeństwie. Zmieniający się model rodziny i wzrost długości życia stawia osoby starsze wobec nowych wyzwań i problemów. Odpowiedzi na pytanie 12 dotyczące problemów osób starszych prezentuje tabela 34.

Tab. 34. Najczęstsze problemy osób starszych – analiza ankiet

Problemy osób starszych	Liczba odpowiedzi
Wyobcowanie, samotność	6
Niskie dochody	10
Nietolerancja	1
Bariery architektoniczne	1
Brak wsparcia ze strony rodziny	3
Niewystarczająca opieka medyczna	4
Brak finansów na aktywizację osób starszych	2
Nie wiem	3

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiet

Wśród problemów osób starszych, respondenci najczęściej wymieniali niskie dochody i samotność.

W pytaniu 13 zapytano ankietowanych czy czują się bezpiecznie w miejscu swojego zamieszkania. Spośród badanych osób, 89% czuje się bezpiecznie na terenie swojej Gminy. Jest to bardzo dobry wskaźnik dla wszystkich służb i instytucji dbających o bezpieczeństwo mieszkańców gminy Lubraniec. Tylko dwie osoby stwierdziły, że nie czują się zbyt bezpiecznie na terenie gminy.

4. Analiza SWOT

Najistotniejsze problemy społeczne występujące na terenie gminy Lubraniec zdiagnozowano za pomocą analizy SWOT. Głównym celem analizy SWOT jest określenie aktualnej i perspektywicznej pozycji przedmiotu analizy oraz prognoza strategii postępowania. Zakres rodzajowy czynników, które mają wpływ na przedmiot analizy SWOT jest bardzo szeroki. Z jednej strony są to czynniki zewnętrzne i wewnętrzne, a z drugiej pozytywne i negatywne. Skuteczna ich identyfikacja jest podstawą analizy SWOT. W tym celu dokonano segregacji informacji dotyczących Gminy na cztery kategorie czynników strategicznych:

- **S** (strengths) – *mocne strony*, czyli wszystko, co stanowi atut, przewagę, zaletę dla Gminy,
- **W** (weaknesses) – *słabe strony*, czyli wszystko, co stanowi słabość, barierę, wadę w funkcjonowaniu Gminy,
- **O** (opportunities) – *szanse*, czyli wszystko, co stwarza dla Gminy szansę korzystnej zmiany,
- **T** (threats) – *zagrożenia*, czyli wszystko to, co stwarza dla Gminy niebezpieczeństwo zmiany niekorzystnej.

Informacje, których nie można poprawnie zakwalifikować do żadnej z powyższych kategorii w dalszej analizie są pomijane jako nieistotne strategicznie.

Aby uzyskać pełen obraz skali problemu, należy powyższe cztery grupy czynników poddać analizie wzajemnych powiązań. W praktyce sprowadza się to do odpowiedzi na kilka pytań:

- Czy dana mocna strona pozwoli nam wykorzystać daną szansę?
- Czy dana mocna strona pozwoli nam zniwelować dane zagrożenie?
- Czy dana słaba strona ogranicza możliwość wykorzystania danej szansy?
- Czy dana słaba strona potęguje ryzyko związane z danym zagrożeniem?

Ponadto dobra strategia powinna odznaczać się takimi cechami jak: **ciągłość** (czyli istnienie logicznego związku między programem działania o różnym horyzoncie czasowym), **kompleksowość** (objęcie programem rozwoju wszystkich sfer życia społecznego), **spójność** (zgodność programów dotyczących różnych horyzontów czasowych i różnych podsystemów),

elastyczność (zdolność dostosowania tempa i sposobów rozwoju do aktualnych warunków) i **realność** (dostosowanie strategii do aktualnych i przyszłych warunków funkcjonowania).

Opracowanie analizy SWOT dla Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Lubraniec oparto na podstawie danych dotyczących gminy z okresu ostatnich pięciu lat oraz na podstawie ankiet przeprowadzonych wśród osób mających wpływ na kształt lokalnej polityki społecznej, takich jak pracownicy organizacji pozarządowych, urzędnicy, pracownicy szkół. Z kilkunastu nadesłanych odpowiedzi wyłonił się obraz najistotniejszych problemów społecznych dotyczących lokalną społeczność.

Na podstawie przedstawionej diagnozy sytuacji społecznej oraz analizy ankiet zostały określone główne obszary problemowe występujące na terenie Gminy Lubraniec. Należą do nich:

- Edukacja,
- Bezradność w sprawach opiekuńczych i domowych,
- Bezrobocie,
- Niepełnosprawni i osoby starsze,
- Bezpieczeństwo i przestępczość,
- Uzależnienia.

Tab. 35. Kwestia edukacji i kultury - analiza SWOT

Edukacja i kultura	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
1. Możliwość edukacji na terenie Gminy od przedszkola do szkoły średniej,	1. Brak wystarczającej liczby świetlic socjoterapeutycznych działających na terenie Gminy,
2. Bogata oferta edukacyjna szkół średnich,	2. Zbyt mała liczba obiektów rekreacyjno - sportowych,
3. Liczne koła zainteresowań w szkołach,	3. Brak oświetlenia na stadionie w Lubrańcu,
4. Dobrze wykształcona kadra nauczycielska,	4. Brak wystarczającej ilości funduszy na pomoce dydaktyczne,
5. Bogata oferta spędzania wolnego czasu (MGOK),	5. Brak basenu na terenie Gminy,
6. Aktywnie działające biblioteki (bogaty księgozbiór, lekcje biblioteczne, bezpłatny dostęp do Internetu),	6. Niewystarczająca ilość funduszy na zajęcia pozalekcyjne,
7. Pracownie komputerowe w szkołach,	7. Zbyt mała liczba miejsc dla młodzieży, aby
8. Dobrze zorganizowany transport dzieci do	

szkół.	w sposób aktywny i twórczy mogła spędzać czas wolny od zajęć szkolnych (zwłaszcza na wsi), 8. Niedostosowanie rozkładu jazdy autobusów do zajęć w GMOK.
SZANSE	ZAGROŻENIA
1. Wzrastający poziom wyposażenia szkół w pomoce dydaktyczne, 2. Wzrastający poziom wykształcenia społeczeństwa, 3. Wzrost kultury edukacyjnej, 4. Większa integracja społeczeństwa poprzez liczne imprezy organizowane na terenie Gminy.	1. Emigracja ludzi wykształconych z terenu Gminy, 2. Wzrost uzależnień i przestępczości wśród młodych ludzi, 3. Brak kontaktu rodziców ze szkołą.

Tab. 36. Kwestia bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego – analiza SWOT

Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
1. Spadek liczby rodzin niewydolnych społecznie, 2. Rozwój działań na rzecz ludzi potrzebujących pomocy (powołanie Komitetu Pomocy Potrzebującym Mieszkańcom), 3. Dobra współpraca organizacji działających na rzecz osób najuboższych i zagrożonych wykluczeniem społecznym, 4. Dożywianie dzieci w szkole, 5. Mieszkania dla najuboższych na terenie Gminy.	1. Wzrost ubóstwa na terenie Gminy, 2. Roszczeniowe postawy beneficjentów pomocy społecznej, 3. Bezradność i bierność rodzin w rozwiązywaniu własnych problemów, zwłaszcza materialnych, 4. Zanik więzi międzyludzkich i sąsiedzkich (tzw. znieczulica społeczna), 5. Brak zagospodarowania wolnego czasu – dzieci są pozostawiane „same sobie”, 6. Niewystarczająca pomoc instytucji niosących pomoc w odczuciu mieszkańców Gminy.
SZANSE	ZAGROŻENIA
1. Aktywna działalność MGOK, klubów i	1. Występowanie zjawiska wyuczonej

<p>światlic, które organizują dzieciom czas wolny i jednocześnie wychowują,</p> <p>2. Dobra współpraca instytucji niosących pomoc na terenie Gminy,</p> <p>3. Organizowanie różnych akcji, mających na celu pomoc ludziom i rodzinom najuboższym.</p>	<p>bezradności i uzależnianie się od pomocy instytucji,</p> <p>2. Dziedziczenie ubóstwa,</p> <p>3. Stereotyp wizerunku pomocy społecznej,</p> <p>4. Problemy w nauce i funkcjonowaniu społecznym dzieci z rodzin dysfunkcyjnych (piętno osoby „gorszej” wobec takich dzieci),</p> <p>5. Wzrost zachowań patologicznych: używki, przestępczość (negatywne wzorce w rodzinach dysfunkcyjnych).</p>
---	--

Tab. 37. Kwestia bezrobocia – analiza SWOT

Bezrobocie	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<p>1. Działalność filii Klubu Pracy na terenie Gminy</p>	<p>1. Brak wystarczającej liczby miejsc pracy,</p> <p>2. Niechęć bezrobotnych do podjęcia edukacji w zakresie przekwalifikowania zawodowego,</p> <p>3. Brak aktywnego poszukiwania pracy przez samych bezrobotnych.</p>
SZANSE	ZAGROŻENIA
<p>1. Współpraca z Urzędem Pracy,</p> <p>2. Aktywizacja zawodowa bezrobotnych,</p> <p>3. Poradnictwo zawodowe,</p> <p>4. Pozyskiwanie nowych miejsc pracy na terenie Gminy,</p> <p>5. Stopniowy i stały spadek liczby osób bezrobotnych.</p>	<p>1. Obniżenie materialnego i społecznego poziomu życia oraz zagrożenie egzystencji osób bezrobotnych i ich rodzin,</p> <p>2. Emigracja osób wykształconych, zwłaszcza młodych,</p> <p>3. Powstawanie bądź pogłębianie różnych patologii społecznych (jak alkoholizm, narkomania, przestępczość, przemoc domowa), związanych często z długim okresem pozostania bez pracy,</p> <p>4. Duża liczba osób pozostających bez pracy przez okres ponad 24 miesięcy, co oznacza coraz mniejsze szanse na znalezienie zatrudnienia.</p>

Tab. 38. Kwestia osób niepełnosprawnych i starszych – analiza SWOT

Niepełnosprawni i osoby starsze	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<p>1. Dostrzeganie istnienia problemów osób niepełnosprawnych i starszych,</p> <p>2. Aktywność Klubu Seniora,</p> <p>3. Klasy integracyjne w szkołach.</p>	<p>1. Liczne bariery architektoniczne, uniemożliwiające osobom niepełnosprawnym i starszym dostęp do instytucji użytku publicznego, a czasami nawet własnych mieszkań,</p> <p>2. Brak ośrodków wsparcia (dziennego pobytu) oraz Domów Pomocy Społecznej,</p> <p>3. Zbyt mała liczba miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych,</p> <p>4. Zbyt mała liczba środków finansowych na działania na rzecz osób niepełnosprawnych,</p> <p>5. Nietolerancja wobec osób niepełnosprawnych,</p> <p>6. Mała aktywność edukacyjna osób starszych,</p> <p>7. Zbyt mała liczba miejsc, gdzie osoby starsze mogłyby się spotkać i wspólnie spędzić czas,</p> <p>8. Małe zainteresowanie problemami osób starszych,</p> <p>9. Niskie dochody osób starszych w stosunku do wydatków na żywność, opłaty mieszkaniowe i zakup leków.</p>
SZANSE	ZAGROŻENIA
<p>1. Współpraca instytucji i organizacji na rzecz aktywności osób starszych,</p> <p>2. Podejmowanie inicjatyw mających na celu aktywizację osób niepełnosprawnych w</p>	<p>1. Zwiększająca się liczba osób starszych,</p> <p>2. Negatywne nastawienie do osób niepełnosprawnych (tzw. stygmatyzacja),</p> <p>3. Izolacja osób niepełnosprawnych i</p>

<p>środowisku lokalnym,</p> <p>3. Współdziałanie instytucji na rzecz edukacji społecznej na temat niepełnosprawności i starości.</p>	<p>starszych.</p>
--	-------------------

Tab. 39. Kwestia bezpieczeństwa i przestępczości – analiza SWOT

Bezpieczeństwo i przestępczość	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<p>1. Posterunek policji w Lubrańcu,</p> <p>2. OSP – liczne jednostki na terenie Gminy, dobre wyposażenie w wozy bojowe i sprzęt ratowniczy,</p> <p>3. Edukacja na temat bezpieczeństwa w szkole,</p> <p>4. Wakacyjne akcje na temat bezpieczeństwa, prowadzone dla dzieci i młodzieży przez instytucje i organizacje działające na terenie Gminy,</p> <p>5. Wysoka wykrywalność przestępstw na terenie Gminy,</p> <p>6. Działania MGOPS i Policji w celu zmniejszenia przemocy w rodzinie,</p> <p>7. Współpraca jednostek samorządowych i placówek oświatowych, mających na celu poprawę bezpieczeństwa,</p> <p>8. Pomoc sąsiedzka.</p>	<p>1. Zbyt mała liczba policjantów,</p> <p>2. Wzrost przestępczości, zwłaszcza przemocy w rodzinie i przestępstw związanych z uzależnieniami,</p> <p>3. Niedostateczna ilość środków finansowych na działalność policji.</p>
SZANSE	ZAGROŻENIA
<p>1. Stałe podnoszenie aktywności i skuteczności policji poprzez zwiększenie ich udziału w życiu lokalnych społeczności,</p> <p>2. Ochrona młodego pokolenia przed przestępczością pospolitą i uzależnieniami poprzez wspólną działalność różnych</p>	<p>1. Wzrastająca anonimowość wśród mieszkańców Gminy,</p> <p>2. Niestabilność przepisów prawa,</p> <p>3. Pojawienie się tzw. znieczulicy społecznej.</p>

<p>instytucji,</p> <p>3. Wzrost edukacji w zakresie bezpieczeństwa,</p> <p>4. Zwiększenie bezpieczeństwa na drogach w gminie,</p> <p>5. Wzrost poczucia bezpieczeństwa wśród mieszkańców Gminy.</p>	
---	--

Tab. 40. Kwestia uzależnień – analiza SWOT

Uzależnienia	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<p>1. Działalność Klubu Abstynenta „Nadzieja”,</p> <p>2. Funkcjonowanie przy Klubie „Nadzieja” świetlicy profilaktyczno-wychowawczej,</p> <p>3. Działalność Gminnej Komisji Przeciwdziałania Alkoholizmowi i Narkomanii,</p> <p>4. Liczne zajęcia pozalekcyjne, umożliwiające dzieciom i młodzieży spędzenie wolnego czasu w sposób atrakcyjny i pożyteczny,</p> <p>5. Akcje wakacyjne mające na celu przestrzeganie przez uzależnieniami,</p> <p>6. Współpraca różnych instytucji i organizacji mających na celu przeciwdziałanie uzależnieniom,</p> <p>7. Świadomość istnienia problemu uzależnień.</p>	<p>1. Brak specjalistycznych programów z profilaktyki uzależnień dla dzieci i młodzieży,</p> <p>2. Zbyt mała liczba świetlic profilaktyczno-wychowawczych, zwłaszcza na wsi,</p> <p>3. Niewystarczająca ilość propozycji aktywnego spędzania wolnego czasu, zwłaszcza na wsi,</p> <p>4. Niezdiagnozowany stopień narkomanii,</p> <p>5. Wzrost liczby osób korzystających z pomocy społecznej z powodu uzależnienia od alkoholu,</p> <p>6. Wzrost przemocy domowej, często będącej wynikiem nadużywania alkoholu.</p>
SZANSE	ZAGROŻENIA
<p>1. Powszechna świadomość zagrożeń płynących z uzależnień,</p> <p>2. Działalność instytucji i organizacji, stawiająca na profilaktykę i zapobieganie</p>	<p>1. Sieganie po alkohol w coraz młodszym wieku,</p> <p>2. Zjawisko dziedziczenia „alkoholizmu”,</p> <p>3. Akceptacja społeczeństwa dla picia</p>

uzależnieniom.

alkoholu przez młodocianych,

4. Przejmowanie negatywnych wzorców
przez dzieci i młodzież.

5. Strategia rozwiązywania problemów społecznych

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Lubraniec została opracowana zgodnie z Ustawą o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. (art. 17 pkt. 1). Zgodnie z powyższym zapisem do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy: „opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka”.

W oparciu o zebrane dane i przeprowadzone analizy, wyznaczono obszary problemowe, które wymagają interwencji i uwagi ze strony władz lokalnych, a także organizacji pozarządowych.

Realizacja strategii odbywa się poprzez ustalenie **misji, celów głównych (strategicznym) oraz celów operacyjnych (zadań) do ich realizacji.**

Misją Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Lubraniec jest:

***WYRÓWNYWANIE SZANS EDUKACYJNYCH I KULTUROWYCH
DZIECI I MŁODZIEŻY
ZE ŚRODOWISK DYSFUNKCYJNYCH
ORAZ WSPIERANIE RODZIN
W AKTYWNYM PRZEWYCIĘŻANIU SYTUACJI KRYZYSOWYCH.***

Dążenie do osiągnięcia misji Gmina powinna realizować, wykorzystując swoje mocne strony oraz szanse określone w analizie SWOT. Aby zrealizować misję, należy wyznaczyć cele strategiczne w poszczególnych obszarach problemowych.

- **Obszar problemowy: Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego.**

Cele strategiczne:

1. Wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów z rodzin o najniższych dochodach,
2. Wsparcie rodzin dysfunkcyjnych w celu podniesienia świadomości opiekuńczo-wychowawczej,
3. Podejmowanie aktywnego udziału w przewyżaniu sytuacji kryzysowych.

– **Obszar problemowy: Bezrobocie.**

Cele strategiczne:

1. Zmniejszenie bezrobocia wśród ludzi młodych.
2. Zapobieganie wykluczeniu społecznemu osób długotrwale bezrobotnych.

– **Obszar problemowy: Uzależnienia.**

Cele strategiczne:

1. Prowadzenie profilaktyki uzależnień wśród dzieci i młodzieży.
2. Promocja zdrowego stylu życia.

– **Obszar problemowy: Niepełnosprawność i osoby starsze.**

Cele strategiczne:

1. Aktywizacja osób niepełnosprawnych i starszych w środowisku lokalnym.
2. Rozwój edukacji społecznej sprzyjający akceptacji i integracji z osobami niepełnosprawnymi.
3. Likwidacja barier w komunikacji.

Tak pogrupowane cele strategiczne stanowią podstawę do sporządzenia harmonogramu zadań i programów, których celem jest zmniejszenie skali problemów społecznych.

Tab. 41. Obszar problemowy: Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego

Cel operacyjny	Czas trwania	Podmiot odpowiedzialny	Źródło finansowania
1. Wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów z rodzin o najniższych dochodach			
Upowszechnienie wychowania przedszkolnego, zwłaszcza na terenach wiejskich	2009-2015	Urząd Gminy Lubraniec, placówki edukacyjne	Fundusze UE, budżet gminy
Programy stypendialne dla dzieci pochodzących z rodzin najuboższych	2009-2015	Urząd Gminy Lubraniec	Fundusze UE, budżet gminy
Poszerzenie oferty świetlic profilaktyczno-terapeutycznych, zwłaszcza na wsi	2009-2015	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Fundusze UE, budżet gminy
Edukacja rodziców na temat	2009-2015	Placówki edukacyjne	Fundusze UE,

diagnozy i problemów dzieci z deficytami rozwojowymi			budżet gminy
2. Wsparcie rodzin dysfunkcyjnych w celu podniesienia świadomości opiekuńczo-wychowawczej			
Pogłębienie diagnozy środowiska rodzin dysfunkcyjnych	2009-2015	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Fundusze UE, budżet gminy
Wypracowanie skutecznych metod współpracy jednostek samorządu terytorialnego z organizacjami pozarządowymi, w celu edukacji rodzin	2009-2015	Urząd Gminy Lubraniec, Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, placówki edukacyjne, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna	Fundusze UE, budżet gminy
Otoczenie opieką i nadzorem rodzin zaniedbujących obowiązki wychowawcze (stały kontakt z pracownikiem socjalnym, pedagogiem szkolnym)	2009-2015	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, placówki edukacyjne	Fundusze UE, budżet gminy
Warsztaty wychowawcze dla rodziców, pomoc terapeutyczną	2009-2015	Placówki edukacyjne, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna	Fundusze UE, budżet gminy
3. Podejmowanie przez rodziny aktywnego udziału w przezwyciężaniu sytuacji kryzysowych			
Rozwój niematerialnych form świadczeń, ze szczególnym uwzględnieniem usług socjalnych oraz poradnictwa	2009-2015	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Fundusze UE, budżet gminy
Inicjowanie powstawania grup samopomocowych w środowisku lokalnym	2009-2015	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Gminy Lubraniec	Fundusze UE, budżet gminy

Tab. 42. Obszar problemowy: Bezrobocie

Cel operacyjny	Czas trwania	Podmiot odpowiedzialny	Źródło finansowania
1. Zmniejszenie bezrobocia wśród ludzi młodych			
Warsztaty i szkolenia z tematyki poszukiwania pracy,	2009-2015	Urząd Gminy Lubraniec, Klub Pracy, Powiatowy	Fundusze UE, budżet gminy

pisania CV, autoprezentacji		Urząd Pracy we Włocławku	
Staże zawodowe dla absolwentów	2009-2015 półroczne	Urząd Gminy Lubraniec, Powiatowy Urząd Pracy we Włocławku	Fundusze UE, budżet gminy
Giełda pracy	2009-2015	Urząd Gminy Lubraniec, Klub Pracy, Powiatowy Urząd Pracy we Włocławku	Fundusze UE, budżet gminy, inne
Informowanie bezrobotnych o przysługujących im prawach	2009-2015	Urząd Gminy Lubraniec, Klub Pracy	Fundusze UE, budżet gminy
Zdobywanie nowych kwalifikacji	2009-2015	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Fundusze UE
2. Zapobieganie wykluczeniu społecznemu osób długotrwale bezrobotnych			
Kursy przekwalifikujące	2009-2015	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Klub Pracy, Powiatowy Urząd Pracy we Włocławku	Fundusze UE
Giełda pracy	2009-2015	Urząd Gminy Lubraniec, Klub Pracy	Fundusze UE, budżet gminy, inne
Pośredniczenie między pracodawcą a bezrobotnym	2009-2015	Urząd Gminy Lubraniec, Klub Pracy	Fundusze UE, budżet gminy, inne
Grupa wsparcia dla osób długotrwale bezrobotnych, pomoc psychologiczna	2009-2015	Urząd Gminy Lubraniec, Klub Pracy	Fundusze UE, budżet gminy, inne

Tab. 43. Obszar problemowy: Uzależnienia

Cel operacyjny	Czas trwania	Podmiot odpowiedzialny	Źródło finansowania
1. Prowadzenie profilaktyki uzależnień wśród dzieci i młodzieży			
Stworzenie i realizacja programów z profilaktyki uzależnień	2009-2015	Placówki edukacyjne	Fundusze UE, budżet gminy
Diagnoza problemu alkoholizmu i narkomanii w szkołach (anonimowe	2009-2015	Placówki edukacyjne	Fundusze UE, budżet gminy

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY LUBRANIEC

ankiety)			
Szkolenia dla nauczycieli i rodziców na temat rozpoznawania narkomanii	2009-2015	Placówki edukacyjne	Fundusze UE, budżet gminy
Organizacja letniego wypoczynku z elementami terapii dla dzieci z rodzin z problemem alkoholowym	2009-2015 wakacje	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Przeciwdziałania Alkoholizmowi i Narkomanii	Fundusze UE, budżet gminy
Opracowanie materiałów na temat uzależnień przez młodzież w szkole	2009-2015	Placówki edukacyjne	Fundusze UE, budżet gminy
Warsztaty zachowań asertywnych dla dzieci i młodzieży	2009-2015	Placówki edukacyjne, Gminna Komisja Przeciwdziałania Alkoholizmowi i Narkomanii	Fundusze UE, budżet gminy
Stworzenie systemu współpracy jednostek działających na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom	2009-2015	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Przeciwdziałania Alkoholizmowi i Narkomanii, Posterunek Policji	Fundusze UE, budżet gminy
2. Promocja zdrowego stylu życia			
Imprezy sportowe promujące zdrowy styl życia	2009-2015	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Przeciwdziałania Alkoholizmowi i Narkomanii, Lubrańska Inicjatywa Ludzi Aktywnych	Fundusze UE, budżet gminy
Poszerzenie oferty kulturalnej i sportowej dla dzieci i młodzieży, zwłaszcza na wsi	2009-2015	Urząd Gminy Lubraniec, Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury, Biblioteki,	Fundusze UE, budżet gminy

		placówki edukacyjne	
Letnie akcje promujące wypoczynek bez uzależnień	2009-2015	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Przeciwdziałania Alkoholizmowi i Narkomanii, Posterunek Policji	Fundusze UE, budżet gminy

Tab. 44. Obszar problemowy: Niepełnosprawni i osoby starsze

Cel operacyjny	Czas trwania	Podmiot odpowiedzialny	Źródło budżetu
1. Aktywizacja osób niepełnosprawnych i starszych w środowisku lokalnym			
Utworzenie bazy danych o osobach niepełnosprawnych, warunkach ich życia i potrzebach	2009-2015	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Budżet gminy
Rozwój lokalnego systemu oparcia społecznego dla osób niepełnosprawnych, poprzez pomoc psychologa i terapeuty	2009-2015	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Gminy Lubraniec	Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych fundusze UE, budżet gminy
Organizowanie imprez integracyjnych dla dzieci i dorosłych	2009-2015 Raz w roku	Urząd Gminy, Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Lubraniecka Inicjatywa Ludzi Aktywnych	Fundusze UE, budżet gminy
Doposażenie placówek edukacji integracyjnej w sprzęt i pomoce niezbędne do prowadzenia zajęć	2009-2015	Placówki edukacyjne	Fundusze UE, budżet gminy
Rozpoznanie potrzeb osób starszych w gminie	2009-2015	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Fundusze UE, budżet gminy
Wspieranie działalności	2009-2015	Miejsko-Gminny Ośrodek	Fundusze UE,

Klubu Seniora i stworzenie nowych miejsc spotkań dla osób starszych		Pomocy Społecznej, Urząd Gminy Lubraniec	budżet gminy
Wspieranie rozwoju wolontariatu na rzecz osób niepełnosprawnych i starszych	2009-2015	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Placówki edukacyjne	Fundusze UE, budżet gminy
2. Rozwój edukacji społecznej sprzyjający akceptacji i integracji z osobami niepełnosprawnymi			
Szkolenia dla nauczycieli na temat osób niepełnosprawnych i ich integracji ze środowiskiem	2009-2015	Placówki edukacyjne, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna	Fundusze UE, budżet gminy
Ścieżki programowe dla uczniów na temat niepełnosprawności	2009-2015	Placówki edukacyjne	Fundusze UE, budżet gminy
Zwiększenie wiedzy społeczności lokalnej w zakresie problemów życiowych osób niepełnosprawnych	2009-2015	Urząd Gminy Lubraniec, Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Fundusze UE, budżet gminy
3. Likwidacja barier w komunikacji			
Upowszechnienie informacji o prawach osób niepełnosprawnych	2009-2015	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Gminy Lubraniec	Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych fundusze UE, budżet gminy
Zapewnienie kompleksowej i łatwo dostępnej informacji w zakresie oferowanych przez instytucje i organizacje pozarządowe form pomocy	2009-2015	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Gminy Lubraniec	Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych

			fundusze UE, budżet gminy
Zwiększenie dostępu do wydawnictw skierowanych do osób niepełnosprawnych i starszych (np. książki mówione)	2009-2015	Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna, Urząd Gminy Lubraniec	Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych fundusze UE, budżet gminy

6. Monitoring i ewaluacja strategii

Monitoring i ewaluacja strategii polega na systematycznej ocenie realizowanych działań oraz modyfikacji kierunków działań w przypadku pojawienia się istotnych zmian społecznych, które mogą wynikać ze zmiany regulacji prawnych, czy też zmiany natężenia pewnych problemów społecznych. Całościowa ocena wymaga odpowiedzi na pytania o zgodność ocenianej polityki z przyjętymi wartościami i zasadami. Ewaluacja jest działalnością z natury normatywną, gdyż z jednej strony wykorzystuje się w niej istniejące normy, a z drugiej zaś w jej wyniku mogą pojawić się propozycje wprowadzenia nowych norm i procedur. Jest także działalnością instrumentalną, ponieważ jej podstawowym celem jest dostarczenie podmiotom polityki społecznej praktycznej wiedzy potrzebnej przy podejmowaniu decyzji.

Elementami skutecznego monitoringu i ewaluacji strategii będą przede wszystkim:

– **Zespół wdrażający strategię.**

Zespół zostanie powołany przez Burmistrza Gminy i Miasta Lubraniec, a w jego skład wejdą m.in. kierownik Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, przewodniczący Gminnej Komisji Przeciwdziałania Alkoholizmowi i Narkomanii, pracownicy gminy oraz inne osoby wskazane przez burmistrza.

– **Roczna ocena wdrażania strategii.**

Zespół wdrażający strategię winien się zbierać przynajmniej raz w roku i oceniać poziom wdrażania poszczególnych celów i kierunków działań. Zespół swoją ocenę powinien przekazać Burmistrzowi, sugerując przyjęcie proponowanych rozwiązań, np. programów celowych.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Lubraniec będzie skuteczna, o ile przedstawiciele samorządu lokalnego znajdą zasoby umożliwiające budowę i realizację programów celowych, zgodnych z przyjętymi kierunkami działań. Zadania i planowane działania ujęte w niniejszej strategii mogą być częściowo zrealizowane przy udziale środków finansowych pochodzących z budżetu gminy, powiatu oraz budżetu państwa. Aby jednak zintensyfikować działania, rozszerzyć ich zakres oraz podjąć realizację konkretnych programów, mających na celu zmniejszenie występujących na terenie gminy problemów społecznych, należy poszukiwać innych źródeł finansowania. Zakłada się, że zostaną podjęte działania mające na celu pozyskanie środków z Unii Europejskiej.

7. Podsumowanie

Celem opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych było wskazanie najważniejszych problemów społecznych, występujących na terenie gminy Lubraniec oraz wskazanie możliwych działań, mających na celu zmniejszenie zarówno problemów społecznych, jak i ich skutków.

Na podstawie przeprowadzonej diagnozy przedstawiono kluczowe obszary wymagające podjęcia konkretnych działań interwencyjnych. Do najważniejszych problemów możemy zaliczyć: bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, bezrobocie, zwłaszcza wśród absolwentów i ludzi w młodym wieku. Zjawiska te są tym bardziej niebezpieczne, gdyż dotyczą nie tylko poszczególnych osób, ale przede wszystkim całych rodzin, a zwłaszcza dzieci. Ponadto problemy te pociągają za sobą bardzo często kolejne negatywne zjawiska, takie jak: uzależnienia, ubóstwo i przemoc domowa. Ponadto należy zwrócić uwagę na wyobcowanie ze społeczeństwa ludzi niepełnosprawnych, z zaburzeniami psychicznymi i osób starszych. Tego typu problemy wymagają przede wszystkim przemian w sposobie myślenia ludzi, a to jest czasami o wiele trudniejsze niż udzielenie wsparcia materialnego. Dlatego należy zapewnić mieszkańcom Gminy taki system pomocy i wsparcia, który nie tylko pomaga rozwiązywać sytuacje kryzysowe, ale także edukuje i wychowuje rodziny, a przede wszystkim młode pokolenie.

Na terenie Gminy Lubraniec mamy również do czynienia z problemami, które odzwierciedlają ogólne tendencje współczesnego społeczeństwa. Są to: starzenie się społeczeństwa, wzrost liczby osób niepełnosprawnych, spadek liczby urodzeń oraz wzrost uzależnień wśród coraz młodszych ludzi. Problemy te wiążą się z przygotowaniem różnych instytucji na nowe świadczenia oraz rozszerzenie dotychczas realizowanych działań.

Problemy społeczne, jakie stoją przed lokalnymi instytucjami działającymi w zakresie polityki społecznej, wymagają szerokiej współpracy administracji publicznej i organizacji pozarządowych. Strategia wskazuje działania i rozwiązania, które mogą być podejmowane zarówno przez instytucje, jak i same rodziny i małe wspólnoty lokalne.

Konsekwencją wdrożenia niniejszej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych będzie opracowanie i realizacja przez odpowiednie instytucje działające w obszarze pomocy społecznej odpowiednich programów i podjęcie działań adresowanych do określonych beneficjentów.

Zapisy zawarte w strategii będą realizowane w ramach kierunków poszczególnych działań, w zależności od posiadanych przez samorząd i pozyskanych z zewnątrz środków finansowych. Inne dokumenty programowe w zakresie lokalnej polityki społecznej powinny być zgodne z wytyczonymi w niniejszym dokumencie celami strategicznymi i kierunkami działań. Powinny je również rozwijać i uszczegóławiać.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych oraz wynikające z niej programy i działania są otwarte i elastyczne. Podlegają okresowym weryfikacjom i niezbędnym modyfikacjom. Działania te wynikają ze zmieniającej się rzeczywistości społeczno-ekonomicznej, pogłębiania diagnozy potrzeb oraz zmieniających się wymogów prawnych. Jednak nadrzędnym celem podejmowanych działań zawsze winno być dobro osoby i jej godność.

Załącznik nr 1 Zestawienie ankiet

Ankieta była anonimowa. Udział w ankiecie wzięło 18 osób.

1. Czy dostrzega Pani/Pan w miejscu swojego zamieszkania następujące problemy społeczne:

Problem społeczny:	TAK	NIE	NIE WIEM
Ubóstwo	11	4	3
Bezrobocie	13	2	3
Bezdomność	0	14	4
Nieppełnosprawność	8	5	5
Przemoc w rodzinie	5	6	7
Alkoholizm	12	2	4
Narkomania	3	8	7
Przestępczość	6	10	2

2. Czy w Gminie są instytucje zajmujące się rozwiązywaniem powyższych problemów?

TAK - 17

NIE - 1

3. Czy wsparcie MGOPS-u w Państwa Gminie jest wystarczające?

TAK - 9

NIE - 9

4. Jakiej formy pomocy oczekują najczęściej mieszkańcy od MGOPS-u?

- pomoc materialna - 16
- pomoc rzeczowa - 8
- różne formy aktywizacji zawodowej - 4

5. Jaka jest skala uzależnień (alkoholizm) w Państwa Gminie?

- bardzo duża - 1
- duża - 7

- średnia - 9
  - niewielka - 1
  - nie istnieje - 0
6. Czy na terenie Gminy występuje zjawisko narkomanii?
- TAK - 9
  - NIE - 7
  - NIE WIEM - 2
7. Czy osoby niepełnosprawne biorą aktywny udział w życiu Gminy?
- TAK - 1
  - NIE – 16
  - NIE WIEM - 1
8. Na jakie przeszkody najczęściej napotykają osoby niepełnosprawne? – pytanie otwarte
- bariery architektoniczne - 11
  - nietolerancja - 7
  - brak pracy – 3
  - brak wsparcia finansowego – 2
  - brak zainteresowania problemami osób niepełnosprawnych – 2
  - brak transportu dla osób niepełnosprawnych - 1
9. Jaki jest poziom wyposażenia szkół w nowoczesny sprzęt i pomoce dydaktyczne?
- wysoki - 1
  - średni - 10
  - niski - 7
10. W jaki sposób dzieci i młodzież mogą spędzać czas wolny w miejscu zamieszkania?
- pytanie otwarte
  - MGOK - 9
  - szkoła - 8
  - brak – 4
  - we własnym zakresie – 3

- bezpłatne kursy językowe - 2

11. Jaka jest skala zjawiska „przemocy domowej”?

- bardzo duża - 0
- duża - 2
- średnia - 5
- niewielka - 9
- nie istnieje – 0
- nie wiem - 2

12. Na jakie problemy najczęściej natrafiają osoby starsze? – pytanie otwarte

- niskie dochody - 10
- wyobcowanie, samotność - 6
- niewystarczająca opieka medyczna – 4
- brak wsparcia ze strony rodziny – 3
- brak finansów – 2
- nietolerancja - 1

13. Czy czuje się Pani/Pan bezpiecznie w miejscu zamieszkania?

TAK - 16

NIE - 1

NIE WIEM - 1